

Obrana

október 2008

Otvorené dvere

„Teším sa, že aj Deň otvorených dverí na ministerstve obrany je výbornou príležitosťou pripomenúť si sviatok našich vojakov, ich tradície aj činnosť pre náš štát a pre bezpečnosť vo svete“, povedal 20. septembra minister obrany Jaroslav Baška v príhovore.

„Máme tu tank z Trebišova, bojové vozidlo pechoty z Martina, raketomet z Rožňavy a spolu s ďalšími statickými ukázkami je tu v podstate vzorka celej našej armády okrem vzdušných síl,“ uviedol generálmajor Ján Salaganič, náčelník štábu logistiky generálneho štábu. Niekoľko stoviek návštevníkov si však i napriek nepriaznivému počasiu mohli pozrieť aj prelet trojice vrtuľníkov Mi 24. „Najviac sa mi páčia ručné zbrane a tiež, že sme si tu mohli zahrať paintball,“ tešil sa deviatak Richard Gucký, ktorý aj s trojicou kamarátov zavítal na ministerstvo prvý raz. „Ešte lepšie boli bojové vozidlá pechoty či ukážky výcviku,“ kontroval mu jeho bratislavský kamarát Tomáš Pavlovič. Zo svojho vozíčka sa pozeral na vystúpenie vojakov Čestnej stráže aj predseda občianskeho združenia Spojme srdcia pre zdravie Vladislav Kačmár zo Svidníka. „S vojakmi sme pre našich členov a ďalších postihnutých občanov organizovali už niekoľko podujatí. Stretli sa s veľkým úspechom, pretože ľuďom so zdravotnými problémami vždy rozdájú zo svojej sily, optimizmu a sebadôvery. Preto som rád, že som tu – a preto sa teším na budúce spoločné podujatia,“ pochválil spoluprácu V. Kačmár. „Redakcia Obrany a MO SR má s našim detským domovom už desať rokov družobnú väzbu. Sme naozaj radi, že sme, ako každý rok, aj teraz mohli prísť na Deň otvorených dverí a zablahoželať vojakom k ich sviatku a výročiu,“ povedala za plný autobus detí družobného detského domova v Domaníži pri Považskej Bystrici pani vychovávateľka Eva Dudáková.

„Už 28 rokov je pre celú našu rodinu tento dátum veľký sviatok, pretože manžel sa narodil presne na Deň ozbrojených síl,“ usmiala sa pani Nadežda Buliková, manželka náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Ľubomíra Bulíka. Generál Bulík už v serióznom tóne konštatoval, že prepojenie prvého ozbrojeného vystúpenia slovenských dobrovoľníkov za národné sebaurčenie v roku 1848 s Dňom ozbrojených síl je mimoriadne zaväzujúce aj pre súčasné ozbrojené sily, ktoré sa stále tešia veľmi vysokej dôvere spojencov a našich občanov, pre ktorých bol Deň otvorených dverí na MO SR zorganizovaný.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

nadporučík Mgr. Vladislav VAVRINEC
tel.: 0960 312 980, 0903 820 854
e-mail: vladislav.vavrinec@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Ivana MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane pohľad na jednu disciplínu 13. ročníka Antropoid
Foto **Peter DOVINA**

Nevyžiadateľný obrazový materiál
a rukopisy nevraciamy.

© Ministerstvo obrany SR
Registračné číslo: 758/93

Z obsahu

Trinásty Antropoid

str. 4 - 6

Náš sviatok

str. 10 - 12

Československé légie I.

str. 22 - 25

Bojový krst Modularu

str. 30 - 31

Editoriál

My Slováci sme vraj podľa sociologických prieskumov spomedzi Európanov na chvoste v národnej hrdosti. Som si takmer istý, že ak by sa takýto prieskum uskutočnil medzi vojakmi, výsledky by boli oveľa lepšie. Podobne ako keď vojaci v predstupu obdobi pozitívne bodovali v otázke nášho členstva v NATO. Nejde však o preteky. Ide o podporu tejto hrdosti. Ide o jej pozitívnych nositeľov, o symboly, posolstvá a ich komunikáciu.

Za 15 rokov existencie nášho štátu armáda patrí k tým najstabilnejším a najdôveryhodnejším nositeľom národnej hrdosti. Jej činnosť a tradície patria ku kľúčovým symbolom. A vlastenectvo, profesionalita, hrdosť, lojalita, vzájomné kamarátstvo či medzinárodná spolupráca – aj to sú posolstvá, ktoré sa ministerstvo obrany rozhodlo prezentovať prostredníctvom slávnostnej vojenskej prehliadky v hlavnom meste. Tohtoročný Deň ozbrojených síl sa stal zároveň dňom osláv ich 15-ročnej samostatnej existencie a bol aj spomienkou na čs. legionárov. Bolo to dobré rozhodnutie. Bolo to o hrdosti. Tak to vnímali aj občania. A vojaci? „Sláva národa hodna je obetí,“ povedal národný buditeľ Jozef Miloslav Hurban a jeho slová sú napísané na čestnom mieste v budove Národnej rady Slovenskej republiky (na strane 13 sú pred ním odfotografovaní náčelník GŠ OS SR generál Lubomír Bulík a veliteľ Národnej gardy štátu Indiana generálmajor Martin Roy Umbarger). Áno, vojaci k tej sláve prispeli – a zároveň práve oni vedia, čo sú to obete. A to aj tie najvyššie.

Samotná prehliadka by na hrdosť vojakom nestačila. Sú za ňou predovšetkým stovky hodín výcviku, pot, nasadenie a odvaha. Náš skvelý redaktor Jozef Žiak za asistencie fotografa Petra Dovinu o tom prinášajú svedectvo v reportážach z tradičnej medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid (strany 4 – 6), z taktického cvičenia s americkým systémom Miles (14 – 15), z jesenného výcviku delostrelcov na Lešti (30 – 31) či z premiérovej súťaže prieskumných hliadok pozemných síl (32 – 33).

A ešte aby som nezabudol. V polovici minulého desaťročia som sa v denníku Pravda zaoberal o i. šikanovaním medzi vojakmi základnej služby. Boli aj velitelia, ktorí sa tento nepríjemný fenomén najmä v styku s médiami usilovali tak trochu zľahčovať či „zatkať“. Jeden prípad sa stal aj u martinských tankistov. Ich veliteľ ma zaskočil. Krátko povedal, čo sa stalo, vysvetlil, ako túto u neho výnimočnú situáciu vyriešil, objasnil, aké prijal opatrenia, aby sa to neopakovalo a ešte dodal, ako si to všetko môžem overiť. Žiadne trápne vykrúcanie, ale riešenie – a hrdosť. Vrel som si s rešpektom – to je veliteľ, ktorý by to mohol dotiahnuť poriadne vysoko. Stalo sa. Dnes je Peter Gajdoš zástupcom náčelníka Generálneho štábu OS SR. Áno – pravdaže, má hodnosť generálporučík. Toho generálplukovníka som mu v minulom čísle „udelil“ omylom.

Peknú jeseň

Neviditeľný hrad

Tohtoročný, v poradí už trinásty ročník medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid mal byť podľa hlavného rozhodcu podplukovníka Miroslava Gardla i traťového rozhodcu kapitána Antona Modrockého v podstate pohodový. „Snažili sme sa trať pripraviť tak, aby prípadná znalosť terénu čo najmenej zvýhodňovala domáce družstvá pred zahraničnými. Na trati sa nachádzajú značky, ktoré súťažiaci musia sledovať, ale samozrejme, nezabúdať pri tom ani na vlastnú topografickú orientáciu pomocou mapy,” zdôrazňuje kapitán Modrocký.

A práve v tejto zdanlivej jednoduchosti tkveli problémy mnohých zahraničných hliadok. V tomto roku sa na štart postavilo desať hliadok zo siedmich štátov. Domáci 5. pluk špeciálneho určenia reprezentujú dve hliadky.

EURO ZAMIEŠALO KARTY

Spomedzi zahraničných účastníkov v Žiline privítali zástupcov vzdušných síl USA z japonskej základne Okinawa, Britov zo 4. výsadkového práporu v Yorku, Poliakov zo 6. krakovskej výsadkovej brigády, Ukrajincov z výsadkového prieskumného útvaru v Kiro-

vograde, Chorvátov zo špeciálneho práporu a po prvý raz aj Kazachov z prieskumného práporu v Alma Ate. Pre povinnosti súvisiace s prevozom a ochranou zásielok eura na Slovensku v tomto roku bola na súťaži slabšia účasť príslušníkov policajného zboru. Ich časť zachraňovala len hliadka nitrianskeho policajného pohotovostného útvaru. Štartové pole dopĺňala ešte zmiešaná hliadka zložená so zástupcov USA, Chorvátska, Ukrajiny a Slovenska. Ako pozorovatelia boli na Antropoide zástupcovia Čínskej ľudovej armády.

Oproti minulému ročníku, ktorý sa vyznačoval extrémne zlým počasím (takmer neustálym dažďom, vetrom a chladom), v tomto roku privítala severná časť Strážovských vrchov, kde sa súťaž predovšetkým odohrávala, pekným, teplým slnečným počasím.

Jednotlivé súťažné hliadky nasadajú do vrtuľníka Mi-17 na Hradisku nad Žilinou. O pár minút už doskakujú na plochu neďaleko Kamennej Poruby. Na lúke balia padáky, odovzdávajú ich a urýchlene sa presúvajú do kontrolného bodu číslo dva na neďalekú strelnicu. Oproti minulým rokom, ich tu čaká zmena. Preberajú ochranné vesty, zbrane a nasadajú do pristaveného UAZ-u. Vozidlo simuluje jazdu v kolóne a jej následný prepad. Členovia hliadok musia čím skôr opustiť vozidlo a zlikvidovať nepriateľa. Čaká ich dvanásť terčov. Strieľajú z pripravených pozícií. Za netrafenie terča či vyklonenie sa z predpísaného uhlu a tým porušenie bezpečnostných opatrení sú trestné body. Strelby najlepšie zvláda domáca hliadka tretieho oddielu špeciálneho určenia. Druhí sú Kazachovia, ktorých mnohí označujú za čierneho koňa celej súťaže.

Po odchode zo streleckého parkúru čaká súťažiacich ďalšia previerka ich fyzických, ale aj psychických síl. „Jednotlivé hliadky musia zvládnuť transport raneného na vzdialenosť približne 500 metrov. Je jedno, akým spôsobom ho nesú. Raneného môžu položiť na zem, vymeniť sa v jeho nesení, ale on nesmie urobiť jediný krok.

V opačnom prípade ich čaká 100 trestných bodov. Ranený musí mať na sebe po celý čas ochrannú vestu,” pripomína nadporučíčka Lenka Petrová, ktorá na bicykli sprevádza každú hliadku a dáva pozor na dodržiavanie podmienok súťaže. K tomu treba dodať, že vesta váži približne 18 kilogramov a vak, v ktorom má každý súťažiaci povinnú výbavu (aj náhradné oblečenie a obuv, vodu) ďalších vyše 10 kíl.

Skrivený výraz v tvári na posledných metroch prieskumníka, ktorý nesie raneného, hovorí za všetko. V tejto disciplíne sa ukázali ako najrýchlejší Ukrajinci. Naopak, ľahké zranenie jedného člena zmiešanej hliadky, ktorý spadol s raneným, urobilo koniec ďalším nádejam medzinárodnej zmiešanej hliadky.

AKO OBÍŠ LIETAVSKÝ HRAD

Nasleduje krátke vydychanie a rýchly presun do ďalšieho kontrolného bodu. Čaká ich tam UAZ, ktorý treba v čo najkratšom čase odtlačiť na vzdialenosť

dvesto metrov. S touto úlohou sa najlepšie vyrovnali Poliaci a obe domáce žilinské družstvá.

Ďalší kontrolný bod bol umiestnený v zrúcaninách hradu Lietava. Cesta k nemu mala byť aj napriek prekonaniu pomerne veľkého prevýšenia jednoduchá. Niektoré zahraničné družstvá sa až príliš spoliehali na značky (ktoré miestni obyvatelia v jednej časti postrhali) a zabudli ako správni prieskumníci sledovať mapu. Američania a Kazachovia vynechali spomínaný štvrtý kontrolný bod. Museli sa k nemu znova vracieť, čo znamenalo kilometre navyše a časovú stratu. Poliaci a Ukrajinci sa zbadali skôr. Ich strata preto nebola až taká veľká. Sily za zbytočné kilometre v teplom, sparnom počasí však napokon chýbali aj im.

Šikovnosť si vyžadovalo aj prekonanie dvojitého lana, natiahnutého nad riekou Rajčiankou. „Prekážku zdolávajú postupne všetci štyria členovia hliadky. Je jedno akým spôsobom (zavesený na lane, či plazením na bruchu), ale nesmú sa oni ani ich batoh dotknúť vodnej hladiny. Za každý dotyk je 250 trestných bodov. Lano je pomerne pružné a v strede sa nakláňa k vode. Preto je potrebné mať dobre utiahnutý batoh,“ hovorí čatár Pavol Šinal, ktorý na piatom kontrolnom bode sledoval počínanie súťažiacich.

Čaká ich beh popri rieke do priestorov žilinského pluku špeciálneho určenia a tam prekážková dráha. Najskôr musia všetci štyria členovia hliadky zdolieť 20 metrov vysokú vežu. Jeden po lezeckej stene, ďalší bokom cez balkóny, lanovým rebríkom i za pomoci tzv. žumára. Potom sa postupne spúšťajú pomocou

kladky na vzdialenosť asi 30 metrov do siete. „Zlezú z nej dolu, pokračujú na lanového koňa vo výške 15 metrov, prechádzajú cez tzv. anglický most na tretie poschodie budovy. Dostanú sa na strechu a potom z nej zlaňujú dolu. Sú pred koncom dennej etapy patrične unavení. Prekonanie prekážok je náročné na silu, ale najmä na techniku a koordináciu pohybov,“ konštatuje nadporučík Vladimír Manga. Ukazuje sa, že tieto prekážky nie sú veľmi pochuti Kazachom ani Ukrajincom, ktorí v priebehu celej etapy udivovali svojou rýchlosťou. Naopak, Američania ukázali svoje majstrovstvo pri zdolávaní lanových prekážok, za nimi nasledovali Poliaci.

Vyvrcholením dennej etapy, ktorá v prípade, že hliadky neblúdili, mala dĺžku 30 kilometrov a prevýšenie vyše 300 metrov, je časovka na kopec Hradisko. Po jej ukončení nasleduje oddych. Vedúci jednotlivých výprav usilovne prepočítavajú body a časy, pozerajú sa na výsledkovú tabuľu. Je jasné, že v poradí prvé družstvo domáceho žilinského pluku má pred druhou hliadkou Ukrajincami pohodlný náskok 1 500 bodov. Keď sa mu v nočnej etape nezraní žiaden člen, alebo neurobí fatálnu chybu, víťazstvo by mu nemalo ujsť.

NOČNÉ HĽADANIE

O deviatej večer vyráža prvá súťažná hliadka na trať. V priestore zhruba tri štvorcové kilometre musia postupne nájsť štyri orientačné body. V nich získavajú hliadky informácie o nepriateľovi, zbrane i mieste zadržiavania rukojemníka teroristami. Kým sa však

k nemu dostanú a zneškodnia únoscov, musia prekonať nočnú prekážkovú dráhu. Všetko musia stihnúť v predpísanom časovom limite dve a pol hodiny. Smolu mali Briti, ktorí síce všetky indicie našli, ale pri plnení úlohy o tri minúty prekročili časový limit. Tisíc trestných bodov definitívne pochovalo ich nádeje. V nočnej etape boli nakoniec najlepší domáci víťazi dennej etapy pred Poliakmi a policajtmi z nitrianskeho pohotovostného útvaru.

Napokon sa podľa očakávania celkovým víťazom stalo domáce družstvo 3. oddielu špeciálneho určenia pred Ukrajincami a ďalším domácim zástupcom, tentoraz z 2. oddielu špeciálneho určenia. Nasledovali hliadky Poľska, Kazachstanu a USA.

Minister obrany Jaroslav Baška na slávnostnom vyhodnotení 13. ročníka medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid ocenil jej význam. „Som rád, že sa na súťaži zúčastnil aj nový účastník, hliadka Kazachstanu. Dúfam, že v budúcich ročníkoch tu nebude čínska delegácia len v úlohe pozorovateľa, ale budeme môcť privítať aj čínsku súťažnú hliadku. Je dôležité, že súťaž špeciálnych jednotiek prebieha v období, keď tieto jednotky pôsobia v rôznych misiách vo svete a plnia tam zložité úlohy v boji proti medzinárodnému terorizmu. Pri tejto činnosti je potrebná medzi nimi interoperabilita a práve táto súťaž je dobrým spôsobom, ako si ju precvičiť,“ zdôraznil Jaroslav Baška.

Vyhodnotenia sa zúčastnil aj bývalý minister obrany Ivan Šimko, zástupcovia vojenského diplomatickeho útvaru.

kého zboru akreditovaní na Slovensku, ale aj vojenski veteráni. Najmä členovia Klubu vojenských výsadačiar SR s predsedom plukovníkom v. v. Antonom Múdrym. Riaditeľ súťaže, náčelník štábu riadenia operácií Generálneho štábu OS SR generálmajor Jaroslav Vývlek označil ukončený ročník súťaže Antropoid za veľmi úspešný, ktorý pomohol utužiť spoluprácu špeciálnych jednotiek. Veliteľ žilinského pluku špeciálneho určenia plukovník gšt. Ľubomír Šebo netajil radosť nad tým, že po dvoch rokoch pohár opätovne získali zástupcovia domáceho útvaru. „Musím sa skloniť pred majstrovstvom všetkých účastníkov. Veď zástupcovia USA a Kazachstanu napriek tomu, že si predĺžili trať o vyše 12 kilometrov, úspešne prišli do cieľa. Klobúk dolu pred nimi. Na druhej strane som trochu prekvapený, že práve ten úsek trate, ktorý sa zdal najmenej problémový, im spôsobil neočakávané ťažkosti. Pozabudli, že prieskumník sa musí v prvom rade spoliehať na mapu,“ hodnotí plukovník Šebo a dodáva, že podľa prísľubu britskej strany by sa na budúcoročnej súťaži mali zúčastniť až tri britské hliadky.

SKLAMANIE ČIERNYCH KONÍ

Zástupcovia Kazachstanu neskrývali svoje sklamanie. Veď na trati boli najrýchlejší. „Urobili sme škôlku chybu, stratili čas a zbytočne sa vyčerpali. Nebyť toho, mohli sme ašpirovať na druhé miesto. Na prvé nie, vaši boli dnes naozaj veľmi dobre pripravení. Na budúci rok sa pokúsime o úspešný reparát,“ prízvukuje poručík Erkebulan Kuzenov. Veliteľ hliadky najúspešnejšieho zahraničného účastníka nadporučík Sergej Revnišev pridáva: „Najviac nám dali zabráť horské úseky. U nás, na Ukrajine máme kopcov poskromne, a preto nie sme ani pripravovaní na ich prekonávanie. Tak isto sa nám podarilo obísť hrad, ale včas sme sa spamätali a vrátili naspäť. S výsledkom sme spokojní. Veď sme znova tak ako pred rokom najlepší zahraničný účastník súťaže.“

Trafový rozhodca kapitán Anton Modrocký považuje napriek zaváhaniu práve hliadku Kazachstanu za najpríjemnejšie prekvapenie súťaže. „Výťažom však nebýva ten, kto je najrýchlejší. Za čas je určitý počet bodov. Oveľa viac ich však hliadka môže získať v jednotlivých disciplínach na kontrolných bodoch. Tí, ktorí to pochopili, si rozumne rozložili sily, zbytočne sa nenaháňali. Pred každým kontrolným bodom trochu vypustili, aby úlohu plnili čo najviac oddychnutí a sústredení. Kazachovia a Ukrajinci boli síce extrémne rýchli, ale strácali v technických disciplínach. Najmä na lezeckých prekážkach, ktorým sa podľa ich vlastných slov doma až tak nevenujú a majú aj iné materiálne zabezpečenie. Naopak, Američania síce neboli takí rýchli, ani silovo vybavení, ale po technickej stránke boli výborne pripravení, vedeli na trati šetriť sily,“ uzatvára traťový rozhodca hodnotenie 13. ročníka medzinárodnej súťaže prieskumných hliadok Antropoid.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Na začiatku septembra prezident Ivan Gašparovič povýšil do vyššej generálskej hodnosti troch generálov. Jedným z povýšených do hodnosti generálmajora bol aj náčelník Štábu personálneho manažmentu GŠ OS SR (J-1) Peter Vojtek.

„Milujem motory a už od chlapca mám rád elektro-techniku. Otec, podplukovník pohraničnej stráže, nesúhlasil s mojím rozhodnutím dať sa k armáde. Povedal mi: Keď už urobíš takú hlúposť a pôjdeš za vojaka, aspoň nechod k raketákovi. Tí sú večne v pohotovosti alebo na cvičení. Ja som k nim šiel a dnes som rád a som na to hrdý,“ spomína na svoje začiatky v uniforme genmjr. Peter Vojtek.

NELAHKÝ ŠTART

Narodil sa v roku 1958 v Komárne. Jeho kroky po maturite na gymnáziu viedli v roku 1977 do vojenskej akadémie v Brne. Študoval smer protivzdušná obrana štátu, protiletadlové raketové vojsko. „Na vysokú školu spomínam rád, boli tam vynikajúci profesori, veľmi dobre spracované učebné programy. Po dvoch rokoch môjho štúdia na škole došlo k reorganizácii a náš učebný smer bol preložený do Liptovského Mikuláša, do vtedajšej Vojenskej vysokej technickej školy.“ Tu doštudoval. Ako mladý poručík nastúpil k 71. protiletadlovej raketovej brigáde Slaný, do 1. proti-

Generálmajor Peter Vojtek:

Rozprávať sa s ľuďmi

letadlového oddielu do funkcie zástupcu veliteľa rádio-technickej batérie. „Prišiel som nabitý teoretickými vedomosťami a začal som si vytvárať svoju pozíciu v zložitom vojenskom kolektíve. S minimálnym počtom osôb sme nepretržite plnili úlohy v pohotovostnom systéme zabezpečujúcom protivzdušnú obranu štátu. Môj otec mal pravdu. Keď som nebol v pohotovosti, tak som bol vo výcvikovom priestore alebo na bojových streľbách v Rusku na strelnici Ašuluk. Tie ťažké časy ma pripravili na ľahšie prekonávanie neskorších problémov v mojej vojenskej kariére.“

V roku 1988 sa mu podaril malý personálny zázrak – presťahoval sa s rodinou z Čiech na rodné Slovensko. Nastúpil na veliteľské stanovište 186. protiletadlovej raketovej brigády v Pezinku a v rokoch 1992 až 1994 sa stal zástupcom veliteľa brigády. „Pezinok sa stal mojim materským útvaram na Slovensku. Tu ma naučili, že veci sa dajú riešiť s rozvahou. Pracovať s ľuďmi, ktorí už slúžili viac rokov a mali premyslené postupy velenia a riadenia, bola pre mňa veľmi dobrá škola.“ V roku 1994, v období, keď sa formovali ústredné orgány slovenskej štátnej správy, začal P. Vojtek pracovať pre inšpekciu ministra obrany.

V roku 2003 absolvoval Veliteľskú akadémiu v Hamburgu. Po jej skončení mu nadriadení ponúkli miesto veliteľa Protiletadlovej raketovej brigády Vzdušných síl v Nitre. „Táto ponuka ma zaskočila, lebo pozíciu veliteľa brigády vnímam veľmi vážne a mám k nej vysoký rešpekt. Váhal som,

nakoniec som súhlasil. Dnes na to spomínam ako na jednu z najkrajších častí mojej vojenskej kariéry. Stretol som ľudí, ktorí boli zapálení, mohol som priamo realizovať svoje myšlienky na riadenie ľudí, na zefektívnenie procesov. Bol som spokojný veliteľ brigády.“

Podľa jeho vlastných slov by bol spokojný možno dodnes, ale vojenská kariéra každého vojaka závisí predovšetkým od potrieb ozbrojených síl. Na konci roka 2005 odišiel do Zvolena na funkciu zástupcu veliteľa vzdušných síl. „Aj na túto skúsenosť spomínam rád. Každá nová funkcia je pre profesionálneho vojaka prínosom, prináša nové skúsenosti a rozširuje rozhlad. Žiaľ, spravidla je to spojené i so zmenou miesta výkonu služby čo sa bez pochopenia a podpory rodiny nedá zvládnuť,“ hovorí P. Vojtek.

PERSONÁLNE ZÁLEŽITOSTI

Do funkcie veliteľa štábu personálneho manažmentu nastúpil 1. februára 2008. „Predo mnou bola výzva riadiť štáb personálneho manažmentu, teda oblasť, s ktorou sa každý veliteľ denne stretáva. Chápem personálny manažment ako podporný systém fungovania ozbrojených síl,“ vysvetľuje genmjr. Vojtek svoju filozofiu a dodáva: „Veliteľ by si mal sám kreať tím svojich ľudí. Personálny manažment by mu mal ponúkať možnosti, ako tento tím vytvárať. Stále presadzujem teóriu úzkej spolupráce s jednotlivými veliteľmi, akceptácie ich návrhov a ponúk,

pretože v konečnom dôsledku za výkon danej jednotky zodpovedá príslušný veliteľ.“

Čo pripravuje štáb personálneho manažmentu v budúcnosti? Genmjr. Vojtek poodhalil svoje zámery. „Potrebujeme dočistiť celý systém personálneho manažmentu a všetkých zákonov, ktoré sú s tým spojené. Profesionálna armáda funguje dva roky a deväť mesiacov. Stále sa učíme pracovať s profesionálnymi vojakmi, motivovať ich, manažovať, riešiť ich problémy, vzdelávanie a výcvik. Usilujeme sa zvýšiť stimuláciu a motiváciu profesionálnych vojakov. Chceme dosiahnuť, aby v našich ozbrojených silách slúžili ľudia, ktorí chcú slúžiť, sú spokojní, vedia sa domôcť svojich práv a majú za sebou veliteľov, ktorí ich plne rešpektujú a pritom sú na nich nároční a dôslední,“ vysvetľuje genmjr. Vojtek. „V tomto smere nás čaká ešte dlhá cesta,“ dodáva.

NOVELA ZÁKONA Č. 346/2006

Snahou štábu J-1 je v budúcom roku novelizovať zákon č. 346/2006 o štátnej službe profesionálnych vojakov. „Chceme sprehľadniť a zjednodušiť personálny a kariérny postup našich profesionálov. Chystáme sa zjednodušiť mechanizmy, ktoré by mali umožniť slúžiť vojakom dlhšiu dobu (aj na jednej funkcii), ako to zákon umožňuje dnes, a odblokovať niektoré veci, ktoré dnes nie sú možné. Napríklad aby poddôstojník mal v prípade záujmu možnosť prestúpiť medzi dôstojníkmi. Chceme, aby vojak, ak má záujem a ozbrojené sily ho potrebujú, mohol slúžiť, dokiaľ bude spĺňať podmienky na výkon funkcie. Nie aby bol výkon služby ohraničený tabuľkou s maximálnou dobou služby, alebo výsluhou na hodnosti. Vojaci musia takisto pochopiť, že ich kariéra je spojená s personálnymi opatreniami a z nich vyplývajúcim premiestňovaním. Chceme umožniť výkon služby až do 60. roku života.“

Generálmajor Peter Vojtek je ženatý, má dvoch dospelých synov.

Michaela FARKAŠOVÁ
Foto Vladislav VAVRINEC

Námestník generálneho prokurátora - hlavný vojenský prokurátor plk. JUDr. Mikuláš Gardecký

Širšie pole pôsobnosti

• Aké zmeny nastali vo vojenskej prokuratúre odvtedy, ako bol váš predchodca JUDr. Dobroslav Trnka menovaný v roku 2004 za generálneho prokurátora SR a vy ste nastúpili na miesto hlavného vojenského prokurátora?

Vymenovanie môjho predchodcu plk. JUDr. Dobroslava Trnku znamenalo aj pre nás významné zmeny a to už v personálnej oblasti. Okrem zmeny osoby hlavného vojenského prokurátora z vojenskej prokuratúry odišli

na iné významné miesta v rezorte prokuratúry aj ďalší skúsení vojenski prokurátori, či už na Generálnu prokuratúru SR alebo do Úradu špeciálneho prokurátora. Na ich miesta nastúpili mladí ambiciózni prokurátori, ktorí sa na radiacích funkciách plne osvedčili. Okrem toho však nastali aj významné legislatívne zmeny. Od 1. septembra 2005 nadobudol účinnosť zákon č. 346/2005 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento predpis mal

dosah predovšetkým na prijímanie uchádzačov o funkciu právneho čakaťa do služobného pomeru profesionálneho vojaka. Oveľa väčší dôsledok však mali na činnosť vojenskej prokuratúry základné rekonštruované trestné kódexy, ktoré nadobudli účinnosť 1. januára 2006. Z nich osobitne treba spomenúť nový Trestný poriadok, ktorý zaviedol rozšírenú pôsobnosť vojenských súdov a tým aj vojenskej prokuratúry. Na vojenských prokuratúrach sa to prejavilo najmä nárastom počtu trestných vecí vedených proti príslušníkom ozbrojených zborov a ozbrojených bezpečnostných zborov. Okrem toho sa nám zvýšil aj nápad v netrestnej oblasti. Oveľa širšie než doteraz vykonávame v tejto oblasti dozor vo veciach služobného pomeru profesionálnych vojakov a Hlavná vojenská prokuratúra navyše aj vo veciach služobného pomeru príslušníkov ozbrojených zborov zaradených v ústredných orgánoch. To spôsobilo, že bolo potrebné zvýšiť počet vojenských prokurátorov aspoň na najnižších stupňoch. Tieto zmeny ovplyvňujú našu činnosť až dosiaľ.

• Aká je perspektíva a pozícia vojenskej prokuratúry v rámci znižujúcich sa počtov Ozbrojených síl SR?

Ako som už v predchádzajúcej odpovedi naznačil, hoci sa počet príslušníkov ozbrojených síl znížil, neznamená to pre nás menej práce, ale skôr sústredenie sa na najproblémovjšie otázky ozbrojených síl. To znamená, že ak sa o niečo aj znížil počet trestných činov spáchaných vojakmi, naďalej máme aj zložité trestné kauzy, ktoré si vyžadujú rozsiahle vyšetrovanie (havária An-24 v roku 2006 a iné). Oveľa väčšiu pozornosť venujeme teraz aj problematike netrestného dozoru hlavne v otázkach služobného pomeru, sociálneho zabezpečenia a disciplíny profesionálnych vojakov. Okrem

toho však perspektívu vidíme aj v ponechaní trestného dozoru nad vecami príslušníkov ozbrojených zborov a príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov v pôsobnosti vojenskej prokuratúry. K tomu ešte treba dodať, že pripravovaná novela zákona čísla 153/2001 Z. z. o prokuratúre má rozšíriť aj dozor vojenských prokurátorov v netrestnej oblasti vo veciach služobného pomeru, služobnej disciplíny a náhrady škody príslušníkov ozbrojených zborov a príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov.

• Budete aj naďalej dozorovať trestné veci v iných ozbrojených zboroch?

Vojenski prokurátori nateraz dozorujú a to aj podľa zákona všetky trestné veci príslušníkov zboru väzenskej

a justičnej stráže. Z rozhodnutia generálneho prokurátora aj po prvom marci 2008 vykonávajú vojenský prokurátor dozor aj nad trestnými vecami príslušníkov policajného zboru. Len pre ilustráciu dodávam, že generálny prokurátor vydal len dosiaľ už vyše 1200 opatrení, ktorými určil, že dozor v trestných veciach policajtov budú vykonávať vojenský prokurátor. Treba si však uvedomiť, že okrem prokurátorského dozoru na základnom stupni sa tieto veci v dôsledku opravných prostriedkov dostávajú aj na vyššiu vojenskú prokuratúru a na hlavnú vojenskú prokuratúru. Skutočný počet týchto vecí je oveľa vyšší, ako som naznačil.

• *Kolko trestných vecí ste v predchádzajúcom roku dozorovali? Aký je vývoj?*

V roku 2005 sme dozorovali 1042 vecí, v roku 2006 1094 a v roku 2007 1241 vecí, pričom to sú len čísla trestných vecí. Vývoj je teda jednoznačný, nápad nám narastá.

• *Kde sú v súčasnosti pracoviská vojenskej prokuratúry? Majú o prácu vo vašich štruktúrach záujem kvalitní uchádzači?*

Vojenské obvodné prokuratúry sú zriadené v Bratislave, Banskej Bystrici a v Prešove. Vyššia vojenská prokuratúra je zriadená v Trenčíne. Za vojenskú prokuratúru sa považuje aj vojenská súčasť generálnej prokuratúry, t. j. Hlavná vojenská prokuratúra. Pokiaľ ide o záujem uchádzačov o prácu vojenského prokurátora, musím konštatovať, že záujem je enormný. Aj pri ostatnom výberovom konaní sa nám do výberového konania prihlásil takmer 20-násobok uchádzačov než sme mohli prijať. Môžeme preto byť vo výberovom konaní nároční.

• *Ako sa vyvíja stav právneho vedomia v rámci ozbrojených síl? Čo by sa v tomto smere dalo alebo malo urobiť?*

Možno konštatovať, že profesionalizácia armády určite pomohla zvýšiť právne vedomie príslušníkov ozbrojených síl. Tým, že v ozbrojených silách pôsobí oveľa viac vysokoškolsky vzdelaných odborníkov a vlastne každý z nich musí mať minimálne stredoškolské vzdelanie je logické, že sa títo ľudia zaujímajú aj o svoje práva a povinnosti. Vyplýva to aj z podnetov, ktoré nám najmä v netrestnej oblasti posielajú. Žiaľ, v ozbrojených silách nepôsobí dostatok právnicko vzdelaných odborníkov, ktorí by mohli pozitívne ovplyvniť vývoj právneho vedomia príslušníkov ozbrojených síl. Nazdávam sa preto, že prijímanie právnikov na dosiaľ neobsadené miesta v Ozbrojených silách SR je potrebné a určite pozitívne ovplyvní aj celkové právne vedomie príslušníkov ozbrojených síl.

Pavol VITKO
Foto Peter DOVINA

Doyenova rozlúčka

„Najdôležitejšou pre mňa v pozícii pridelenca obrany Nemeckej spolkovej republiky na Slovensku bola tohtoročná úspešná návšteva nášho ministra obrany Dr. Josefa Junga. No a za celé funkčné obdobie od októbra 2005 sa môžem len tešiť zintenzívneniu našej dvojstrannej aj aliančnej spolupráce,“ povedal nám 25. septembra po rozlúčkovom prijatí u náčelníka Generálneho štábu OS SR generála Ľubomíra Bulíka podplukovník gšt. Norbert Simons.

Odchádzajúci nemecký vojenský pridelenec, ktorý pred príchodom do Bratislavy o. i. štyrikrát pôsobil v misiách na Balkáne, spomenul aj svoj najhorší deň na Slovensku: „Tiež moja manželka a deti na mňa čakávali, keď som sa vracal po splnení úloh v operáciách medzinárodného krízového manažmentu domov. Aj preto sme spolu s ňou veľmi smútili za vašimi vojakmi, ktorí zahynuli pri návrate z Kosova.“ Pplk. N. Simons (na fotografii v strede), pôvodnou špecializáciou logista, následne hovorí o výbornej aktuálnej spolupráci Nemecka a Slovenska pri zostavovaní a výcviku spoločných jednotiek v rámci síl NATO aj Európskej únie. Teší sa, že sa darí našim vysoko postaveným dôstojníkom, ktorí absolvovali elitnú Veliteľskú akadémiu v Hamburgu. Avizuje, že budúci rok sa dvaja nemeckí kapitáni zaradia medzi frekventantov kurzu ISOC v Akadémii OS SR v Liptovskom Mikuláši. „Pred vstupom Slovenska do NATO bol počet bodov našej bilaterálnej spolupráce možno vyšší, čo je pochopiteľné, pretože to bolo budovanie skvelých základov našej spoločnej spolupráce. Tá je dnes však na vyššej partnerskej úrovni v rámci Aliancie, čo aj mňa osobne veľmi teší,“ konštatuje nemecký dôstojník, ktorý v rokoch 1996 až 1998 pôsobil v centrále NATO. „Len tak mimochodom, vtedy som ešte ako major robil brífing aj pre frekventantov hamburskej akadémie, medzi ktorými bol tiež istý plukovník Ľubomír Bulík,“ pousmeje sa pri desaťročnej spomienke nemecký dôstojník, ktorý slúži v Bundesheri od roku 1985.

„Maďarsko, Poľsko, Česko, Holandsko, Rusko, Ukrajina, Čína, USA, Nemecko,“ vyratúva pplk. Simons krajiny, ktoré majú vojenského pridelenca so sídlom v Bratislave.

Vojenských diplomatov pôsobí v našom hlavnom meste jedenásť, pretože niektoré krajiny majú viac ako jedného. „Vojenskú akreditáciu v SR aj s pridelencami, ktorí sídlia v iných štátoch, má 38 krajín,“ spomenul bývalý pridelenec, ktorý bol od júna 2007 zároveň doyenom vojenského diplomatického zboru na Slovensku. Poznamenal, že postupné zníženie počtu vojenských pridelencov v Bratislave bolo prirodzenou súčasťou nášho vstupu do Aliancie a Európskej únie, pričom je tiež odrazom dôveryhodnosti našej krajiny. „Zrejme aj preto, že nás nebolo veľa, naša skupina vojenských pridelencov, vrátane manželiek a rodín, mala a má veľmi žižlivé a priateľské vzťahy. V prvom rade sa však chcem poďakovať ministerstvu obrany a generálnemu štábu za výbornú, partnerskú a korektnú spoluprácu,“ zdôraznil odchádzajúci pridelenec a doyen. „Možno aj preto, že v Bratislave nás nebolo veľa, sme mali možnosť častejšie komunikovať s hlavnými predstaviteľmi rezortu - a to občas dokonca aj na bežné ľudské témy,“ spomenul podplukovník a len ako príklad uviedol debatu s ministrom obrany Jaroslavom Baškom o ich záľube v horskej cyklistike.

Pplk. gšt. Norbert Simons odchádza na pozíciu náčelníka štábu vojenskej posádky Berlín. Jeho nástupcom vo funkcii pridelenca obrany Nemecka na Slovensku je pplk. gšt. Herbert Schmid (na fotografii vpravo), ktorý o. i. absolvoval Kurz národnej bezpečnosti na Národnej akadémii obrany v Liptovskom Mikuláši. Je odchovanec mechanizovaných vojsk. Doyenom vojenského diplomatického zboru v Bratislave sa stal čínsky vojenský a letecký pridelenec starší plukovník Sui Changju.

Text a foto Pavol VITKO

Ozbrojené sily SR oslávili 15. výročie

„Ako prezident a hlavný veliteľ Ozbroyených síl Slovenskej republiky chcem všetkým príslušníkom rezortu obrany povedať, že si cením ich prácu, ktorú vykonávajú v prospech bezpečnosti našej republiky a ďalších krajín v rámci mierových misií, na ktorých sa podieľajú,“ vyhlásil 21. septembra na slávnostnej vojenskej prehliadke Ozbroyených síl Slovenskej republiky prezident Ivan Gašparovič. Prehliadka sa konala na bratislavskom nábreží Dunaja pri príležitosti Dňa ozbrojených síl SR a 15. výročia ich vzniku. Bola aj pripomenutím 90. výročia založenia čs. légii.

Po tom, ako náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Ľubomír Bulík dal povel na vykonanie slávnostnej vojenskej prehliadky, veliaci nastúpených jednotiek brigádny generál Pavel Macko zavelil na slávnostný pochod. Prezident republiky Ivan Gašparovič, minister obrany Jaroslav Baška, poslanci NR SR, veľvyslanci a vojenský pridelenci akreditovaní v Bratislave a niekoľko

tisíc občanov následne tleskalo defilujúcim vojskám. Za brigádny generálom Mackom, ktorý má veliteľské skúsenosti z medzinárodných veliteľstiev NATO v Európe či v Afganistane, pochodovala Čestná stráž prezidenta SR, jednotky pozemných a vzdušných síl, ako aj jednotka síl výcviku a podpory. Príslušníci elitného 5. pluku špeciálneho určenia zo Žiliny pochodovali v zelených maskáčoch

a s červenými baretkami na hlave, zatiaľ čo zmiešaná jednotka zahraničných misií mala modré baretky symbolizujúce mierotvornú činnosť v misiách OSN a maskáče v púštnom prevedení. Defilovala aj jednotka Akadémie ozbrojených síl SR z Liptovského Mikuláša, vojenská polícia, ako aj Čestná stráž OS SR. Následne na Rázusovom a Vajanského nábreží zaburácali motory bojových vozidiel, raketometov a ďalšej ťažkej techniky. Hneď nato ponad účastníkov preleteli zostavy vojenského dopravného aj bojového letectva.

Deň ozbrojených síl sa slávi na pamäť prvej víťaznej bitky slovenských dobrovoľníkov za národné sebaurčenie, ktorá sa konala 22. septembra 1848 pri Brezovej pod Bradlom. Aj preto slávnostná tribúna stála práve oproti pamätníku Ľudovíta Štúra a práve preto prezident republiky a ďalší významní hostia položili k tomuto pamätníku kvetinové vence. Minister obrany SR Jaroslav Baška po kladení vencov povedal, že boj slovenských dobrovoľníkov za národné sebaurčenie v roku 1848 je dodnes jedným z najdôležitejších dejinných odkazov, z ktorých čerpajú Ozbroyené síly SR. Tiež uviedol: „Pred 15 rokmi sme sa tešili z vlastnej hymny, štátneho znaku a z pocitu, že Slovákom sa naplnil po stáročia snívany sen o samostatnej suverénnej domovine, ktorá bude dobrým domovom pre slovenský národ a všetky národnosti žijúce na našom území. Sen, ktorý začínal dostávať kontúry práve v meruňských rokoch 19. storočia počas slovenského národného obrodzenia a počas ozbrojeného vystúpenia slovenských dobrovoľníkov za národnú slobodu. Áno, vtedy sa definitívne začalo naše národné prebúdzanie – tak ako sa spieva v našej hymne. A na počesť týchto dní slávime Deň ozbrojených síl.“

„Úprimne blahoželám slovenskej armáde k jej sviatku a veľmi ma teší, že máme naďalej tie najlepšie vzťahy tak v rámci dvojstrannej spolupráce, ako aj v operáciách medzinárodného krízového manažmentu alebo v štáboch NATO a na veliteľstvách jednotiek Európskej únie,“ povedal po slávnostnom programe vojenský pridelenec Českej republiky na Slovensku plukovník Miroslav Chytil. „Pätnásť rokov je v živote človeka dospievanie, no slovenská armáda je už vyzretá a veľmi profesionálna. Blahoželám slovenským ozbrojeným silám k ich sviatku a blahoželám aj k vydarenej vojenskej prehliadke,“ vyjadril ocenenie vojenský pridelenec Ruskej federácie plukovník Alexander Jakunin.

„K Slovensku mám skutočne ten najlepší vzťah a preto aj slovenskí vojaci nech prijmu moju úprimnú gratuláciu k svojmu sviatku,“ povedal po slávnostnom programe veľvyslanec USA na Slovensku Vincent Obsitnik. Veľvyslanec so slovenskými koreňmi ako zaujímavosť uviedol, že v detstve videl, ako jeho otec číta časopis OBRANA, ktorý začali vydávať americkí Slováci v Clevelande v roku 1914 a ktorý koncom 1. svetovej vojny zohral dôležitú úlohu pri nábore amerických Slovákov do čs. vojenských légii (časopis OBRANA vydávaný rezortom Obrany nadväzuje práve na tradície uvedeného periodika.) V. Obsitnik následne zdôraznil, že Slovensko sa stalo za 15 rokov svojej existencie v rámci NATO úplne dôveryhodným partnerom a že pomoc USA našim ozbrojeným silám a vzájomná spolupráca v misiách, pri výcviku či v rámci vojenského školstva je vysoko efektívna, priateľská a vzájomne ústretová.

Bratislavčania a návštevníci hlavného mesta si následne na Hviezdoslavovom námestí mohli pozrieť ukážky vojenskej techniky a výcviku. K slávnostnému programu patrili aj vystúpenia Zdenky Prednej či Petra Cmorika.

Pavol VITKO
Foto **Peter DOVINA**

MYJAVA - PRVÁ SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA

V piatok 19. septembra prebiehali v meste Myjava za účasti najvyšších ústavných činiteľov, členov vlády a parlamentu oslavy 160. výročia založenia prvej Slovenskej národnej rady v Myjave.

Pri spomienkovom pochode prešiel mestom historický sprievod vojakov a dobrovoľníkov, ktorý verboval ľudí do boja. Na čele sprievodu vodcovia povstania – Štúr, Hurban a Hodža (na fotografii hore). „Dajte páňboh slobodu slovenskému národu,“ ozývali sa z davu výkriky. Sprievod ukončil svoju púť na námestí M. R. Štefánika, kde bolo pre pozvaných hostí aj verejnosť pripravené literárno-hudobné pásmo „Bratia – Slováci!“

Ludovít Štúr, Michal Miloslav Hodža a Jozef Miloslav Hurban boli hlavnými postavami pohnutých rokov 1848 – 1949. Do dejín sa zapísali ako bojovníci za slobodu slovenského národa, za možnosť používať slovenčinu ako úradný jazyk, za možnosť slovenských detí učiť sa v školách s vyučovacím jazykom slovenským. Súčasne sú aj zakladateľmi prvej Slovenskej národnej rady v dejinách nášho štátu.

BREZOVÁ - PRVÁ VÍTAZNÁ BITKA

Brezová pod Bradlom bola pred 160 rokmi dejiskom významných udalostí v dejinách Slovenska. Prvých šesť dobrovoľníkov sa zhromaždilo na kopaniciach, 21. septembra prišli do Brezovej. Ich počet narástol na 4 000 ľudí a už na druhý deň, 22. septembra 1848, slávili po prvom boji aj prvé víťazstvo. Na pamiatku tohto víťazstva vydal prezident SR v roku 2002 Rozkaz o vyhlásení Dňa Ozbrojených síl SR.

Oslavy v Brezovej pod Bradlom pri pamätníku „Víťazstva“ sa konali za účasti ministra obrany SR Jaroslava Bašku, náčelníka generálneho štábu OS SR generála Ľubomíra Bulíka, generality OS SR, predstaviteľov vojenského diplomatického zboru, bývalých ministrov obrany, bývalých veliteľov Armády SR a náčelníkov Generálneho štábu SR a ďalších hostí. Na slávnostnom akte pri Mestskom úrade v Brezovej pod Bradlom privítala hostí primátorka mesta Anna Danková. Vztýčená bola oficiálna vlajka prvého slovenského povstania v septembri 1848. Na ňu pripli dobrovoľníci voňavú ratolesť, takzvané brezovské perko, kytíčku z voňavých bylín, symbolizujúcu silu a lásku.

Súčasnou akcie bolo udelenie Pamätných medailí pri príležitosti 15. výročia OS SR náčelníkovi generálneho štábu, generálom, generálom vo výslužbe a bývalým ministrom obrany.

Slávnosť pokračovala položením vencov k Dejinnému pamätníku od Dušana Jurkoviča a položením vencov k Mohyle na Prietržskej ceste. K významu udalostí v roku 1948 sa vyjadril náčelník generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík: „Budujeme plne profesionálne ozbrojené sily. Preto tá paralela medzi dobrovoľníkmi a vojakmi, ktorí si povolanie profesionálneho vojaka dobrovoľne vybrali. Profesionálni vojaci si zaslúžia obrovský obdiv a uznanie nás všetkých. Prezентujú seba, prezentujú perfektne ozbrojené sily a Slovenskú republiku.“ Ďalej dodal, že odkaz meruňských rokov je stále živý a je veľmi rád, že ozbrojené sily na tento odkaz nadväzujú, pretože tvorí jeden zo základných kameňov ich tradície.

Pri mohyle na Prietržskej ceste zároveň minister obrany poklopaním na základný kameň odhalil pamätník Klubu generálov.

Z POZADIA PREHLIADKY

Na prehliadke sa priamo zúčastnilo deväť jednotiek a ďalšie stovky ľudí sa podieľali na jej zabezpečení. Všetky jednotky okrem vojenskej polície niesli svoju bojovú zástavu, či už historickú, alebo súčasnú. Veliteľom pochádzajúcich jednotiek bol brig. gen. Pavel Macko, veliteľom kolóny defilujúcich vojenských vozidiel bol pplk. Ján Parimucha. „Prezentovali sme Aligatory, bojové vozidlá pechoty, raketomety Modular, Zuzany, Boženy, Tatrapany, odpaľovacie rampy S-300 či mercedesy vojenskej polície,“ informoval náčelník štábu riadenia operácií GŠ generálmajor Jaroslav Vývlek, zástupca veliteľa organizačného štábu prehliadky. Vzdušné sily sa prezentovali preletmi Mi-24, L-410, L-39 a Mig 29. „Prehliadkou sme chceli obsiahnuť celé spektrum ozbrojených síl. Mojou úlohou bolo najmä v prípravnej fáze skĺbiť všetky súčasti. Jednotky pravidelne cvičili v posádkach a informovali ma, ako aj organizačný štáb vedený generálporučikom Petrom Gajdošom, o priebehu a výsledku výcvikov. Ľudia, ktorí sa na príprave osláv tohto dôležitého sviatku podieľali, sa snažili zvládnuť svoje úlohy čo najlepšie. Som rád, že mali v sebe toľký entuziazmus a chuť dosiahnuť najlepší možný výsledok, za čo im úprimne ďakujem“, dodal genmjr. J. Vývlek.

Text a foto **Michaela FARKAŠOVÁ**

Generálmajor z Indiany na Slovensku

V rámci dlhoročnej a úspešnej spolupráce vo vojenskej oblasti medzi Ozbrojenými silami (OS) Slovenskej republiky a Národnej gardy (NG) štátu Indiana 31. augusta 2008 pricestoval na 4 - dňovú oficiálnu návštevu na Slovensko jej veliteľ generálmajor Martin Roy Umbarger spolu s manželkou a zástupcami NG štátu Indiana.

Prvý deň oficiálnej návštevy dňa 1. septembra generálmajor Umbarger spolu s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomírom Bulíkom vzdali úctu pri pamätníku v obci Hejce v Maďarsku, ktorý pripomína najväčšiu tragédiu slovenského letectva. 19. januára 2006 havaroval vojenský špeciál AN-24 vracajúci sa z Kosova. O život vtedy prišlo 42 profesionálnych vojakov.

„Keď sa stala táto smutná udalosť, cítil som to rovnako ako vy“, povedal generálmajor Umbarger a vyjadril ľútosť nad tragickou smrťou príslušníkov Ozbrojených síl SR. Generál Bulík zároveň vyslovil starostovi obce Hejce Gejzovi Roháľmu podakovanie za ústretoivosť, pomoc a spolupatričnosť.

„Ponúkli ste nám priestor na výstavbu pamätníka

na kopci, ale aj pamätníka znázorňujúceho padnutého bojovníka, ktorý je priamo v obci. Dnes som mal možnosť vidieť po určitom čase miesto úcty, pietnej spomienky o ktoré sa obyvatelia maďarskej obce Hejce naozaj úprimne starajú. Zoradenie stĺpov navrchu na kopci v tvare stromu predstavuje život, ale v tomto prípade aj smrť našich vojakov. Signalizuje obrovské ľudské nasadenie a priateľstvo. Preto nech priateľstvo ostane a takáto situácia sa nestane“, dodal na záver Bulík.

Druhý deň oficiálnej návštevy za prítomnosti predstaviteľov rezortu Ministerstva obrany a OS SR, minister obrany Jaroslav Baška udelil generálmajorovi Umbargerovi pamätnú medailu Ministra obrany Slovenskej republiky I. stupňa.

Súčasťou programu náčelníka NG štátu Indiana bola aj prehliadka Výcvikovej osady Jakub Village a Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku Ministerstva obrany SR vo vojenskom výcvikovom priestore Lešť. Generálmajor Umbarger sa oboznámil s moderným polyfunkčným výcvikovým zariadením tvoreným z rôznych výcvikových trenažérov na výcvik a lekárske, psychologické a pedagogické sledovanie jednotlivcov a malých skupín v podmienkach bojových, protiteroristických,

mierotvorných a záchranných činností. Tieto priestory sú zaujímavé nielen pre výcvik príslušníkov ozbrojených síl, ale i jednotky polície, železničnej polície či colnej správy. Komplex umožňuje nácvik vyslobodzovania osôb a rôznych záchranných činností a vzájomnej koordinácie rôznych zložiek. Súčasťou priestorov je nainštalovaný systém Jakub Building Gun s možnosťou ostrej strelby všetkými smermi a lezecká stena Jakub Climbing. Výcviková osada spĺňa vysoké požiadavky na efektívnosť, intenzívnosť, atraktivnosť a predovšetkým bezpečnosť.

Generálmajor Umbarger navštívil aj Výcvikové a testovacie centrum v Zemianskych Kostolnoch, ktoré je jedným z desiatich vo svete určené na práce s reálnymi ostrými toxicko-chemickými látkami. Komplexne zrekonštruované centrum radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Zemianskych Kostolnoch sa zaoberá detekciou a analýzou známej a neznámej toxikologickej látky, odberom a prípravou vzoriek, dekontamináciou modelových povrchov, ochranných prostriedkov a špeciálnych prístrojov a hygienickou ošistou osôb.

Text a foto por. Markéta GRÁCOVÁ

Úspešná premiéra Milesu

Doteraz velitelia spravidla začínali i končili cvičenia s tým istým počtom vojakov (keď sa nezranili či neochoreli). Teraz musia rátať s tým, že po prvej fáze plnenia úlohy majú zrazu o 15 – 20 percent vojakov menej, keď urobia väčšiu chybu, zostane im z jednotky ešte menej vojakov. Tomu sa musia prispôsobiť v ďalšej fáze výcviku. Podľa riaditeľa odboru simulačných technológií Ústavu špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť podplukovníka Róberta Totkoviča velitelia i vojaci museli pri používaní taktického simulátora Miles 2000, ktorý nám darovala americká strana, radikálne zmeniť svoje myslenie.

V apríli tohto roku sa uskutočnilo za prítomnosti amerických odborníkov prvé testovacie cvičenie Selim 2008. Zvykali si naň nielen vojaci, ale aj pracovníci odboru simulačných technológií. Na cvičení sa zúčastnili príslušníci druhej mechanizovanej rotý levicekého práporu a červených, čiže protivníkov, im robili vojaci čaty z trebišovského mechanizovaného práporu.

PRIBLÍŽIL REALITU

„Doposiaľ sa výcvik, ktorý sa uskutočňoval na Lešti, hodnotil len podľa toho, ako vojaci plnili časové normy, nariadenia veliteľov, či aké dosiahli výsledky v streľbách. Samotný výsledok boja jednej či druhej strany nebol po taktickej stránke objektívne merateľ-

ný. Miles 2000 tento nedostatok z väčšej časti eliminoval. Keď útočí rota, bráni sa čata. Obe strany sú vybavené týmto systémom. Celý priestor je skenovaný v reálnom čase. Systém zaznamenáva pohyb každého vojaka i vozidla, výstrely každej zbrane. Všetko je prenášané do systému konštruktívnej simulácie. Všetky dobré i zlé rozhodnutia veliteľov a činnosť ich podriadených sa okamžite prejaví,“ pripomína podplukovník Totkovič.

Podľa neho i skúsenosti z aprílového cvičenia sú velitelia tlačení do toho, aby venovali oveľa viac pozornosti plánovaciemu a rozhodovaciemu procesu. Aby plánovali reálne. Po prvých stratách, keď už v ďalšej časti cvičenia nemôžu počítať so všetkými vojakmi a technikou, musia tomu prispôsobiť aj svoju bojovú zostavu. Napríklad zúžením šírky postupu, preskupením síl, uskutočnením prekvapivého obchvatu. Mení sa však aj konanie jednotlivých vojakov. Počas aprílového cvičenia napríklad pancierovník klasicky vystúpil, ako bol naučený, pred blížiacu sa bojovú vozidlo pechoty na nejakých 50 – 60 metrov a chystal sa odpáliť proti nemu RPG – 7. Strelec – operátor BVP ho však spozoroval a zneškodnil. „Pancierovník bol z toho veľmi smutný. Začal premýšľať a pri jednom z ďalších útokov sám od seba zmenil pozíciu. Ukryl sa v kríkoch, nechal okolo seba prejsť bojové vozidlo, vybehol a zozadu zo vzdialenosti asi 20 metrov vystrelil. Odrazu zasiahol 11 terčov: Jedno BVP a 10

v ňom sediacich vojakov. Stal sa hrdinom dňa. Ale obdobným spôsobom v priebehu cvičenia rástli aj ďalší príslušníci cvičiacich jednotiek a ich velitelia. Napríklad veliteľ levicekej rotý kapitán Anton Majerský. Na margo veliteľov pripomeniem, ako až na základe vlastných chýb pochopili dôležitosť vzájomnej komunikácie medzi jednotkami v priebehu plnenia úlohy. V rámci útočiackej rotý, jej čata na pravom krídle úspešne prekonala odpor nepriateľa a rýchlo postúpila ďaleko dopredu, pred zostavu rotý. Následne však ďalšie dve čaty na vzdialenosť asi 300 metrov nedokázali rozoznať, že ide o vlastnú jednotku a streľbou ju takmer celkom zlikvidovali. Pre veliteľov to bolo dostatočné ponaučenie. Ale o tom je vlastne celý tento výcvik s pomocou taktického simulátora Miles. Naučiť veliteľov a vojakov správnej činnosti v prípadnej bojovej situácii. Učiť sa až v jej priebehu by bol dosť drahý špás a hazardovanie so životmi,“ zdôrazňuje podplukovník Róbert Totkovič.

VOJAKOV VÝCVIK BAVÍ

Najväčšie skúsenosti s Milesom majú príslušníci levicekej druhej mechanizovanej rotý. Pod vedením svojho veliteľa kapitána Antona Majerského ich zúčastnili aj v priebehu septembrového výcviku vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť, najmä v rotnom taktickom cvičení. „Na začiatku boli veľké očakávania. Aj napriek tomu, že sme v apríli urobili mnohé chyby,

sa naplnili. Musel som sa naučiť trochu inak premýšľať. Viac pozornosti venovať plánovaniu, ako poslať do boja svoje čaty, aby som ich už v prvej fáze boja nestratil. Čo sa nám aj stalo. Viac sme sa začali zaoberať skrytým presunom v teréne, aby sme nestratili vinou nášho nedostatočného krytia pri presunoch zbytočne veľa ľudí. Uvedomujeme si, že nepriateľ môže každú našu chybu či nepozornosť potrestať. Snažili sme sa z aprílových chýb poučiť. Myslím, že sa nám to podarilo. Vidím na svojich podriadených veliteľoch čiat, družstiev i samotných vojakoch, že ich takáto forma výcviku napriek väčšej náročnosti baví. Začínajú viac premýšľať, ako čo najlepšie splniť úlohy cvičenia. Ako veliteľa ma to teší. V minulosti to tak nebolo. V tejto súvislosti by som chcel vyzdvihnúť prácu mojich veliteľov čiat poručíkov: Stanislava Rišiana, Ladislava Gurského a Jozefa Varcholu, veliteľov družstiev rotného Tomáša Janovica, desiatnika Jozefa Kubíka, ale aj vodiča BVP desiatnika Ivana Izáka“, sumarizuje veliteľ roty.

Rodák z Tekovského Hrádku desiatnik Ivan Izák, ktorý má za sebou aj skúsenosti z pôsobenia v misii KFOR v Kosove, hovorí: „Je to oveľa lepšie a hlavne zaujímavejšie, ako klasické cvičenie. Cítil som sa skoro ako v reálnom boji. Počas presunu dávam pozor, aby som sa zbytočne nestal ľahkým terčom. Využívam na to všetky nerovnosti terénu, húštiny, les. Viac musíme komunikovať aj vo vozidle. Od dokonalej súhry mňa, veliteľa a strelca -operátora závisí splnenie úlohy aj naše prežitie.“ Strelec-operátor desiatnik Peter Tóth pridáva, že cvičenia s pomocou systému Miles sú vlastne takým zápasom. Chcú zasiahnuť protivníka, ale robia všetko pre to, aby ich on nezlikvidoval.

ČAKAŤ NA SPRÁVNY CIEĽ

Miles učí lepšie sa kryť a správne sa pohybovať po bojiisku aj guľometníka vojaka Martina Kyselá a jeho kolegu ostreľovača vojaka Gabriela Teliara. „Musím sa dobre maskovať a čakať na správny cieľ. V mojom prípade na nejakého veliteľa. To je mojou hlavnou úlohou – nie sa nechať uniesť a zlikvidovať zopár radových vojakov, ktorých prvých zbadám. Potom sa stane, že sa výstrelmi prezradím, keď som sa chystal na veliteľa, nepriateľ ma zameral a zlikvidoval,“ priznáva vojak Teliar, ktorý sa začiatkom tohto roku vrátil z misie KFOR v Kosove.

Podľa veliteľa čaty poručíka Ladislava Gurského je každá chyba a omyl pri cvičení s Milesom zaplatená stratou vojakov a techniky. Už to nie je len fiktívny nepriateľ. „Musím si poriadne premyslieť zámer a vydať svojim podriadeným rozkaz tak, aby ho pochopili. Miles nám ukazuje, že každý jednotlivec od vodiča, cez strelca - operátora až strelca roja je pre konečný úspech jednotky dôležitý. Učí nás, že musíme nájsť správny okamih, keď je potrebné rozhodnúť sa, ako, kde a kedy nasadiť svojich podriadených. Lebo aj protivník je reálny a taktiež robí všetko, aby nás zničil, poprípade nám spôsobil čo najväčšie straty,“ hovorí rodák z Brezna, ktorý pred dvoma rokmi ukončil štúdium v Liptovskom Mikuláši.

Veliaci poddôstojník je vždy na jednej strane predĺženou rukou veliteľa, ale aj akýmsi hromozvodom názorov vojakov. Inak tomu nie je ani v prípade veliaceho poddôstojníka druhej mechanizovanej roty nadrotmajstra Ondreja Vágaia. Rodák zo Štúrova dlhé roky pôsobil v tamojšom bývalom tankovom prápore. Po jeho zrušení prešiel do Levíc. Pred dvoma rokmi

ukončil diaľkovo vysokoškolské štúdium v Národnej akadémii obrany v Liptovskom Mikuláši. Podľa neho najväčšiu zmenu, ktorú so sebou priniesli cvičenia s Milesom, badať v myslení ľudí. „Skvalitnila sa prípravná a plánovacia činnosť, všetci viac využívajú manéver, danosti terénu, v ktorom sa pohybujú, zlepšuje sa vzájomná komunikácia. Vojaci pri svojej činnosti ju už nerobia len akoby. Majú väčší záujem o výcvik a o svoje výsledky. Uvedomujú si, že stačí malá chyba pri nesprávnom vystupovaní z bévepěčka a nepriateľ ich môže vyradiť z boja. Na druhej strane napriek náročnosti výcviku cítia u nich hrdosť na to, že sú prvou jednotkou z celých ozbrojených síl, ktorá získala skúsenosti s Milesom,“ sumarizuje doterajšie skúsenosti nadrotmajster Vágaia.

SYSTÉM ŠETRÍ STRELIVO

Veliteľ roty kapitán Anton Majerský k tomu pridáva ďalšie zistenie: „Miles nás naučil šetriť. Odkedy ho používame, klesla spotreba cvičnej munície. Vojaci nestrieldajú bezhlavo. Počkajú si na nepriateľa, doslova na neho striehnu a strieldajú až vtedy, keď sú si istí, že ho trafia. Pochopili, že zbytočné plytvanie municiou ich môže prezradiť a teda aj ohroziť.“

Po ukončení rotného taktického cvičenia na Lešti si do svojho domovského útvaru do Levíc odváža od riadiaceho cvičenia podplukovníka Totkoviča podrobnú analýzu svojej činnosti. Balík opatrení s ktorým môže pracovať na odstránení chýb a nedostatkov, ktorých sa on a jeho podriadení dopustili.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

• *Vyskytli sa v poslednom období nejaké konfliktné situácie? Ako sa vám ich podarilo vyriešiť?*

Akurát v nedeľu sme stratili ďalšieho vojaka pri výbuchu podomácky zhotovenej bomby. Niekoľko ďalších utrpelo zranenia. Ale v hlavnom meste Tarin Kowt je pokoj. Dokonca až taký, že niektoré organizácie, ako napríklad Organizácia Spojených národov, mesto považujú za také bezpečné, že si tam otvárajú kancelárie. Na druhej strane súčasnú situáciu vždy prirovnávam k burze cenných papierov. Dnes sme možno úspešní, ale nikto sa nemôže zaručiť za zajtrajšok. Práve preto posielame najlepšie vyzbrojených a vycvičených vojakov do krajín, ako je Afganistan alebo konkrétne provincia Uruzgan.

• *Čo teda očakáva slovenských vojakov pri plnení tejto dôležitej a nebezpečnej úlohy?*

Ak by sme nazvali činnosť slovenských vojakov strážnou službou, ani zďaleka by sme neobsiahli všetko, čo budú vlastne vykonávať. Nebudú iba kontrolovať každý pohyb smerom dovnútra základne, ale ich úlohou bude aj zaistiť, že ktokoľvek, kto vstúpi do základne, nebude predstavovať žiadne nebezpečenstvo. Inými slovami, budú prehliadať ľudí, vozidlá a iné zariadenia. Budú eskortovať personál, predovšetkým domácich, ktorí budú na základni vykonávať nejaké práce. Takže v podstate ide o akýsi multitasking alebo viacúčelové zadanie. Takisto budú podávať prvú pomoc v prípade nejakého veľkého incidentu, ako je napríklad výbuch bomby alebo havária lietadla. Čiže zďaleka nejde len o akúsi strážnu službu pri vstupe do základne. Z týchto dôvodov boli nároky na schopnosti vojakov mimoriadne veľké. My sme spravili všetko, aby sme sa ubezpečili, že slovenské ozbrojené sily všetky tieto nároky splňajú.

Afganistan – profesionálna výzva

Ministerstvo obrany SR navštívil v auguste holandský plukovník Richard van Harskamp, ktorý sa 31. júla 2008 vrátil z pozície veliteľa Task Force v afganskej provincii Uruzgan. V súvislosti s nadviazujúcou slovensko-holandskou spoluprácou v Afganistane a odchodom slovenskej strážnej jednotky do tábora Tarin Kowt pripravil pre predstaviteľov rezortu prezentáciu svojich skúseností a poznatkov.

• *Pán plukovník, predstavte nám bližšie provinciu, v ktorej budú pôsobiť aj vojaci slovenských ozbrojených síl.*

Je to skutočne drsná provincia, zasadená do veľmi náročného hornatého terénu na juhu krajiny. Slovenskí vojaci budú operovať na základni Kamp Holland, ktorá

sa nachádza blízko provinčného hlavného mesta Tarin Kowt. Sme nesmierne hrdí, že Slovenská republika na seba prevzala zodpovednosť zabezpečiť ochranu tejto základne. Sme viac ako presvedčení, že môžeme vložiť životy vyše 1 200 ľudí pracujúcich na základni do rúk slovenských ozbrojených síl.

• *Aké úlohy plní základňa Tarin Kowt?*

Je to hlavná základňa ozbrojených síl NATO v provincii Uruzgan. V podstate všetky vysoko profilové a náročné operácie sú riadené priamo odtiaľ. Okrem nás sú tam aj ďalšie koalíčné sily. Slovenské ozbrojené sily by mali zabezpečiť ochranu samotnej základne, čím umožnia ďalším silám ísť do iných častí krajiny a starať sa o bezpečnosť. Takto chceme afganskej vláde pomôcť zväčšovať jej vplyv v krajine.

• *Ako holandskí vojaci prijali informáciu, že začnú spolupracovať so Slovákmi, že práve oni prevezmú ochranu a ostrahu tábora Kamp Holland?*

Myslím si, že tu boli dva druhy reakcií. Je to najmä úľava - vojaci teraz vedia, že budú môcť robiť to, na čo boli trénovaní. To znamená operovať v teréne mimo základne, zapájať sa či už do bojových alebo rozvojových operácií. Na druhej strane si myslím, že vojaci tu vnímajú aj týmto spôsobom: fajn, sme zvyknutí na multikultúrne prostredie na základni, sú tu predsa Američania a Austrálčania. Teraz prídu aj Slováci, a to je dobre. Pretože ako som si všimol u svojich vojakov, vždy sú veľmi zvedaví na vojakov iných krajín – akým spôsobom pracujú, aké zbrane používajú a tak ďalej. Takže sú tu dva aspekty – zvedavosť a druhým je to, že sa im takzvané „uvolnia ruky“ na operácie mimo základne.

• *Ako obyvatelia provincie Uruzgan vnímajú vojenskú, ale aj nevojenskú pomoc, ktorú im svetové spoločenstvo poskytuje?*

Dajte mi pár hodín a porozprávam vám o tom. Ale v skratke: Sú veľmi vďační. Treba si uvedomiť, že afganský národ sa zmieta v násilí a vo vojne viac ako 30 rokov. A toto sú tie optimistickéjšie odhady, tie pesimistickéjšie ďaleko presahujú toto obdobie. Sú naozaj unavení a znechutení násilím. Ich naturel je preto výbušný. Napríklad ak by som mal s vami nejaký problém, prečo by som o ňom s vami diskutoval, keď vás môžem rovno zabiť. Na druhej strane nechcú, aby sme ich tu nechali samých. Uvedomujú si rozvoj, ktorý sem priniesli vojaci alebo civilné zložky spojeneckej armády. Lenže oni nikdy nič nemali, takže sa vždy budú pýtať, či toto je všetko, čo im môžeme dať. V provincii Uruzgan je nedostatok úplne všetkého a práve preto sú vďační, lebo vedia, že kým sme tu, budeme im pomáhať na ceste k nezávislosti. Poviem vám príklad na pochopenie afganskej mentality. Ak sa domorodca spýtať, či je v Uruzgane bezpečne, vždy vám odpovie, že nie je. Prečo? Pretože si myslí, že ak odpovie áno, my odídeme. A oni nechcú, aby sme odišli, chcú, aby sme tu ostali a ručili za bezpečnosť. Nedávno sme robili, ktorú provinciu považujú ľudia za najnebezpečnejšiu. Takmer každý odpovedal, že Uruzgan. A to je presne to, čo chcú ľudia z tejto provincie. Chcú, aby sme verili, že sme tu stále potrební. Chcú, aby prichádzala humanitárna pomoc a aby sme poskytovali bezpečnosť aspoň do tej miery, do akej ju momentálne poskytujeme. Takže sú skutočne vďační, akurát to vyjadrujú trochu iným spôsobom, na aký sme my zvyknutí. My by sme totiž povedali, že to je bezpečná provincia vďaka prítomnosti Holanďanov, Austráľčanov, Američanov a čoskoro aj Slovákov.

• *Aj po skúsenostiach vašich vojakov môžu sa slovenskí vojaci dostať do situácie, keď budú spolupracovať s Afganskou národnou armádou alebo miestnou komunitou?*

S afganskou armádou spolupracujeme v troch rôznych oblastiach. Prvá sa týka rozmiestnenia našich vojakov v Afganistane. V takýchto situáciách je vždy prítomný element afganskej armády, teda časť ozbrojených síl tvoria domáci vojaci. Pri jednej čate ide o 24 až 40 vojakov. Táto afganská časť vojakov je vždy usmerňovaná štvorčlenným, takzvaným „mentorským“ tímom našich vojakov, ktorý má za úlohu včleniť Afgancov do našich jednotiek. Ďalšia oblasť predstavuje spoluprácu našich vojakov s Afganskou armádou v rôznych operáciách, napríklad v Tarin Kowt, ale znova mimo základne. Tretia časť je samotný výcvik domácich vojakov na základni. Ide napríklad o streľbu zo zbraní, lekársky výcvik, technický výcvik a tak ďalej. Práve táto tretia oblasť vytvorí priestor na priamu spoluprácu Slovákov s afganskými vojakmi na základni. Nie je však v mojej zodpovednosti určovať ani komentovať o aké konkrétne úlohy by malo ísť.

Michaela FARKAŠOVÁ, Miroslav MINÁR
Foto **Michaela FARKAŠOVÁ**
MO Holandského kráľovstva

Výročie vojenských lesov

Iskrivé šampanské, biele obrusy a hudobníci z Vojenského folklórneho súboru Jánošík čakali v podvečer 5. septembra v Rytierskej sále Zvolenského zámku na účastníkov osláv 80. výročia vojenských lesov a 15. výročia založenia štátneho podniku Vojenské lesy a majetky Slovenskej republiky so sídlom v Pliešovciach.

Štátny podnik vznikol po rozdelení ČSFR zakladacou listinou Ministerstva obrany Slovenskej republiky 1. januára 1993. História vojenských lesov je spojená so vznikom Československej republiky v roku 1918, niektoré priestory využívala armáda už za Rakúsko-Uhorska. Prvým dokladom potvrdzujúcim existenciu Vojenských lesných podnikov, ktoré sú považované za právneho predchodcu Vojenských lesov a majetkov, je vládne nariadenie č. 76 z roku 1928.

LESNÍCTVO JE POSLANIE

Podnik s celoslovenskou pôsobnosťou obhospodaruje 72 800 ha lesnej pôdy s ročnou ťažbou približne 300 tisíc m³ drevnej hmoty. Tvoria ho štyri odštepné závody v Malackách, Pliešovciach, Kežmarku a Kamenici nad Cirochou. Odštepný závod Malacky hospodári vo Vojenskom výcvikovom priestore (VVP) Záhorie, pliešovský závod vo VVP Lešť, závod Kežmarok vo VVP Javorina, a odštepný závod Kamenica nad Cirochou vo VVP Valaškovce.

Okrem hlavnej činnosti sa podnik zaoberá výrobou a predajom sadbového materiálu, krmív pre živočíšnu výrobu, poľovníctvom, pestovateľskou činnosťou, chovom a predajom rýb, ťažbou a predajom piesku, kameňa i odbornou správou lesa. Značnú časť lovu organizujú formou poplatkového odstrelu s kompletnými ubytovaco-stravovacími službami vo vlastných zariadeniach. V tejto oblasti podnik dosahuje vynikajúce výsledky.

„Práca lesníka nie je povoláním, ale poslaním. Dnes žne to, čo nám zanechali naši predkovia, ale čo ostane

po nás?“ zamýšľa sa generálny riaditeľ Vojenských lesov a majetkov SR Ing. Štefan Drozd. Preto apeluje na všetkých, aby zvýšili starostlivosť o lesné bohatstvo Slovenska. Zdôrazňuje význam vojenských lesov, ktorých špecifický režim umožnil rozvoj biotopov vzácných rastlín i živočíchov.

ŠPIČKOVÝ PERSONÁL

Špecifické podmienky hospodárenia vo vojenských lesoch kladú vysoké nároky na zamestnancov podniku.

„Hospodárska činnosť musí byť koordinovaná a vykonávaná v obmedzenom časovom bode. Personál okrem odborných vedomostí musí byť disciplinovaný a zodpovedný, aby nenastali kolízie s cvičiacimi vojskami,“ tvrdí zakladajúci riaditeľ Vojenských lesov a majetkov Ing. Jozef Ulianko.

Pri svojej činnosti vojenské lesy spolupracujú s mnohými odbornými a vzdelávacími inštitúciami. „Podnik za roky svojej existencie získal renomé organizácie s vyspelými výrobnými technológiami a modernými metódami riadenia. Viacerí absolventi Lesníckej fakulty nachádzajú uplatnenie v štátnom podniku Vojenské lesy a majetky. Jeho zamestnanci nám pomáhajú pri organizovaní praktického výcviku, konzultáciách, recenziách diplomových prác a publikácií,“ ocenil kooperáciu rektor Technickej univerzity vo Zvolene

profesor Ing. Ján Tuček, CSc. „Kým ľudský život dovŕšením osemdesiateho roku často siaha až na samotné dno životnej energie, tak osemdesiat rokov existencie podniku, akým sú aj Vojenské lesy a majetky štátny podnik Pliešovce, znamená pestrú históriu, ktorá však ani zďaleka nie je na konci svojej púte,“ vyhlásil minister obrany SR Jaroslav Baška v príhovore počas osláv.

rtn. Mgr. Zuzana MILDEOVÁ

Foto autorka, Jozef VITKOVIČ

Kurz štábných dôstojníkov

Prvý medzinárodný kurz pre štábných dôstojníkov – ISOC (International Staff Officers Course) otvorili 11. septembra v Akadémii ozbrojených síl (AOS) gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši za účasti ministra obrany SR Jaroslava Bašku.

Zúčastňuje sa na ňom 22 nižších štábných dôstojníkov v hodnostiach nadporučík, kapitán, major z 12 krajín Partnerstva za mier a NATO (Ukrajina, Chorvátsko, Macedónsko, Česká republika, Estónsko, Lotyšsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Moldavsko, Azerbajdžan, Albánsko a Slovensko).

„Medzi účastníkmi sú najmä vojaci západného Balkánu. Kto by bol povedal začiatkom 90. rokov minulého storočia, že vedľa seba budú sedieť vojaci Srbska, Macedónska, Chorvátska či Bosny a Hercegoviny. Som rád, že účastníkmi ISOC sú práve vojaci z týchto krajín. Tým Slovensko prispieva k ich zbližovaniu“, povedal minister obrany SR Jaroslav Baška.

Cieľom kurzu je pripraviť jeho účastníkov na pôsobenie v medzinárodných štáboch na riešenie úloh podľa NATO v procesoch operačného plánovania na taktickej úrovni velenia a riadenia. Kurz potrvá desať týždňov a SR ročne zorganizuje tri kurzy. Slovensko kurzom ISOC rozvíja národný projekt, ktorý vychádza z memoranda o porozumení medzi Slovenskou republikou a Holandským kráľovstvom. Velyslanec Holandského kráľovstva v SR Rob Swartbol zdôraznil útku vojenskú spoluprácu Holandska a Slovenska nielen vo vzdelávaní a výcviku, ale v súčinnosti slovenských a holandských vojakov v operácii ISAF. Spolupráca s Holandskom prebieha aj v príprave slovenských profesionálnych vojakov - lektorov ISOC. K ich príprave výrazne prispeli dôstojníci z holandských

ozbrojených síl a to najmä mjr. Leon Soroko, mjr. Leon Franssen. K vzdelávaniu lektorov prispel Holanďan pplk. Tim Luiten, ktorý pôsobil v ISAF v Uzurgane. Lektormi ISOC sú slovenskí profesionálni vojaci, ktorí absolvovali prípravu v nemeckom Oberammergau, vo švédskom Swedinte, v školách NATO, ktoré zabezpečujú spoluprácu medzi výcvikovými centrami, pomáhajú pri koordinácii a harmonizácii medzi nimi.

„Akadémia ozbrojených síl je súčasťou systému vzdelávania a výcviku partnerských krajín. Je držiteľom štatútu Výcvikového centra Partnerstva za mier. V 14 kra-

jinách je 15 výcvikových centier, ktoré poskytujú vzdelávanie a výcvik v rôznych oblastiach, zameraných najmä na interoperabilitu spoločných zoskupení v medzinárodnom prostredí“, uviedol rektor Akadémie ozbrojených síl brig. gen. Miroslav Kelemen.

Projekt podporuje rozvoj spolupráce a transparentnosti v oblasti vojenského vzdelávania a výcviku v členských a partnerských krajinách strednej a východnej Európy v duchu obrannej doktríny NATO. „Jednou z podmienok práce na medzinárodnej úrovni je tímová spolupráca. Jej kvalita sa prejaví v dvoch cvičeniach. Zamerané budú na operačný plánovací proces, ktorý zahŕňa jedno cvičenie na riešenie útočnej a druhé na riešenie obrannej operácie“, uviedol plk. Ing. Peter Baláž, PhD., veliteľ Centra kariérneho rozvoja AOS.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Uctili si obeť holokaustu

Pietna spomienka na obeť holokaustu a rasového násillia sa uskutočnila 9. septembra na Rybnom námestí v Bratislave. Presne pred 67 rokmi bol vtedajšou slovenskou vládou podľa vzoru nacistického Nemecka prijatý Židovský kódex, ktorý ustanovil pre občanov židovskej národnosti osobitný právny režim.

Na spomienke sa zúčastnili prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič, predseda Národnej rady SR Pavol Paška, predseda vlády Robert Fico, predstavitelia vlády, izraelský veľvyslanec Zeev Boker a aj tí, ktorí holokaust prežili. Vence k pomníku obetiam položil aj minister obrany Jaroslav Baška.

Troja najvyšší ústavní činitelia odsúdili všetky prejavy rasizmu s ktorými sa dnes stretávame aj na Slovensku. Spomienka pokračovala vernisážou výstavy Ľudia, cintoríny, fragmenty v Múzeu židovskej kultúry Slovenského národného múzea na Žižkovej ulici v Bratislave.

Pietna spomienka sa konala 67 rokov po prijatí Židovského kódexu (9. septembra 1941) slovenskou vládou podľa vzoru nacistického Nemecka. Tento kódex ustanovil pre občanov židovskej národnosti na Slovensku osobitný právny režim.

Text a foto **Michaela FARKAŠOVÁ**

Medaily pre zdravotníkov

V piatok 26. septembra sa na Pivovarskom námestí v Hradci Králové konal slávnostný nástup príslušníkov kontingentu českej poľnej nemocnice, ktorí skončili plnenie úloh v priestore medzinárodného letiska KAIA v Kábule v operácii ISAF Afganistan. Na slávnostnom akte bol prítomný zástupca náčelníka GŠ Armády ČR brigádny generál Miroslav Bálint, náčelník Štábu operácií a výcviku generálmajor Jaroslav Vývlek a námestník ministerky obrany ČR František Padělek. Vojskové medaily I., II. a III. stupňa za službu v mierových a pozorovateľských misiách udelil generálmajor Vývlek desiatim príslušníkom Armády ČR misie ISAF. Slovenským príslušníkom slávnostne odovzdal vojskové medaily I. stupňa za službu v zahraničí zástupca náčelníka GŠ Armády ČR brigádny generál Miroslav Bálint. Generálmajor Vývlek poďakoval všetkým príslušníkom českého a slovenského kontingentu poľnej nemocnice za zodpovedný prístup k splneniu úloh misie ISAF v Afganistane. V zostave českej poľnej nemocnice ROLE 2+ pôsobil v operácii ISAF v rámci 1. rotácie zdravotnícky tím zložený zo siedmich príslušníkov Ozbrojených síl SR pod velením majora Jána Bereca. Počas pôsobenia slovenských zdravotníkov v operácii ISAF od apríla 2008 bolo k dnešnému dňu vykonaných tridsaťsedem ťažkých, štyridsaťdeväť ľahkých a tritisíc stoosemdesiatjedem bežných ambulantných ošetrovaní. Slovenský zdravotnícky tím v auguste 2008 vystriedal ďalší osemčlenný chirurgický tím doplnený o lekára – internistu.

por. Markéta GRÁCOVÁ

Foto mjr. Alexander SCHRÖBER

Do funkcie rektora Akadémie ozbrojených síl (AOS) M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši bol 23. septembra inaugurovaný brig. generál Miroslav Kelemen. Na slávnostnom akte sa zúčastnil aj minister obrany SR Jaroslav Baška.

„Zmeny, ktoré sú predpokladom existencie organizácie v konkurenčnom prostredí, sa postupne stanú súčasťou života Akadémie ozbrojených síl, zvýšia flexibilitu edukačného systému a budú vytvárať podmienky pre permanentné inovácie vojenského školstva podľa celospoločenských potrieb“, uviedol nový rektor. Spomenul i prebiehajúce procesy transformácie rezortu obrany a Ozbrojených síl SR v kontexte zmien NATO a EÚ, ktorých je Slovensko členom.

„Pred akadémiou stoja náročné úlohy v podobe naplňovania študijných i vojenských programov, projektov a úloh vedy, ktorých realizácia bude znamenať vytvorenie vyšších stupňov vysokoškolského vzdelania, posilňovanie odbornosti, kompetentnosti a profesionálneho rastu vojakov, odborníkov v oblasti bezpečnosti a obrany a to nielen zo Slovenska, ale i zo zahraničia,“ zdôraznil J. Baška. Zablahoželal novému rektorovi a trom novým prorektorom akadémie – Jurajovi Vyrostekovi, Pavlovi Nečasovi a Pavlovi Bučkovi, ako aj novému akademickému senátu školy. Slávnostnej inaugurácie sa zúčastnili aj akademickí hodnostári zo 16 civilných vysokých škôl SR, vojenských škôl z Rakúska, Maďarska, Českej republiky, prídelenci obrany v SR, zástupcovia cirkví, spoločenských organizácií, podnikateľskej sféry regiónu, primátori miest Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok, bývalí rektori vojenskej akadémie a príslušníci AOS.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Inaugurácia rektora AOS

Bulík obedoval s víťazmi Antropoidu

Pamätné plakety za prvé miesto v súťaži Antropoid 2008 prevzalo z rúk náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generála Ľubomíra Bulíka súťažné družstvo 3. oddielu špeciálneho určenia žilinského 5. pluku špeciálneho určenia. Prvé miesto v medzinárodnej vojensko-odbornej súťaži si vybojovali kapitán Pavol Šebík, rotný Patrik Fraštia, čatár Patrik Šebestián a slobodník Michal Bahleda. Náčelník generálneho štábu im poďakoval za reprezentáciu pluku, ozbrojených síl a Slovenskej republiky. Atmosféra ocenenia víťazov vyvrcholila slávnostným obedom, počas ktorého pokračovali v neformálnom rozhovore.

Antropoid je súťaž organizovaná pre príslušníkov elitných vojenských jednotiek špeciálnych síl a špecializovaných policajných jednotiek a jej organizátorom sú 5. pluk špeciálneho určenia a Štáb riadenia operácií GŠ OS SR. Koná sa pod záštitou ministra obrany.

npor. Mário PAŽICKÝ

Foto por. Markéta GRÁCOVÁ

V pondelok 22. septembra si vojaci pôsobiaci v zostave 13. slovenského kontingentu KFOR pripomenuli 15. výročie vzniku Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Na základni Šajkovac si spolu s príslušníkmi 13. českého kontingentu KFOR a pozvanými hosťami na akcii Slovak Armed Forces Day uctili víťazstvo slovenských dobrovoľníkov v bitke pri Brezovej pod Bradlom dňa 22. septembra 1848. Na slávnostnom akte sa zúčastnil vojenský pridelenec Ozbrojených síl SR v Belehrade plukovník Milan Mindek, vedúci styčného úradu Slovenskej republiky v Prištine Miloslav Naď, veliteľ mnohonárodného zoskupenia síl Stred MNTF (C) brigádny generál Kyosto Halonen a veliteľia českého, fínskeho, lotyšského, švédskeho a írskoho kontingentu. „Budme hrdí na odvážne skutky slovenského dobrovoľníckeho zboru, plňme svoje úlohy zodpovedne, statočne a disciplinovane v zahraničí, ale i doma,“ povedal veliteľ 13. slovenského kontingentu KFOR podplukovník Alexander Kollárik. Veliteľ MNTF (C) brigádny generál Kyosto Halonen na záver povedal: „Vysoko oceňujem vaše nasadenie pri zabezpečovaní pokojného a bezpečného prostredia na území Kosova v misii KFOR.“ V statických a dynamických ukážkach preukázali slovenskí vojaci pripravenosť na plnenie úloh v zahraničí.

por. Peter GAŽO

Foto kpt. Michal PREJZEK, AČR

Slávnosť v Kosove

NATURA 2000

Obhacujúci bol študijný pobyt zástupcov Ministerstva obrany SR v Lotyšsku – RNDr. Mgr. Andreja Fedora – riaditeľa odboru riadenia štátnej správy, Ing. Vladimíra Kováča – prednostu Lesného úradu, Ing. Mgr. Anny Jurkovičovej – pracovníčky Lesného úradu a Ing. Moniky Medovičovej – pracovníčky odboru výstavby a ochrany životného prostredia. Za necelé tri dni (15. - 17. september) sa oboznámili so skúsenosťami zástupcov ministerstiev obrany a organizácií ochrany prírody z Anglicka, Estónska, Fínska, Holandska, Litvy, Lotyšska, Rumunska a Švédska v ich vojenských obvodoch. Jedným z programov Európskej únie, ktorý je zameraný na financovanie projektov na podporu starostlivosti a ochrany prírody v územiach NATURA 2000, je podprogram LIFE – Príroda. V rámci študijného pobytu zástupcovia zúčastnených krajín predstavili územia NATURA 2000 v ich vojenských obvodoch a hovorili o svojich skúsenostiach pri riešení špecifických problémov ochrany prírody vo vojenských obvodoch. Prezentáciu za Slovensko o biotopoch vo Vojenskom obvode Záhorie, pripravila projektová manažérka projektu LIFE Katarína Klimová z Bratislavského regionálneho ochrannárskeho združenia.

Prehliadka území NATURA 2000 priamo v teréne sa uskutočnila vo vojenskom výcvikovom priestore Adaži nachádzajúceho sa cca 40 km od hlavného mesta Lotyšska Rigy. Tento výcvikový priestor z hľadiska krajinnárskeho pripomínal náš vojenský obvod Záhorie - pieskové duny, borovicové lesy, vresoviská a bohatý výskyt húb.

Monika MEDOVIČOVÁ

Foto Vladimír KOVÁČ

Čs. zahraničný odboj 1914 – 1918 a Česko-Slovenské légie 1. časť

Keď mesiac po sarajevskom atentáte na rakúsko-uhorského následníka trónu vyhlásilo o 11. hodine 28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vojnu Srbsku, bolo zrejme, že táto vojna sa premení na svetový konflikt. Znepriatelený svet bezhlavo rozrazil brány 20. storočia – storočia najkrvavejších vojen. Málokto si v lete 1914 dokázal predstaviť, aká strašná vojna sa začala, aká bude dlhá, ničivá a krutá a aké budú jej dôsledky. „Veľkou vojnou“ sa jedna historická epocha skončila a druhá sa začínala. Rozhodovalo sa v nej o budúcom usporiadaní Európy a sveta, ale aj o budúcom osudoch malých národov. Aj slovenská otázka sa mohla stať otázkou medzinárodnou. Dôležitou podmienkou však bolo, aby sa slovenský národ prihlásil o svoje prirodzené sebaurčovacie právo, aby prišiel so svojim politickým národnooslobodzovacím programom.

Príslušníci brigády čs. légii vo Francúzsku pri pochode cez obec Semide v Champagni, jeseň 1918

Politickí reprezentanti slovenského národa, ktorí ostali doma pod dozorom uhorskej polície, nemali možnosť verejne a otvorene vystúpiť so svojimi názormi a národno-politickými požiadavkami. To, čo nemohol otvorene prejavíť národ doma, si vzali za úlohu predstaviteľ slovenského národa žijúci mimo dosahu bodákov rakúsko-uhorskej štátnej moci.

SLOVENSKÁ LIGA

Prví sa prihlásili krajanovia v USA, kde v tom čase žilo v priemyselných centrách východnej časti Spojených štátov asi pol milióna úradne registrovaných Slovákov s pomerne dobrými kontaktmi s domovom, ktorí mali záujem na pozitívnej zmene nedemokratických pomerov v Uhorsku. Vrcholná organizácia amerických Slovákov – Slovenská liga – už pred vojnou pripravovala a hneď na začiatku vojny (10. septembra 1914) prijala definitívne znenie Memoranda o krivdách a požiadavkách slovenských, v ktorom požadovala samourčovacie právo a úplnú národnú samosprávu pre slovenský národ. Memorandum bolo uverejnené vo svetových jazykoch, čím sa požiadavka samourčovacieho práva Slovákov, ako súčasť nového usporiadania Európy, dostala pred medzinárodnú verejnosť už v prvých týždňoch vojny. Americkí Slováci tak pristúpili k vyjadreniu aktívneho postoja, v záujme národného oslobodenia Slovákov skôr ako americkí Česi. O rok neskôr bola na konferencii v Clevelande (štát Ohio) uzavretá 22. – 23. októbra 1915 Clevelandská dohoda. Išlo o prvú oficiálnu dohodu medzi vrcholnými predstaviteľmi slovenských

a českých krajských spolkov v USA, ktorá určovala spoločný postup v úsilí o oslobodenie spod národnostného útlaku v Rakúsko-Uhorsku a požadovala vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov. Dohoda počítala s autonómnym postavením Slovenska v rámci republiky v spojení s historickými českými krajinami. Vytvorila predpoklady na úzku slovensko-českú spoluprácu, ako aj na to, aby sa slovenské hnutie v USA orientovalo česko-slovenským smerom.

Po vypuknutí prvej svetovej vojny sa slovenskí a českí krajanovia žijúci v dohodových štátoch v Rusku, Francúzsku i Anglicku dostali do ťažkého položenía. Tamajšie úrady na nich hľadeli s podozrením a mnohým z nich ako „nepriateľským cudzincom“ (keďže pochádzali z nepriateľského štátu centrálnych mocností) hrozila i strata majetku a internovanie. To prispelo k tomu, že už na začiatku vojny sa začali budovať v zahraničí politické i vojenské skupiny (Česká družina v Rusku, rota Nazdar vo Francúzsku), ktoré sa mali vo vojne aktívne angažovať na strane Dohody (Entente) a pričiniť sa tak o zlepšenie osudu vlastného národa.

Druhá najväčšia krajská kolónia bola v cárskom Rusku, kde boli Slováci v menšine. Ich počet sa odhaduje na 600 – 2 000, rozhodujúcim faktorom bolo približne 80 000 Čechov žijúcich v Rusku. Slováci sa najviac zoskupovali vo Varšave (patrila vtedy Rusku), kde bol vychýrený obchodný dom bratov Országhovcov. Najvýznamnejšia slovenská kolónia vo Varšave už 17. augusta 1914 v časopise Echo Slowiańske vyhlasuje: „Preč s Rakúsko-Uhor-

skom! Nech žijú slobodné Čechy a Slovenci!“ Keď na ustanovujúcom zjazde Zväzu česko-slovenských spolkov v Moskve 7. – 11. marca 1915 došlo k zjednoteniu krajských spolkov v Rusku, Zväz dostal od cárskej vlády právo ako jediný vystupovať v mene českých a slovenských krajanov v Rusku. Zväz prijal rezolúciu, v ktorej sa odrážalo presvedčenie o osloboditeľskej misii cárskeho Ruska a hovorilo o „spoločných životných záujmoch československého národa a Ruska.“ Bolo to v čase, keď ruské vojská stáli v Karpatoch na hraniciach Uhorska.

ORGANIZOVANIE DOBROVOĽNÍKOV

Slováci a Česi vo Francúzsku sa na začiatku vojny sústredili na organizovanie dobrovoľníkov schopných vojenskej služby. Astronóma Dr. Milana Rastislava Štefánika, zastihla správa o všeobecnej mobilizácii francúzskej armády v Maroku, kde plnil vedecké a politické poslanie francúzskej vlády. Okamžite pochopil, že v tejto vojne pôjde aj o budúcnosť Slovenska. Na to, aby sa mohla riešiť slovenská otázka, bolo treba poraziť Nemecko a Rakúsko-Uhorsko. Štefánik ako francúzsky občan mohol tak bez problémov spojiť boj za svoju rodnú krajinu s bojom za Francúzsko. Návrat zo Srbska a stretnutie s Dr. Edvardom Benešom 13. decembra 1915 v Paríži sa považuje za začiatok aktívnej činnosti M. R. Štefánika v službe a na čele organizovaného boja Slovákov a Čechov v zahraničí – prvého čs. zahraničného odboja. Prostredníctvom Beneša nadviazal úzku spoluprácu so svojim bývalým profesorom z čias pražských štúdií Tomášom Garrigueom Masarykom

a svoje úvahy o vytvorení samostatného česko-slovenského štátu dopracoval do detailov. Masaryk bol politickým vodcom a ideológom, Beneš organizátorom a propagátorom čs. zahraničného odboja, agilnému Štefánikovi pripadla v zahraničnom odboji úloha priekopníka predovšetkým na vojensko-diplomatickom poli. Význam Štefánika pre rozmach čs. zahraničného odboja jednoznačne ocenil jeden z jeho významných činiteľov Dr. Lev Borský, ktorý okrem iného napísal, že keď „koncom 1915 vstúpil do zahraničnej akcie na západe Milan R. Štefánik so svojimi vysokými cieľmi a vysokými stykmi, dostala akcia charakter politického vedenia...“ Vedúci predstavitelia čs. zahraničného odboja – Masaryk – Štefánik – Beneš – vynakladali veľké úsilie, aby presvedčili dohodových politikov a vojakov, že Rakúsko-Uhorsko treba rozbiť, že česko-slovenská samostatnosť bude možná iba po porážke Nemecka a na troskách habsburskej monarchie. Propagačné a diplomatické akcie však nestačili na medzinárodné uznanie Slovákov a Čechov na samostatný štát. Preto si Československá národná rada (ďalej ČSNR) v Paríži stanovila za cieľ vytvoriť česko-slovenské dobrovoľnícke vojsko, ktoré by na frontoch svetovej vojny bojovalo za národnú slobodu. Výstižne to vyjadruje Masarykova téza: „...Ak postavíme armádu, dostaneme sa tým do nového právneho postavenia k Rakúsku i Spojencom... Bez rozhodného boja i vojenského však nedostaneme nič od nikoho.“

Veľké možnosti sa javili najmä v Rusku, kde okrem početných kolónií krajanov boli v zajateckých táboroch tisíce českých a slovenských vojnových zajatcov. Medzi Slovákmí v Rusku sa v tom čase rodilo úsilie nájsť spoločnú bázu ďalšej aktivity vo Zväze česko-slovenských spolkov na Rusi. Iniciátormi boli bývalí vojnoví zajatci, vtedy už poprední činitelia hnutia Slovákov v Rusku. Medzi inými aj tajomník Slovenskej národnej strany Jozef Gregor-Tajovský, Janko Jesenský, Vladimír Daxner, Ivan Daxner ml., Ivan Markovič, Ján Janček. Ich aktivitu však výraznou mierou ovplyvnili delegát Slovenskej ligy z USA Gustáv Košík a M. R. Štefánik, ktorí v lete 1916 pricestovali do Ruska. V tzv. Kyjevskom zápise 29. augusta 1916 Štefánik sformuloval stručný program zahraničného odboja v Rusku, v ktorom prezentoval i tzv. taktický variant čechoslovakizmu s termínom jednotného politického česko-sloven-

ského národa. V snahe vyjadriť vlastné stanovisko k tejto otázke, zišla sa spomínaná politická reprezentácia Slovákov v Rusku 19. októbra 1916 v Kyjeve a vo verejnom vyhlásení Náš cieľ oznámila: „Náš cieľ je – slobodný slovenský národ...“ a deklarovala spojenie samostatného Slovenska a samostatných českých krajín do jedného štátneho celku. Slovensku v budúcom štáte „musí byť zabezpečená úplná národná samospráva, voľnosť sebaurčenia a vývinu.“

CENTRUM ODBOJA

Francúzsko sa stalo najvhodnejším centrom čs. zahraničného odboja aj vzhľadom na úlohu, ktorú v prvej svetovej vojne zohralo. Nieslo hlavnú ťarchu bojov a na jeho území sa odohrávali hlavné bitky západného frontu určujúce priebeh vojny. Z toho vyplývalo aj jeho očakávané hlavné slovo v povojnovom usporiadaní Európy. No Francúzsko, podobne ako väčšina západných dohodových spojencov usudzovalo, že habsburská monarchia môže tvoriť hrdzu proti expanzii Nemecka i cárskeho Ruska. Preto až do jari 1918 neuvažovalo o rozbití Rakúsko-Uhorska. Iba sa pokúšalo oddeliť ho od Nemecka a uzavrieť s ním separátny mier. Napríklad už začiatkom roka 1917 nový minister zahraničných vecí totálne vyčerpaného Rakúsko-Uhorska Ottokar Czernin pochopil, že krajina je na pokraji zrútenia a preto musí uzavrieť mier. Pokusy o uzavretie mieru dohodou – bez Nemecka – sa však skončili bez úspechu. A to nielen pre odpor Talianska, ktoré si robilo územné nároky na časť rakúsko-uhorského územia, ale aj pre odpor jednotlivých národov žijúcich v monarchii, ktoré požadovali od dohodových štátov odtrhnutie, resp. v prípade Čechov a Slovákov definitívny zánik Rakúsko-Uhorska.

Preto začiatky čs. zahraničného odboja vo Francúzsku neboli ľahké – napriek veľkému úsiliu M. R. Štefánika i ČSNR v Paríži, ktorá sa už v prvých rokoch svetovej vojny snažila dosiahnuť zvrät v postojoch rozhodujúcich francúzskych politických a vojenských činiteľov i celej dohodovej politiky. „Compagnie (rota) Nazdar“, ktorú 23. augusta 1914 vytvorilo 300 dobrovoľníkov z pomerne málopočetnej parížskej kolónie krajanov, bola zaradená do 2. pohotovostného pluku cudzineckej légie. Keď však začiatkom mája 1915 bola v rámci elitnej Marockej divízie nasadená do prielomovej operácie pri Arrase a jej 42 príslušníkov padlo, takmer 100 bolo zranených, prestala

rota Nazdar ako celok existovať. Až takmer po štyroch rokoch na fronte prešiel zostatok roty v počte 29 mužov (spolu asi s 50 mužmi z iných jednotiek cudzineckej légie) do samostatnej čs. armády vo Francúzsku. V radoch cudzineckej légie bojovalo v tých rokoch dovedna do 600 českých a slovenských dobrovoľníkov, asi 200 z nich padlo a do 300 zostalo invalidných.

Vlastné čs. vojenské jednotky a branný zahraničný odboj sa stali pre ČSNR v Paríži už pri jej utváraní hlavným argumentom a dôkazom vôle a túžby slovenského a českého národa po národnej a štátnej samostatnosti. Takto 17. júna 1917 uzavrel Masaryk s francúzskym ministrom Albertom Thomasom zmluvu o presune 30 000 čs. zajatcov z Ruska do Francúzska. Táto prvá zmluva ČSNR s iným štátom sa však pre ďalšie revolučné udalosti v Rusku nerealizovala. Do Francúzska sa dostali iba dva transporty, ktoré mali približne 1 700 dobrovoľníkov (prvý v novembri 1917 a druhý v marci 1918). Náboru a presunu čs. dobrovoľníkov do Francúzska však venovala ČSNR maximálnu pozornosť v priebehu celého roka 1917 i neskôr. Po návrate z Ruska M. R. Štefánik najskôr zamieril do Talianska, kde v priebehu mája 1917 sondoval možnosti použitia čs. zajatcov v Taliansku. Veľké nádeje však sľubovala aj početná slovenská a česká menšina žijúca na území USA (vyše

milióna osôb). Napriek tomu, že vláda USA dala 20. júla 1917 Štefánikovi súhlas s náborom, nemala veľké pocho- penie pre nábor dobrovoľníkov do Francúzska. Jej súhlas sa totiž vzťahoval iba na tých krajanov, ktorí ešte neboli americkými občanmi a na tých, čo nepodliehali brannému súpisu USA, čiže mužov starších ako tridsať rokov. Takto vzhľadom na obmedzenia náboru prišlo do konca vojny z USA do Francúzska v 23 lodných transportoch iba 2 300 dobrovoľníkov, z toho 1 065 Slovákov. Pred odchodom do Francúzska sa dobrovoľníci sústreďovali vo výchovnom tábore v Stamforde, kde absolvovali aspoň čiastočný vojenský výcvik.

Medzitým prišli do Francúzska dobrovoľníci aj z iných krajín. Okrem už spomínaných transportov z Ruska prišlo sem v júni 1917 aj 342 dobrovoľníkov z Rumunska. Toto jadro formujúcich sa čs. jednotiek vo Francúzsku výrazne posilnili bývalí slovenskí a českí zajatci zo Srbska, ktorí koncom roka 1915 prekonali spolu so srbskou armádou zničujúci zimný ústup cez albánske

hory k pobrežiu Jadranského mora. Odtiaľ ich asi 4 000 prešlo do Francúzska, kde boli internovaní v rôznych táboroch a pracovali v muničných továrňach, na statkoch. Vo februári 1918 sa takmer 3 000 mužov prihlásilo do čs. vojska. Aj z Talianska prešlo na jar 1918 do Francúzska okolo 850 zajatých Čechov a Slovákov – dobrovoľníkov. Koncom roka 1917 a v priebehu roka 1918 sa vo Francúzsku zhromaždil dostatočný ľudský potenciál potrebný na vznik čs. vojenských jednotiek – légií. Súčasne do konca roka 1917 pokročilo aj diplomatické úsilie predstaviteľov ČSNR za politické uznanie „autonómnej čs. armády.“ Po návrate z USA sa aj Štefánik naplno zapojil do prác na precizovaní definitívneho znenia dekrétu, povoľujúceho zriadenie samostatnej čs. armády vo Francúzsku, ktorý 19. decembra 1917 podpísal francúzsky prezident Raymond Poincaré. Dekrét bol 7. februára 1918 doplnený

štátutom čs. vojska vo Francúzsku, ktorý spresňoval zásady výstavby vojenských jednotiek, otázku velenia, odvo- dov, organizácie menovania a povyšovania dôstojníkov, disciplíny a použitia vojs- ka. Na velenie čs. vojen- ským jednotkám sa vytvoril Československý generálny štáb pri ČSNR v Paríži na čele s ge- nerálom francúzskej armády Maurice Janinom.

Prvým útvarom samo- statného čs. vojska vo Fran- cúzske bol 21. čs. strelecký pluk (čísla plukov do 20 boli vyhradené čs. plukom v Rus- ku a čísla od 30. čs. plukom v Taliansku), sformovaný v januári 1918 v Cognacu. Dňa 20. mája 1918 bol oficiál- ne ustanovený v meste Jarnac aj 22. čs. strelecký pluk. Po intenzívnom výcviku v prítomnosti francúzskeho prezidenta R. Poincaré, zložili oba pluky 30. júna 1918 v Darney prísahu a sľúbili, že budú bojovať až

dovtedy, „...dokud naše země česká i slovenská nesplynou v samostatný a nezávislý stát československý.“ Po nasadení na pomerne pokojnom úseku frontu neďaleko Mylhúz boli v polovici septembra 1918 oba pluky v rámci kompletnej 1. čs. brigády pod velením plk. francúzskej armády A. Ch. Philippa presunuté do priestoru severozápadne od Reme- ša. V tejto oblasti (ešte ako záloha) boli začiatkom októbra 1918 svedkami mohutného náporu francúzskych vojsk, ktorý prinútil nemeckú armádu na ústup. Ich bojové nasa- denie v októbri 1918 sa najskôr spájalo s útočnými bojmi pri Vouziers a na rieke Aisne (19. – 25. októbra), následne s bojmi o udržanie obce Terron v oblasti Argonne (20. – 30. októbra), o kótu 153 pri obci Chestres (22. – 27. októ- bra). Straty 1. čs. brigády v týchto bojoch predstavovali 183 mŕtvych, 69 nezvestných a 858 ranených. Po skončení vojny brigádu k 4. decembru 1918 reorganizovali na 5. čs. streleckú divíziu, ktorá sa na prelome rokov 1918 – 1919 prepravila do vlasti. Tam bola v nasledujúcich mesiacoch nasadená do bojov na Těšínsku a potom čiastočne i do bojov o Slovensko.

V čs. légiách vo Francúzsku slúžilo dovedna 9 957 mu- žov, z toho približne 1 591 Slovákov (15,98 percenta). Najvyššiu vojenskú hodnosť dosiahol mjr. Pavel Varsík. Ďalší patrili medzi nižších dôstojníkov, ako Karol Lisický, Jozef Martin Kristin, Ján Čajak, Ján Černek, Jozef Barica, Matej Černok, Jozef Horváth, Ondrej Fábry, Matej Hubka, Ivan Kadavý, Jozef Kubišta, Ján Šimko, Ján Križan (padol), Ján Valášek a ďalší. Najviac Slovákov sa koncentrovalo predovšetkým v 23. čs. streleckom pluku „Amerických Slovákov“.

(dokončenie v budúcom čísle)

pplk. Mgr. Miloslav ČAPLOVIČ, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava
Foto VÚA-VHA Praha, VHA Bratislava, Múzeum SNP
Banská Bystrica, zbierka autora

PhDr. MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK

(21. júl 1880 Košariská – 4. máj 1919 Ivanka pri Dunaji), brigádny generál

V rokoch 1898 – 1904 študoval v Prahe, najskôr stavebné inžinierstvo na Vysokej škole technickej a potom astronómiu na Filozofickej fakulte. Odišiel do Francúzska, kde pracoval ako asistent vo hviezdárni Meudon pri Paríži, neskôr krátko aj ako riaditeľ hviezdárne na Mont Blancu. Od jesene 1911 sa stal francúzskym občanom. Až do vypuknutia prvej svetovej vojny sa venoval vedeckému bádaniu. Viedol úspešné vedecké expedície na Tahiti, do Turkestanu, Brazílie, Španielska a Alžírsku. V auguste 1914 bol menovaný za rytiera Radu čestnej légie. Napriek zlému zdravotnému stavu sa prihlásil do francúzskej armády a po absolvovaní leteckého výcviku bojoval v rámci stíhacej leteckej skupiny MF-54 na západnom fronte; od jesene 1915 v zostave leteckej skupiny MFS-99 v Srbsku. Podporoval a organizoval čs. zahraničný odboj. Prof. T. G. Masarykovi sprostredkoval významné audiencie u francúzskych štátnikov a bol zakladajúcim členom Národnej rady českých krajín, od jari 1917 podpredseda Československej národnej rady (ČSNR) v Paríži. V prospech čs. odboja a vytvorenia čs. zahraničného vojska – légii sa výrazne angažoval v Taliansku, Rumunsku, Rusku, Veľkej Británii a USA. Od apríla 1916 pôsobil v Taliansku, kde dal impulz k letákovkej akcii, v ktorej nabádal slovanských vojakov rakúsko-uhorskej armády k prebehnutiu na taliansku stranu. Podarilo sa mu získať významné kontakty medzi talianskou politickou elitou. V júli 1916 bol francúzskou vládou poslaný do Ruska, kde rokoval o náboře čs. dobrovoľníkov z radov zajatcov pre francúzsky front. Presadil vylúčenie J. Düricha z ČSNR, inicioval tzv. Kyjevský zápis a po februárovej revolúcii 1917 v Rusku dosiahol uznanie ČSNR za jedinú predstaviteľku čs. odboja v zahraničí. V máji 1917 odcestoval do USA, kde organizoval nábor čs. dobrovoľníkov z radov amerických krajanov do čs. légii vo Francúzsku. V apríli 1918 uzavrel s talianskou vládou dohodu o konštituovaní politicky a právne samostatných čs. légii v Taliansku a osobne sa podieľal na ich výstavbe. V júni 1918 menovaný za francúzskeho brigádneho generála. Spolu s generálom M. Janinom odišiel v auguste cez USA a Japonsko k čs. légii na Sibír,

kde nariadil reorganizáciu vo velení a zrušil zvyšky dobrovoľníckej samosprávy. Vo februári 1919 sa vrátil do Európy, zúčastnil sa na mierových rokovaníach v Paríži. Zamýšľal sa vrátiť do vlasti, kde mal zaujať post ministra vojny v prvej čs. vláde. Spolu s posádkou zahynul pri havárii talianskeho vojenského lietadla Caproni Ca.33 neďaleko Ivanka pri Dunaji. Je pochovaný v mohyle na Bradle. Prezident Slovenskej republiky vymenoval 7. mája 2004 Štefánika do hodnosti generála in memoriam.

JUDr. IVAN MARKOVIČ

(3. jún 1888 Myjava – 16. február 1944 KT Buchenwald, Nemecko), major

Absolvoval štúdium práva na univerzitách v Budapešti a Lipsku. Zapojoval sa do slovenského národného hnutia, bol jedným z vedúcich predstaviteľov generácie hlasistov, prívržencom česko-slovenskej spolupráce a jednoty. V rokoch 1909 – 1914 šéfredaktor časopisu Prúdy. Po vypuknutí prvej svetovej vojny bol ako dôstojník v zálohe povolaný do rakúsko-uhorskej armády. V novembri 1914 sa na ruskom fronte dostal do zajatia a bol jedným z prvých slovenských zajatcov, ktorý sa prihlásil do Českej družiny. Do vojska nebol zaradený, nakoľko si ho vyžiadala petrohradská redakcia Čechoslováka. Patril k organizátorom prvého čs. odboja v Rusku, presadzoval Masarykovu koncepciu v úsilí za vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov. V októbri 1916 patril v Kyjeve k signatárom programového prejavu slovenskej politickej reprezentácie v Rusku pod názvom Náš cieľ, v ktorom sa venovala veľká pozornosť otázke pomeru a vzájomných vzťahov Slovákov a Čechov. Od mája 1917 tajomník Predsedníctva Odbočky ČSNR v Rusku a redaktor legionárskeho časopisu Slovenské hlasy. Od januára 1918 spolu s P. Maxom, rokoval so sovietskou vládou a Francúzskou misiou v Rusku o presune Čs. legionárskeho zboru do Francúzska. Od júna 1918 tajomník ČSNR v Paríži a šéfredaktor časopisov Československá samostatnosť a La Nation Tchèque, major čs. légii. Po vzniku ČSR tajomník čs. ministerstva zahraničných vecí. V rokoch 1919 – 1925, 1929 – 1938 bol poslancom Národného zhromaždenia ČSR, 1935 – 1938 1. podpredsedom poslaneckej snemovne. V roku 1920 minister obrany v čs. vláde, 1922 – 1925 minister pre zjednotenie zákonov a organizáciu správy, 1924 – 1925 aj správca Ministerstva školstva a národnej osvetly. Od roku 1921 až do roku 1939 podpredseda Čs. obce legionárskej, v tridsiatych rokoch 20. storočia tiež predseda Zväzu čs. dôstojníctva. Po rozbití ČSR v marci 1939 zostal s rodinou v Prahe, kde nadviazal kontakt s predstaviteľmi odbojového hnutia. V septembri 1939 ho gestapo zatlo a následne nacisti deportovali do koncentračného tábora v Dachau a neskôr do Buchenwaldu, kde zahynul.

PAVEL VARSÍK

(25. október 1891 Myjava – 23. september 1939 Bratislava), podplukovník

Študoval v Obchodnej akadémii v Linzi, v rokoch 1913 – 1914 bol účtovníkom vo filiálke ružomberskej Úverovej banky v Žiline. Po vypuknutí prvej svetovej vojny bol v rámci 13. honvédskeho pluku odvelený na východný front, kde sa vo februári 1915 dostal do ruského zajatia. V apríli 1916 vstúpil do 1. srbskej dobrovoľníckej divízie, v septembri a októbri 1916 sa zúčastnil ťažkých bojov v kraji Dobruďa proti Bulharom; poručík srbskej armády. Koncom roka 1916 s oddielom premiestnený do Voznesenska, v auguste 1917 bol pri vojenskom cvičení ťažko ranený. Po vypuknutí občianskej vojny v Rusku odišiel s poľskou poľnou nemocnicou Červeného kríža do Murmanska a odtiaľ loďou do Anglicka. V roku 1918 príslušník 22. čs. streleckého pluku čs. légii vo Francúzsku, neskôr pracoval v ČSNR v Paríži v hodnosti kapitána čs. légii. Do ČSR sa vrátil ako člen vojenskej misie čs. zahraničnej armády v decembri 1918. V rokoch 1918 – 1920 referent pre vojenské veci Ministerstva s plnou mocou pre správu Slovenska a krátko vo funkcii armádneho inšpektora pre Slovensko. Vo februári 1921 v hodnosti podplukovníka čs. armády demobilizoval. Ďalej pôsobil ako riaditeľ pobočky Legiobanky v Bratislave a neskôr jej centrály v Prahe. Po vyhlásení Slovenského štátu v marci 1939 sa vrátil z Prahy do Bratislavy, kde ho povolali, aby sa ujal funkcie generálneho riaditeľa Slovenskej všeobecnej úvernej banky.

Emiráty vyzbroja Blackhawky

Štandardným transportným vrtuľníkom americkej armády je UH-60 Blackhawk. Zatiaľ najmodernejšou verziou je UH-60M. Tú v decembri 2007 objednali v počte 26 kusov aj Spojené arabské emiráty. Teraz nasledovala ďalšia objednávka na 14 kusov, čím by celkový počet helikoptér UH-60M vo výzbroji Emirátov stúpil na 40. Najnovšia objednávka však obsahuje aj ďalšiu, veľmi zaujímavú položku...

Na rozdiel od ruských Mi-8/17 Blackhawky obvyčajne nenosia žiadnu podvesenú výzbroj a musia sa spoliehať nanajvýš na guľomety namontované v bočných dverách. Firma Sikorsky síce v zahraničí ponúkala rôzne verzie AH-60 Battlehawk so závesníkmi na rakety, ale jedinou krajinou, ktorá tieto vyzbrojené vrtuľníky úspešne používa, je Kolumbia – ide o verziu AH-60L Arpia III. Teraz by sa k nej mali pridať aj Spojené arabské emiráty. Okrem nových helikoptér totiž požadujú aj sady, ktoré umožnia upraviť 23 z dodaných Blackhawkov na ťažko ozbrojené stroje. V objednávke je napríklad 30 odpaľovacích zariadení a 390 rakiet Hellfire II. Emiráty už tieto riadené strely používajú na svojich vrtuľníkoch AH-64 Apache. Pre Blackhawky má byť určených aj 23 916 neriadených striel kalibru 70 mm, 22 trojhľavňových rotačných guľometov GAU-19 kalibru 12,7 mm a 93 šesťhľavňových rotačných guľometov M-134 kalibru 7,62 mm.

Irak chce F-16

Irak v poslednom období výrazne posilňuje svoje ozbrojené sily. Po nedávnej požiadavke na nákup obrnených vozidiel, tankov a helikoptér za 10 miliárd dolárov, mieri vláda v Bagdade aj vyššie. Podľa správ denníka Wall Street Journal má iracké letectvo záujem o 36 stíhačiek F-16 posledných verzií.

Bagdad ešte túto požiadavku nepotvrdil, ale javí sa ako logická. Do roku 2011 by sa totiž podľa plánu mali z krajiny stiahnuť americké vojská. Je pravdepodobné, že istý počet amerických lietadiel na irackých základniach ostane – no aj Irak sám sa bude musieť začať starať o zabezpečenie svojho vzdušného priestoru. Kým v minulosti mal vo výzbroji množstvo lietadiel sovietskej a francúzskej výroby, teraz má iracké letectvo iba pár cvičných a transportných strojov.

Schválenie prípadného exportu F-16 do Iraku by nemalo byť komplikované. Viaceré krajiny v regióne totiž F-16 už používajú, vrátane najnovších modelov. Problémy by mohli nastať iba pri niektorých typoch elektronickej výbavy, či pri najnovších navádzaných zbraniach vzduch-zem. Všetko by záviselo od toho, aké parametre Irak vo svojich požiadavkách nastolí.

Slovinské AMV budú slabšie

Ešte v júni 2006 si Slovinsko vybralo ako svoje nové obrnené vozidlá typ Patria AMV. Od fínskeho výrobcu objednalo spolu 135 kusov v štyroch rôznych verziách za 278 miliónov eur. Posledné vozidlá majú dodať do roku 2013.

Pre jednu z verzií mala izraelská firma Elbit dodávať diaľkovo ovládaný zbraňový systém ORCWS. Pri jeho testovaní sa však ukázali nedostatky, najmä pri veľmi nízkych teplotách. V zime by teda diaľkovo ovládané veže v slovinských horách nefungovali spoľahlivo. Slovinské ministerstvo obrany preto kontrakt za 40 miliónov dolárov zrušilo. Zodpovednosť za nedodržanie dohodnutej kvality nesie podľa ministerstva slovinský prostredník, firma Rotis. Tá navrhla ako náhradné riešenie použitie zbraňového systému Protector M151 nórskej firmy Kongsberg. Rotis tiež súhlasil, že ponesie všetky riziká a finančné náklady súvisiace s výmenou.

Slovinské ministerstvo obrany už podpísalo príslušný dodatok k zmluve o zmene výzbroje. Cena a termíny dodania vozidiel Patria AMV ostávajú pôvodné. Týmto však slovinská armáda prišla o istú palebnú silu. Pôvodná veža ORCWS totiž mohla niesť kanón kalibru 30 mm. Vežička Protector M151 je limitovaná na guľomet kalibru 12,7 mm a 40 mm granátomet.

Dvojstranu pripravil **Miroslav BARIČ**
Foto **AIRBUS, USAF, US Army, autor**

Airbus A400M sa opäť odkladá

Európske konzorcium Airbus sa stalo známym vďaka civilným dopravným lietadlám. Projekt A400M mu má zabezpečiť aj pevné miesto na poli vojenských transportných strojov. Štvormotorové turbopropové lietadlo má mať nosnosť 37 ton, maximálnu rýchlosť 780 km/h a pri plnom náklade dolet 3300 km. Skvelé výkony však ostávajú iba na papieri. Airbus je totiž známy aj sériou meškaní pri svojich projektoch, ktorá sa prejavila i v prípade A400M. Stroj už mal mať prvý let za sebou, ale na jeseň 2007 ho preložili na toto leto. Aj leto 2008 sa už skončilo, prvý prototyp však stále nelietá. Príčiny opakovaných zdržaní sú viaceré. Stroj má problémy s nárastom hmotnosti a čo je horšie, stále nemá motory. Tie ešte neprešli testami na lietajúcom laboratóriu a nemožno ich teda namontovať do prototypu A400M. Firma síce priznala zdržanie, ale oficiálne je termínom prvého letu stále rok 2008. Neoficiálne sa už hovorí o prvej polovici roku 2009...

Nový Airbus teda ešte nelietá a to už si deväť krajín objednalo takmer 200 kusov. Najväčšími zákazníkmi sú Nemecko so 60 a Francúzsko s 50 lietadlami. Problémom pre Airbus sa stávajú zmluvné penalizácie za nedodržanie termínov dodávok. Firma už požiadať jednotlivé krajiny, aby netrvali na pokutách za sklz. Pre Airbus by to totiž znamenalo vážne finančné problémy.

Izrael chce špeciálne Herculesy

Izraelské letectvo dlhé roky používalo transportné lietadlá C-130 Hercules vo verzii E a H. Preslávili sa napríklad v roku 1976, keď dopravili komando výsadkárov na ugandské letisko Entebbe, kde oslobodili rukojemníkov z uneseného lietadla. Staré Herculesy však už volali po náhrade. Izrael preto požiadal USA o predaj deviatich lietadiel v novej verzii C-130J-30. Ide o verziu s trupom predĺženým na 34,4 metra, štandardné J sú dlhé 29,8 metra. Stroj uvezie maximálny náklad o hmotnosti 21 700 kg.

Izrael si k novým lietadlám objednal aj viacero prvkov z výbavy, ktorú vo svojich MC-130J používajú americké špeciálne jednotky. Ide o radarové výstražné systémy, výmetnice klamných cieľov proti raketám, laserové zameriavacie systémy, prístroje na nočné videnie a rozšírená komunikačná výbava.

Celková cena objednávky sa odhaduje na 1,9 miliardy dolárov. Táto suma zahŕňa aj náhradné diely, logistickú podporu a výcvik.

Krátko

V minulom čísle sme napísali, že Slovensko je členskou krajinou programu SAC, ktorý má zabezpečiť strategické dopravné kapacity pre NATO. Slovenská republika však z programu SAC vo februári tohto roka vystúpila. Za chybu sa čitateľom ospravedlňujeme.

Poľsko sa urýchlene snaží nakúpiť pre svojich vojakov v zahraničných misiách obrnené vozidlá odolnejšie proti účinkom mín. Prvých 40 kusov by poľská armáda rada získala čo najskôr, dodávky by sa mali začať ešte tento rok. Do výberu sa dostali dvaja kandidáti – nemecké Dingo 2 a juhoafrické vozidlo RG-31 Nyala. Po tomto skrátenej konaní by mal nasledovať klasický tender na ďalších 140 vozidiel.

Estónska armáda začala preberať protiletadlový systém krátkého dosahu. Tvoria ho francúzske prenosné rakety Mistral, ktoré sú koordinované pomocou švédskych radaru Saab Giraffe. Rakety majú dosah 6,5 km a majú slúžiť na blízku ochranu 1. pechotnej brigády estónskej armády. Po dodávkach odpaľovacích zariadení, cvičných rakiet a simulátorov sa minulý mesiac začal výcvik estónskych vojakov s novým zbraňovým systémom.

Turecko nakúpi od Ruska protitankové rakety Kornet E za 70 miliónov dolárov. Dodávky by sa mali uskutočniť na budúci rok a turecká armáda dostane spolu 80 odpaľovacích zariadení a 800 rakiet. Kornety v súťaži zvíťazili nad konkurenciou v podobe amerických rakiet TOW, izraelských Spike a juhoafrických Ingwe.

India vyhlásila tender na viacúčelovú námornú helikoptéru. Spočiatku chce nakúpiť 16 nových vrtulníkov, neskôr by tento počet mohol stúpnuť na 60. Stroje majú niesť silnú protiletadlovú a protiponorkovú výzbroj vrátane torpéd a striel s plochou dráhou letu. Majú byť schopné dopĺňať palivo počas letu a operovať z pozemných základní i z lodí. India oslovila viacero svetových výrobcov, medzi nimi EADS, Agusta Westland, Sikorsky či Kamov.

Izrael požiadal USA o predaj 1000 navádzaných bômb GBU-39 a s nimi súvisiacich závesníkov a vybavenia pre výcvik. Cena kontraktu je 77 miliónov dolárov. Bomba GBU-39 s malým priemerom váži 113 kg, ale má vylepšenú aerodynamiku a priereznosť, takže je schopná zničiť rovnaký cieľ, ako 874 kg ťažšia bomba BLU-109. Nespornou výhodou je, že na jednom závesníku môže lietadlo niesť štyri GBU-39 oproti jednej BLU-109.

Egypt chce kúpiť štyri vrtulníky UH-60M, čo je najnovší model známeho amerického stroja Blackhawk. Helikoptéry sú určené pre nedávno zriadené vojenské stredisko záchranných operácií. Preto egyptské UH-60M ponesú pátracie a pozorovacie prístroje. Cena za štyri vrtulníky bude okolo 176 miliónov dolárov.

Saudská Arábia pokračuje v rozsiahlych zbrojných nákupoch. Najnovšie požiadala USA o 12 vrtulníkov AH-64D Apache Longbow za 598 miliónov dolárov. Krajina už používa 12 vrtulníkov staršej verzie AH-64A, ktoré chce upraviť na model D. Modernizovať chce aj svoje lietadlá F-15, pre ktoré objednala 91 motorov F110. Spolu s predchádzajúcou objednávkou z minulého roka tak Saudská Arábia kúpi 156 nových motorov za 1,5 miliardy dolárov.

Takmer zabudnutý samopal

Známy ruský odborník na zbrane A. B. Žuk ho síce v knihe „Pušky a samopaly“ (Praha, Naše vojsko 1992) spomína a prikľadá aj nákres, ale z technicko-taktických parametrov pozná iba jeho strelivo, hmotnosť a kadenciu. Autori Ian Hogg a Rob Adam v príručke na rozpoznávanie „Palné zbraně“ (Praha, Vašut 1999) ho zasa z neznámych dôvodov priradujú k Juhoslávii, hoci píšú, že vznikol v Československu a používala ho nemecká i bulharská armáda.

Minimum informácií prináša aj reprezentatívna publikácia Rogera Forda „Nejznamenitější kulometry a samopaly“ (Praha, Svojtka & Co. 1999), a tak sa samopal označovaný ako ZK-383 a používaný počas 2. svetovej vojny i po nej vo viacerých krajinách Európy a Južnej Ameriky javí ako určitá záhada. O žiadnu záhadu však nejde – problém je iba v tom, že ho zostrojili v nevhodnom čase na nesprávnom mieste...

V TIENI GUĽOMETOV

Samopal ZK-383 bol produktom konštruktérkej dielne bratov Josefa a Františka Kouckých, ktorí na zbrani pracovali v tieni čs. medzivojnového „guľometného boomeru“ v brnianskej zbrojovke v 30. rokoch minulého storočia a jeho

poslednú verziu dokončili v roku 1938. Včas, aby zohral malú a nepodstatnú úlohu v nadchádzajúcej veľkej vojne, ale vzhľadom na vtedajšiu čs. vojenskú byrokráciu neskoro, aby ešte poslužil štátu, v ktorom sa zrodil. To bol napokon osud i ďalších vynikajúcich čs. zbraní, napríklad ľahkého tanku LT-38 či ťažkého guľometu ZB-37, ktorých zásoby i ďalšiu produkciu takisto vďaka prevzali a na svoje ciele využili nemeckí okupanti.

Mimochodom, ak sme spomenuli tzv. čs. guľometný boom, mali sme na mysli najmä úspechy čs. konštruktérov týchto zbraní a to najmä Václava Holeka, Miloslava Rolčíka a ďalších, ktorí v 20. a 30. rokoch svojimi guľometmi tak oslنili (napr. ZB-26, z ktorého neskôr vznikol britský BREN, alebo ZB-37, z ktorého vznikol britský BESA), že čs. generáli na samopaly akoby zabudli. A tak samopal ZK-383 mal byť skutočne prvou zbraňou tohto typu, ktorú mala do svojej výzbroje prijať čs. armáda, ibaže to už do okupácie ČSR nestihla.

BEŽNÝ A PREDSA INÝ

Samopal ZK-383 masívnou drevenou pažbou a predpažbím, ako aj valcovým perforovaným plášťom hlavne sa trochu ponášal na nemecký Bergmann MP28/II, taliansku

Berettu M1938A a možno aj na britský Lanchester Mark 1. Išlo však o originálnu konštrukciu, využívajúcu síce klasický mechanizmus strelby z dynamického (otvoreného) záveru nafahovaného spätným rázom, ale prinášajúcu aj niektoré menej obvyklé prvky. Zaujímavý bol napríklad kovový blok s hmotnosťou 170 g, ktorý sa dal jednoducho vložiť do záveru, čím sa na tú dobu pomerne vysoká kadencia zbrane 700 výstrelův za minútu znížila na 500. Odobratím bloku sa, pochopiteľne, pôvodná kadencia obnovila.

Ďalšou osobitosťou bola dvojnožka pripevnená o plášť hlavne približne v strede jeho dĺžky, ktorá sa dala sklápať dozadu a skryť vo výreze predpažbia. Vyrábala sa aj verzia ZK-383P bez dvojnožky. Dvojnožka však naznačovala, že tvorcovia ZK-383 akoby sa nevedeli rozhodnúť, či konštruujú samopal, alebo ľahkú podpornú zbraň pechoty blízku ľahkému guľometu. Pre samopal hovorilo použité 9 mm pištoľové strelivo a dynamický záver, pre to druhé robustnosť zbrane, spomínaná dvojnožka, ako aj možnosť jednoduchej a rýchlej výmeny pomerne dlhej hlavne, čo bolo pri samopaloch už vonkoncom neobvyklé.

V marci 1939 vyrobené samopaly, ako aj samotná Zbrojovka Brno, kde ich vyrábali, padli do rúk Nemcom. Tí ich prideliili najmä niektorým svojim policajným jednotkám a jednotkám Zbraní SS. Nezistený počet kúpila i bulharská kráľovská armáda a armáda slovenského vojnového štátu, s ktorou sa pod označením vzor 42 dostali aj na východný front. V niektorých jednotkách bulharskej armády sa samopaly ZK-383 údajne nachádzali až do polovice 60. rokov minulého storočia!

PhDr. Ján DOLINAY
Kresba Rudolf TOMŠA

ZÁKLADNÉ TECHNICKO-TAKTICKÉ ÚDAJE

ZK-383: čs. samopal kalibru 9 mm; náboj – 9 mm Parabellum; celková dĺžka – 875 mm; dĺžka hlavne – 325 mm; hmotnosť bez nábojův – 4,25 kg; kapacita zľava vkladaneho schránkoveho zásobníka – 30 nábojův; kadencia – 500 alebo 700 výstrelův/min; účinný dostrel – 150 m.

Bergmann MP28/II: nemecký samopal kalibru 9 mm; náboj – 9 mm Parabellum; celková dĺžka – 812 mm; dĺžka hlavne – 200 mm; hmotnosť bez nábojův – 4,0 kg; kapacita zľava vkladaneho schránkoveho zásobníka – 20 alebo 32 nábojův; kadencia – 500 výstrelův/min; účinný dostrel – 70 m.

Beretta M1938A: taliansky samopal kalibru 9 mm; náboj – 9 mm Parabellum; celková dĺžka – 946 mm; dĺžka hlavne – 315 mm; hmotnosť bez nábojův – 4,25 kg; kapacita zľava vkladaneho schránkoveho zásobníka – 10, 20, 30 alebo 40 nábojův; kadencia – 600 výstrelův/min; účinný dostrel – 120 m.

Lanchester Mark 1: britský samopal kalibru 9 mm; náboj – 9 mm Parabellum; celková dĺžka – 751 mm; dĺžka hlavne – 205 mm; hmotnosť bez nábojův – 4,35 kg; kapacita zľava vkladaneho schránkoveho zásobníka – 50 nábojův; kadencia – 600 výstrelův/min; účinný dostrel – 70 m.

Generálmajor v. v. Vojtech KOVÁČ (1900 – 1983)

Bol dôstojníkom čs. predmníchovskej armády, po rozbití Československej republiky armády samostatnej Slovenskej republiky a po skončení najväčšej kataklizmy všetkých čias nakoniec armády nového Československa. K jeho oslobodeniu a obnove „priložil ruku“. Ako mnohí jeho spoluvojovníci a súputníci ani on sa nedočkal zaslúženej vďaky a uznania. Naopak, propaganda vládnucej komunistickej garnitúry sa starostlivo postarala o to, aby jeho meno skončilo v prepahlisku dejín.

Vojtech Kováč sa narodil 21. februára 1900 vo Zvolene v rodine železničiara Ondreja Kovácsa a Anny Vankovej ako posledné zo štyroch detí. Zamestnanie otca osudovo determinovalo jeho pozitívny vzťah k technicky zameraným odborom, ktorý v konečnom dôsledku predurčil aj jeho profesijnú dráhu. V rokoch trvania Veľkej vojny (1914 – 1918) najprv absolvoval vo svojom rodnom meste strojnú školu, kde sa vyučil za strojnýho zámočníka. V nasledujúcich štyroch rokoch vyštudoval Vyššiu priemyselnú školu strojnú v Košiciach, kde po vykonaní prvej štátnej skúšky získal titul inžiniera. V októbri 1921 nastúpil základnú vojenskú službu, ktorá ho v odbornom raste na čas zastavila. Počas nej začal vážnejšie premýšľať o kariére profesionálneho vojaka. Nakoniec rozhodli osobné ambície a po úspešnom absolvovaní Školy dôstojníkov delostrelectva v zálohe sa nechal v októbri 1923 preložiť do zálohy. Do roku 1929 následne pracoval pre rôzne súkromné firmy – najprv ako konštruktér obrábacích strojov v Holubkove a od roku 1925 ako konštruktér plzenských Škodových závodov. Jeho elán i presvedčenie však pod dojemom existujúcej recesie čoskoro vyprchali. Začiatkom mája 1930 sa tak stáva dôstojníkom z povolania. V hodnosti poručík bol priradený do skupiny dôstojníkov stavebnej služby, premiestnený do kmeňového počtu Zemského vojenského veliteľstva v Košiciach, kde chvíľu pôsobil v rámci veliteľstva VI zboru. Rok na to si zmenil priezvisko na Kováč, jazyková dispozícia v oblasti maďarského jazyka mu však ostala.

KARIÉRA DÔSTOJNÍKA

Už v septembri 1932 bol premiestnený do kmeňového počtu Zemského vojenského veliteľstva v Brne, kde od roku 1937 vykonával službu na veliteľstve III. zboru. Až do rozpadu Československa pôsobil (v Brne a Košiciach) ako dôstojník stavebnej správy MNO. V druhej polovici 30 tých rokov stihol vstúpiť do stavu manželského a stať sa otcom dvoch detí. Po vzniku Slovenského štátu sa jeho pôsobnosť v rámci rezortného pracoviska nezmenila. Prakticky až do roku 1944 zastával funkciu prednostu stavebného oddelenia MNO, do 15. júla v Bratislave a do 28. augusta v Kremnici. Zároveň bol pracovníkom Najvyššieho úradu pre zásobovanie. Ideovo sa od začiatku zaradil medzi dôstojníkov protifašistického a protinemeckého zmýšľania. Významnou mierou sa spolupodieľal na hospodárskych prípravách Slovenského národného povstania a úzko spolupracoval s ilegálnou SNR.

Koncom augusta 1944 prešla väčšina pracovníkov oddelenia pod jeho velením na povstalecké územie a dala sa do služieb 1. čs. armády na Slovensku. V organizácii jej velenia mu v hodnosti podplukovníka stavebníctva pripadla jedna z kľúčových funkcií – referent opevňovacích prác. Zároveň bol menovaný členom Povereníctva SNR pre veci hospodárske a zásobovacie. Jeho pozícia i prestíž sa naďalej upevňovala a kulminovala 2. septembra 1944, keď bol dokonca poverený vojenskou ochranou transportu, určeného na prepravu zlatého pokladu na Kremnicu do budovy Národnej banky v Banskej Bystrici.

POVSTALECKÁ EPOPEJA

Referát opevňovacích prác bol vytvorený pri operačnom oddelení veliteľstva povstaleckej armády s úlohou organizovať pohotovosť z miestnych pracovných skupín, ktoré boli vytvorené na jednotlivých operačných úsekoch. Po vypuknutí Povstania viedol úpravy letísk, budovanie protitankových zátarás, riadil opevňovacie práce na severných, východných a južných prístupoch k Banskej Bystrici – srdcu povstaleckého územia – predovšetkým na Malom Šturci, pri Šalkovej a Vlkánovej. V kritickom čase zužovania bansko-bystrického obranného perimetra spoluorganizoval rozsiahle pracovné nasadenie obyvateľstva Banskej Bystrice a priľahlého okolia na opevňovacie práce. Po

páde Banskej Bystrice ustúpil do hôr a pokračoval v pomerne neúspešnom partizánskom spôsobe boja. Predovšetkým riadil zatarasovacie práce v Hrochotskej doline hatiacej postup Nemcov na Poľanu, kde sa mal podľa zámeru povstaleckého velenia organizovať nový odpor povstalcov. V tomto priestore potom pôsobil až do 13. februára 1945, keď padol do nemeckého zajatia. Hneď v ten deň sa mu však podarilo ujsť a znovu sa spojiť s partizánmi, s ktorými sa ešte stihol zúčastniť ťažkých bojov o Kyslinku. Koncom marca 1945 sa dobrovoľne stal príslušníkom 1. čs. armádneho zboru v ZSSR.

POVOJNOVÉ KRUTÉ ROZČAROVANIE

Krátko po oslobodení Slovenska bol 16. apríla 1945 pridelený na stavebné oddelenie novovytvoreného MNO v Košiciach ako jeho vedúci. Po vojne bol následne oficiálne ustanovený prednostom oddelenia opevňovacích prác na Hlavnom štábe čs. brannej moci. Súčasne začal študovať na Strojníckej fakulte Vysokého učenia technického v Brne. Začiatkom roka 1946 v odbore stavebníctva absolvoval svoju druhú štátnu skúšku, čím sa zaradil medzi skupinu úzko špecializovaných a kvalifikovaných dôstojníckych kádrov s určením pre najvyššie pozície armádnej hierarchie. 19. februára 1947 bol síce ešte povýšený do prvej generálskej hodnosti generála stavebnej služby, tento moment však predstavoval v jeho profesionálnej vojenskej kariére vrchol. Konečný pád nasledoval krátko na to. Už na jar 1949 ho dali na zvláštnu dovolenku, ktorú vzápätí vystriedala dovolenka s čakačným. Začiatkom januára 1950 bol z čs. armády prepustený a systematicky perzekvovaný. V rokoch 1950 – 1951 a 1958 – 1961 bol dokonca neoprávnené väznený, pričom právne a vojensky rehabilitovaný bol až v roku 1968. Medzitým pracoval pre Vodohospodárske služby v Prahe a Západoslovenské kameňolomy a štrko-piesky v Bratislave. Do svojho druhého uväznenia stihol ešte pracovať ako vedúci oddelenia technického rozvoja Výskumného ústavu káblov a izolantov. Po udelení amnestie šiel na zaslúžený dôchodok. Zomrel v Bratislave 20. septembra 1983, v roku 1991 mu bola posmrtné priznaná hodnosť generálmajora vo výslužbe.

Alex MASKALÍK
Vojenský historický ústav

V mene svätej Barbory, pál'!

Tento historický povel v mene dlhoročnej patrónky delostrelcov zaznel vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť 23. septembra okolo jedenástej hodiny predpoludním. Predznamenal úvodný výstrel riadiaceho raketometu. Po následnej kontrole a úpravách prvkov nasledovala ohlušujúca salva zo všetkých štyroch raketometov prvej palebnej čaty poručíka Františka Kohúta. O necelých dvadsať sekúnd sa ozvali detonácie výbuchov. Rakety dopadli do cieľovej plochy vo vzdialenosti šesť a pol kilometra od palebného postavenia.

Takto sa začali pre príslušníkov rožňavského raketometného oddielu, ktorý nesie čestný názov Jaslovský, prvé bojové streľby 122-milimetrového raketometu RM-70 Modular. Boli súčasťou odborno taktického cvičenia čiat, ktoré predstavuje pre príslušníkov útvaru vyvrcholenie tohtoročného výcviku.

MESIACE PRÍPRAVY

Predchádzalo mu niekoľko mesiacov usilovného výcviku. Obsluhy raketometov podľa veliteľa oddielu podplukovníka Zoltána Farkaša postupne prechádzali v martinskej Odbornej výcvikovej škole odborným kurzom, počas ktorého prenikali do tajov modernizovanej zbrane. „Po návrate sa pripravovali v našom vlastnom výcvikovom zariadení v Gemerskej Hôrke a zacvičovali ďalších členov obslúh. Začínali sme výcvikom jednotlivca. Ukončilo ho kontrolné zamestnanie. Po jeho vyhodnotení nasledovala etapa prípravy družstva. V apríli sme si počas streľieb na Záhorí overili tabuľky na rôzne balistické varianty. Všetko naše úsilie smerovalo k tomu, aby odborno-taktické cvičenie čiat a prvé bojové streľby dopadli čo najlepšie,“ konštatuje podplukovník Farkaš.

Je hrdý, že práve príslušníci jeho útvaru majú v súčasnosti jeden z najmodernejších zbraňových systémov, ktoré sú vo výzbroji našich ozbrojených síl. Modernizovaný raketomet, ktorý vznikol v slovensko-nemeckej kooperácii

(Konštrukta Defence Trenčín a Diehl BGT Defence), môže na streľbu využívať buď šesť amerických 227 milimetrových rakiet systému MLRS v jednom kontajneri, alebo pôvodné 122-milimetrové ruské raketové strely JROF. Pre ne bol vyvinutý kontajner, v ktorom je celkom 28 rúrových odpalovacích zariadení v štyroch radoch. Balistickú ochranu kontajnera proti strelám z ručných zbraní, ale aj črepinám zabezpečujú dva otvárateľné panely, ktoré ho zakrývajú z bočných strán aj zvrchu. Oproti predchádzajúcemu raketometu klesol počet členov jeho obsluhy zo štyroch na troch a v opancierovanej kabíne pribudol počítačový riadiaci systém. Raketomet má za kabínou umiestnené muničné manipulačné zariadenie, ktoré tvorí žeriavová ruka slovenskej výroby.

NAJVIAC TRÁPILA RUKA

Dva týždne pred cvičením sa venovali vyvedení príslušníci raketometného oddielu podľa jeho zástupcu veliteľa majora Ondreja Bagačku usilovnej príprave. „Vzhľadom na to, že náš priestor v Gemerskej Hôrke je plošne dosť obmedzený, využili sme čas na Lešti na vyjazdenie vodičov v ťažkom teréne. Velitelia raketometov sa cvičili v nastavovaní prvkov na počítači, obsluhy muničných vozidiel v práci s hydraulickou rukou pri nakladaní a vykladaní kontajnerov s raketovými strelami. Práve dokonalé zvládnutie spomínanej hydraulick ruky nám spočiatku robilo dosť problémov. Kým vojaci zvládli doslova na milimeter presne usadiť kontajner, bolo potrebných mnoho nácvikov,“ priznáva major Bagačka.

Rodák z Rožňavy začal po maturite na vojenskej strednej škole v Martine, pôsobil ako veliteľ palebnej batérie v Jičine. Zažil redislokáciu útvaru do Jelšavy, kde v delostreleckej brigáde vystriedal rôzne posty. Až do jej zrušenia pred tromi rokmi a premiestnenia raketometného oddielu do Rožňavy. Medzitým absolvoval najskôr denné bakalárske štúdium v Liptovskom Mikuláši. Vysokoškolské vzdelávanie ukončil na Liptove diaľkovo. S uspokojením konštatuje, že

v priebehu vyvedenia na Lešti príslušníci oddielu urobili veľký pokrok aj v oblasti taktickej prípravy, ktorá predsa len delostrelcom až tak „nevoní“ a viac sa sústreďujú na streľby. „Odkedy sme súčasťou topolčianskej mechanizovanej brigády lepšie chápeme potrebu koordinácie a vzájomnej podpory jednotlivých jej prvkov v bojovej činnosti. Mechanizované útvary získali lepší prehľad o našich možnostiach palebnej podpory, my zase viac využívame ich skúsenosti z taktickej činnosti v poľných podmienkach. Naši vojaci lepšie chápú, že plníme úlohy v úzkej súčinnosti,“ hovorí zástupca veliteľa oddielu.

ROZHODUJÚCA JE DOBRÁ SÚHRA

Riadiaci cvičenia a zároveň veliteľ palebnej batérie kapitán Ľuboslav Havrilla hovorí, že každý deň výcviku na Lešti pozoroval na svojich podriadených výkonnostný vzostup. Lepšiu zladenosť a koordináciu činnosti jednotlivých obslúh a celých kolektívov čiat. Veliteľ riadiaceho raketometu, rodák z Kunovskej Teplice v okrese Revúca, rotný Gabriel Labina je profesionálnym vojakom už osem rokov. Predtým pôsobil na samohybné delostrelecké húfnici Dana, neskôr na nemodernizovanom raketomete. „Oproti nemu je tu oveľa ľahšia práca. Nemusíme byť vonku z kabíny, odpadlo manuálne nabíjanie. Počítač zase zabezpečuje, že netreba práce zisťovať súradnice palebného postavenia, podstatne sa urýchlil výpočet prvkov na streľbu. Vodič zájde do palebného postavenia, ja presne zadám údaje do palebného počítača, zamierim a vystrelím,“ hovorí veliteľ raketometu. Zároveň si pochvaľuje veľmi dobrú súhru celej osádky, ktorá je podľa neho základom úspechov aj pri streľbách. S vodičom, slobodníkom Milanom Sendreyom sa poznajú ešte zo spoločného pôsobenia v jelšavskej delostreleckej brigáde. „Vozidlo je veľmi dobre ovládateľné aj v ťažkom teréne. Vôbec pracovisko vodiča je lepšie riešené. V kabíne, ktorá je klimatizovaná, sú celkom prijateľné podmienky na prácu všetkých troch v každom ročnom období,“ pochvaľuje si

vodič. Tretím v osádke je operátor desiatnik Štefan Braššan.

Rotný Labina priznáva, že má pred prvou bojovou strelbou trochu nervozitu. Ale už zďaleka nie takú, ako pred prvým výstrelom na Záhorí. Vtedy ešte presne nevedel, čo ho čaká. Neskôr, po splnení prvej palebnej úlohy už na jeho tvári žiaril úsmev. Celkom príslušníci oboch palebných čiat pod velením poručíkov Františka Kohúta a Petra Sedliaka v priebehu cvičenia strieľali štyri palebné úlohy cez deň a štyri v noci. Vystrelili 212 kusov 122 milimetrových rakiet JROF.

SPOKOJNÝ GENERÁL

„Úlohou cvičenia bolo preveriť a prehliť poznatky veliteľov a všetkých cvičiacich príslušníkov batérie pri plnení palebných úloh. Som rád, že palebné úlohy splnili s hodnotením výborne. Za týmito výsledkami je ale potrebné vidieť nielen dobrú súhru jednotlivých osádok, ale aj príslušníkov muničného družstva, ktoré pripravovalo muníciu a nabíjalo raketomety. Ďalej prácu výpočtárskeho družstva pod vedením jedinej ženy v batérii rotnej Marty Hatvániovej. Robili výpočet i kontrolu prvkov pre strelby. Rekognoskačné družstvo vyberalo a preverilo priestor bojového rozmiestnenia. Spojári zaisťovali bezproblémové spojenie. Skutočnými fahúňmi v priebehu celého cvičenia boli okrem oboch veliteľov palebných čiat poručíkov Františka Kohúta a Petra Sedliaka, aj ich veliaci poddôstojníci: rotmajstri Juraj Garay a Gabriel Pásztor, veliteľ veliteľskej čaty poručík Marián Polóny a veliteľia raketometov rotní Gabriel Labina, Michal Ondřík a Marek Ferenc. „Výraznejšie nedostatky sa neukázali,“ so spokojnosťou v hlase hodnotí veliteľ batérie kapitán Ľuboslav Havrilla.

Na strelbách sa zúčastnil aj zástupca náčelníka Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Peter Gajdoš, ktorý vyslovil spokojnosť s plnením úloh. Spokojný bol aj veliteľ raketometného oddielu podplukovník Zoltán Farkaš. Rodák z Plešivca sa upísal raketometnému vojsku hneď po maturite na Vojenskom gymnáziu v Banskej Bystrici. Spomínaný smer vyštudoval vo vojenskej vysokej škole vo Vyškove a jeho prvým pôsobiskom bol samostatný raketometný oddiel v Stružnej. Neskôr nasledovali ďalšie posádky: Hranice na Morave, Rokycany a napokon Jičín. Odtiaľ sa spoločne s útvarom redislokoval na Slovensko do Jelšavy. Pôbil v zahraničných misiách (KFOR v Kosove a ISAF v Afganistane, kde bol veliteľom slovenskej jednotky), od júna 2006 je veliteľom raketometného oddielu, ktorý má vo svojom znaku medveďa. Je rád, že sa v poslednom období podarilo postupne vychytať niektoré muchy nového zbraňového systému. Verí, že v blízkej budúcnosti budú mať v útvare aj avizovaný trenažér na nakladanie kontajnerov, aby vojaci získali potrebné zručnosti pri manipulácii so žeriavovou rukou.

„Modular nám v mnohých smeroch uľahčil prácu. Aj tieto zamestnania ukázali, že oproti staršiemu typu raketometu sa zvýšila rýchlosť a presnosť strelieb. Raketomet má schopnosť autonómnej bojovej činnosti. Som rád, že máme prostriedok, ktorý je plne kompatibilný s armádami NATO a že príslušníci oddielu ho zvládli,“ sumarizuje podplukovník Zoltán Farkaš.

A spokojná s výsledkami strelieb bola zrejme aj svätá Barbora, v ktorej mene letela na Lešti prvá raketová strela. Socha patrónky delostrelcov je umiestnená v priestoroch ich domovského útvaru v Rožňave.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Zrod novej tradície

Vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť sa zrodila nová tradícia. Od 17. do 19. septembra sa uskutočnil pod gesciou veliteľa topolčianskej mechanizovanej brigády brigádneho generála Ivana Hirku nultý ročník súťaže prieskumných hliadok pozemných síl. Na štart nastúpilo dvanásť päťčlenných súťažných družstiev. Čakali ich dve etapy: denná a nočná. Prudké ochladenie, vietor, dážď a rozbahnený terén súťaž ešte viac zdramatizovali. Súťažiaci museli siahnúť doslova na dno svojich fyzických a psychických síl.

Podľa spoluautora trate, náčelníka skupiny prieskumu nitrianskeho mechanizovaného práporu nadpo-

ručíka Pavla Bariaka chceli vlastne nadviazať na predchádzajúcu tradíciu v súťažení prieskumníkov, ktorá v našich ozbrojených silách bola, keď existovali prieskumné prápory vo Vajnoroch a v Prešove, neskôr v Bardejove.

ZAPLENIE MEDZERY

„Po ich zrušení nastalo určité vákuum. Súťaž Antropoid je pre výsadežné jednotky, hoci aj medzi nami je mnoho bývalých výsadežníkov. Preto sme chceli založiť novú tradíciu a takto otestovať schopnosti príslušníkov našich prieskumných jednotiek. Pre nás je to do istej miery aj spätná väzba. Aby sme mohli v prípade potreby upravovať výcvikové programy.“ S jeho

názorom súhlasí aj kapitán Peter Ševčík z trenčianskeho veliteľstva pozemných síl.

Obaja sa zhodli, že zámerom bolo pripraviť trať, ktorá by bola určitou symbiózou fyzických a psychických nárokov na prieskumníkov. Nezabudli ani na niektoré odborné úlohy, napríklad znalosť vojenskej techniky zahraničných armád. „Táto oblasť nám napríklad chýba na Antropoide. Preto sme po absolvovaní ôsmich kontrolných bodov vsunuli spoznanie obrázkov s vojenskou technikou. Družstvá majú na určenie a napísanie správneho druhu techniky dve minúty. Na pohľad ľahká úloha je sťažená časovým stresom a čím ďalej súťaž pokračuje, aj celkovou únavou a slabšou schopnosťou súťažiakov plne sa sústrediť. V ďalších kontrolných bodoch určujú aj topografické značky. Napríklad smerníky na mape, súradnice v oboch zobrazovacích systémoch. Nezabudli sme ani na manuálnu zručnosť. Musia vedieť čo najrýchlejšie zložiť v tme počas nočnej etapy samopal či napáskovať náboje do zásobníka,“ pripomína nadporučík Bariak.

PREŠOVSKÝ ČIERNY KÔŇ

Hneď po štarte jednotlivých hliadok sa začali ukazovať rozdiely v taktike, ktorú si zvolili. Do druhého kontrolného bodu, v ktorom ich čakalo hádzanie granátov na cieľ, dobehla ako prvá hliadka prešovskej prieskumnej rot, jeden z horúcich favoritov celej súťaže. Na trati predbehli Prešovčania štyri družstvá. „Sú extrémne rýchli. Otázka je, či v takom tempe vydržia až do konca. V našom kontrolnom bode musí každý člen hliadky trafiť granátom tri terče, ktoré vo vzdialenostiach 10, 20 a 35 metrov znázorňujú okno, okop a automobil. K dispozícii majú tri pokusy. Odhádzu, určím vojenskú techniku, zapíšem im čas, dám súradnice ďalšieho kontrolného bodu a pokračujú ďalej na trati,“ oznamuje kapitán Ondrej Tvrdoň, ktorý má druhý kontrolný bod pod palcom.

O pár hodín neskôr práve Prešovčania ako prvá hliadka pribehli do priestoru bývalého kameňolomu. Čaká ich lanová prekážka, traverz ponad kameňolom vo výške zhruba 15 metrov. „Majú za sebou kilometre v ťažkom rozmočenom teréne výcvikového priestoru. Vydali zo seba mnoho síl. Najmä pri prenose raneného či v časovke do kopca. Prekonanie tejto prekážky teda nie je len o lezeckej technike a udržaní rovnováhy na mokrom lane v nepríjemnom daždi s desaťkilogramovým batohom na chrbte, ale predovšetkým o zmobilizovaní všetkých psychických a vôľových rezerv,“ konštatuje zástupca riadiaceho súťaže kapitán Roman Jursa z topolčianskej mechanizovanej brigády. Práve spomínaná psychika zaúčinkovala u jedného člena prešovskej hliadky a výsledkom boli nakoniec dve tisíce trestných bodov...

DARČEK NA PREKÁŽKOVEJ DRÁHE

Ukazuje sa, že hliadky síce získavajú body aj za rýchlosť, ktorou prejdú celú trať, rozhodujúce však bude plnenie úloh v jednotlivých kontrolných bodoch. Najlepšia hliadka v každom bode dostane 1 200 bodov, ďalšie vždy o sto bodov menej. Teda na poslednú zostane len sto bodov. Žiadne zo súťažných družstiev si nemôže dovoliť úplne vypustiť niektorý z kontrolných bodov.

Po zdolaní lanovej prekážky čaká hliadky do konca dennej etapy ešte prekážková dráha a vododrom. Na začiatku prekážkovej dráhy neďaleko Ústavu špeciál-

neho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť dostáva každá hliadka ešte „darček“ v podobe 30-kilogramového batohu so zásobami pre celú skupinu. S ním musia prekonať v chlade a daždi jednotlivé prekážky. Ešte šťastie, že spomínaný batoh sa môže dotknúť zeme. Na rozdiel od desiatkilogramových batohov s povinnou záťažou. Záver dennej etapy predstavuje prekonanie vodnej prekážky na gumenom čline. Najskôr si všetci členovia hliadky musia navliecť oranžové záchranné vesty a preniesť čln aj s veslami do vzdialenosti 400 metrov bez toho, aby sa dotkol zeme. Poslednú prekážku dennej etapy zdolávajú zasa ako prví Prešovčania.

Po malom odpočinku všetkých čaká ešte nočná etapa a potom na druhý deň strelecká súťaž. Tá pozostáva zo strelby z ručných zbraní na terčový manéver so signalizáciou zásahu a strelby na terčový pevný manéver. V prvom prípade sa strieľa zo samopalů vzor 58 V, ostreľovacej pušky a granátometu RPG-75Nh, v druhom z pištole vzor 82.

POHÁR IDE DO NITRY

Suverénne najrýchlejší čas v celej súťaži dosiahli prieskumníci z Prešova. Po započítaní všetkých disciplín sa však celkovým víťazom stala tretia prieskumná hliadka nitrianskeho mechanizovaného práporu v zložení: rotný Milan Vlčko, desiatnik Attila Casík, Matúš Fülöp, slobodník Csaba Ondró a vojak Igor Pavljuk, ktorá získala aj putovný pohár veliteľa topolčianskej mechanizovanej brigády. Na druhom mieste sa umiestnila hliadka ľavickej prieskumnej roty a až na treťom mieste papieroví favoriti z Prešova.

Súťaž dala všetkým účastníkom poriadne zabráť. Kapitán Jursa hovorí, že nechceli žiadne družstvo zvýhodňovať prípadnou znalosťou vlastného výcvikového priestoru a zariadenia. Preto zvolili Vojenský výcvikový priestor Lešť. „Z rôznych druhov výcviku ho viac a či menej poznajú všetky útvary pozemných síl. Vybrali sme však také zákutia Lešti, kde sa príliš často počas svojho výcviku nevyskytujú. Súťaž bola predovšetkým o kolektíve, jeho súdržnosti počas zdolávania jednotlivých prekážok. Snažili sme sa, aby súťažili organické družstvá, nie najlepšie vybraní jedinci z jednotky. Nepriaznivé počasie ešte viac sťažilo celú trať, ale práve prieskumníci musia byť pripravení plniť úlohy aj v takýchto podmienkach,“ konštatuje zástupca riadiaceho súťaže kapitán Roman Jursa.

Súťaž preverila u všetkých súťažiacich fyzickú pripravenosť a psychickú odolnosť počas diaľkového presunu (cez deň približne 20 kilometrov a v noci o polovicu menej, pravda len v prípade, keď hliadky neblúdili), ich odborné i strelecké schopnosti. Aj napriek niektorým nedostatkom je kapitán Peter Ševčík spokojný. Aj s tým, že súťažiaci prejavili záujem o pokračovanie takejto formy porovnania si svojich prieskumníckych znalostí a zručností aj v budúcnosti.

„Dôležitým aspektom podujatia bolo práve posilnenie ducha kolektívu. Veď práve jednotný tím je u prieskumných jednotiek jedným z najdôležitejších predpokladov splnenia ich poslania,“ sumarizuje kapitán Ševčík. A nám zostáva len dodať, že by nebolo od veci, keby sa už v budúcom roku na takejto súťaži stretli nielen zástupcovia prieskumných jednotiek pozemných síl, ale aj vzdušných či obdobných zložiek síl výcviku a podpory.

Jozef ŽIAK
Foto Peter DOVINA

Štábny nácvik CAX

„Plnenie úloh krízového manažmentu silami a prostriedkami Leteckej základne Sliač – „RENEGAT“ bola téma štábného nácviku, ktorý sa s využitím simulačných technológií konal v dňoch 8.-10. septembra v Akadémii ozbrojených síl (AOS) gen. M. R. Štefánika.

Štábného nácviku CAX (Computer Assisted Exercises) „Poľana 2008“ sa zúčastnilo 17 profesionálnych vojakov LZ Sliač, 7 odborných inštruktorov Skupiny simulačných technológií AOS a operátori firmy Lynx. Veliacim nácviku bol pplk. Ing. Ivan Dorčák. Obsahom cvičenia bolo zladíť postup veliteľstva, štábu a jednotiek pri plánovaní bojovej činnosti, pri riešení krízových situácií v rámci regionálneho konfliktu, precvičiť obranu objektov a zariadení LZ Sliač, definovať textové, grafické bojové dokumenty na vedenie obrannej operácie v súlade so štandardami NATO. Plk. Marian Bubelíny, zástupca náčelníka Štábu Vzdušných síl (VzS) Ozbrojených síl SR sa oboznámil s plnením úloh cvičenia a jeho metódami. Vzhľadom na špecifické úlohy VzS v OS SR informoval o možnostiach cvičení príslušníkmi vzdušných síl v priestoroch simulácie AOS, ako aj o cvičeniach krízového manažmentu v súčinnosti s integrovaným záchranným systémom.

Text a foto **Alena HARAGOVÁ**

Regrutátori v akcii

Na septembrovom medzinárodnom Autosalóne Nitra nechýbali ani Ozbrojené sily SR. Nitrianske regrutačné stredisko pripravilo najmä mladým návštevníkom veľtrhu množstvo informácií o podmienkach prijatia do služobného pomeru, o výberovom konaní či finančnom ohodnotení. Na zatriaktivnenie prezentačného miesta príslušníci Protiletadlovej raketovej brigády Nitra predstavili širokej verejnosti nepredajné vozidlá – odpaľovacie zariadenie kompletu S-300, Tatravan PVO a veliteľské spojovacie vozidlo PV S R-3A. Záujem bol aj o ručné zbrane používané v OS SR. Mladých, ale aj tých skôr narodených príjemne prekvapila možnosť vyskúšať si „zborku“ a „rozborku“ samopalu vz. 58 V či pištole vz. 82. A tí úplne najmenší sa tešili, že vôbec majú možnosť takú „naozajstnú“ zbraň držať. Nechýbalo vojenské tetovanie, maskovanie či fotografovanie s profesionálnymi vojakmi.

Text a foto **rt. Andrea CÉTENYIOVÁ**

Opravili vojenský cintorín

Pozostatky zanedbaného vojenského cintorína z prvej svetovej vojny v Ňagove v Medzilaboreckom okrese prešli rekonštrukciou. Pod vyčistenie a kompletnú úpravu miesta posledného odpočinku sa podpísali členovia a priatelia Klubu vojenskej histórie Beskydy Humenné v spolupráci s Obecným úradom v Ňagove. Na jar sa po prvý raz stretli členovia klubu so starostom obce Ňagov Sergejom Smetankom a už 6. septembra dobrovoľníci začali s obnovou. Na vojenskom cintoríne boli hrobové polia len minimálne viditeľné. Aj preto bolo nutné získať archívne materiály s údajmi o vojenskom cintoríne, najmä nákres so zaznačenou polohou hrobových polí. Členovia Klubu vojenskej histórie Beskydy najmä z materiálov získaných vo Vojenskom historickom archíve v Bratislave vypracovali komplexnú správu o stave vojenského cintorína, aby podoba cintorína po zrekonštruovaní čo najviac korešpondovala s podobou, ktorú mal po vybudovaní v roku 1917. V rámci úprav vyčistili plochu cintorína od náletových rastlín a krovín a postupne zvýraznili tri veľké masové hroby a jedenásť samostatných hrobových polí. Rekonštrukciu završili osadením brezových krížov a veľkého centrálneho kríža na mieste pôvodného pamätníka, z ktorého zostalo len niekoľko kameňov. Vďaka tejto aktivite bolo pre 102 padlých vojakov ležiacich na vojenskom cintoríne v Ňagove znova vytvorené dôstojné miesto posledného odpočinku, ktoré si zaslúžia.

Text a foto **Martin DROBŇÁK**
štatutár KVH Beskydy

Deň otvorených dverí

Pri príležitosti Dňa OS SR usporiadal VÚ Zemianske Kostolany v spolupráci s VÚ Čereňany, VÚ Nováky, HaZZ v Prievidzi a PZ SR v Novákoch „Deň otvorených dverí“. Návštevníci mali možnosť vidieť pestrý program, statické aj dynamické ukážky činnosti príslušníkov OS SR, ako aj policajných a záchranných zložiek z okresu Prievidza. Veľký úspech, hlavne u najmenších divákov, mali vojenské a policajné služobné psy, ktorých výcvik, poslušnosť a ukážky zadržania páchatela prezentovali kynologické skupiny z Novák a Prievidze. Starších školákov prilákali policajné vozidlá, hasičská a záchranná technika a pyrotechnické ukážky vrátane predvedenia činnosti pyrotechnických robotov. Všetci mali možnosť vyskúšať si zásahové odevy hasičov či pyrotechnikov a samozrejme aj nazrieť do skutočnej vojenskej techniky. Tí zdatnejší si vyskúšali aj obsluhu hasiacich zariadení, vysokozdvížnú plošinu a vyslobodzovacie hydraulické zariadenia. Veľký záujem zaznamenalo aj Rekrutačné stredisko. Výsledkom ich prezentácie bol vážny záujem jedného z návštevníkov o službu v ozbrojených silách.

Text a foto nrtm. Roman MIKULA

Nový akademický rok

Nový školský rok Akadémie ozbrojených síl gen. M.R.Štefánika slávnostne otvorili 5. septembra. „Akadémia vykročila do novej etapy svojej histórie ako jednotná vojenská vzdelávacia inštitúcia, štátna vojenská vysoká škola univerzitného typu so zodpovednosťou v oblasti vysokoškolského a ďalšieho vzdelávania, rozvoja vedy a techniky, výcviku jej študentov a prípravy odborníkov v oblasti bezpečnosti a obrany“, povedal rektor brig. gen. doc. Ing. Miroslav Kelemen, PhD. „V tomto roku sa otvára v 2. ročníku študijný program počítačové siete a služby v študijnom odbore počítačové inžinierstvo. Študovať ho bude 13 študentov. Pokračovať bude štúdium v študijných odboroch dopravné stroje a zariadenia, elektronické systémy a manažment. Celkom bude v prvom stupni vysokoškolského štúdia študovať 274 študentov“, informoval prorektor pre vedu prof. Ing. Vojtech Jurčák, CSc. Už 2. septembra nastúpilo do AOS aj 91 účastníkov Vstupného odborného dôstojníckeho kurzu, ktorý bude pripravovať novovybraných poručíkov v odbornom vojenskom programe v 16 špecializáciách. Otvorili aj najvyšší kurz v kariernom systéme prípravy profesionálnych vojakov – Kurz národnej bezpečnosti, do ktorého nastúpilo 6 plukovníkov OS SR. Kurz potrvá 10 mesiacov a je zameraný na komplexné štúdium národnej bezpečnosti a obrany.

Alena HARAGOVÁ
Foto Ing. Danuša SPILA

Protokol v praxi (33)

Zahraničné delegácie v SR

Pre bezchybný priebeh zahraničnej návštevy v Slovenskej republike musíme okrem výberu správnych tém na rokovanie zabezpečiť aj vhodné priestory, ubytovanie a stravovanie.

Ubytovanie vyberáme vždy podľa úrovne delegácie a našich možností. Vždy by sme sa však mali usilovať, aby náš výber aj napriek nie veľkým finančným možnostiam bol na požadovanej úrovni. Pri výbere zväžme dostupnosť hotela (hostia radi po skončení oficiálneho programu ešte vo večerných hodinách navštívia mesto), parkovacie možnosti, možnosť poskytnutia salónika, bezpečnosť a ochrana hostí, ale aj ďalšie hotelové služby. Ubytovaciemu zariadeniu včas zašleme mená členov delegácie, aby nám oni mohli včas zaslať čísla pridelených izieb. Pridelenie izieb vopred vyžadujeme vždy, vyhneme sa zbytočnému čakaniu na recepcii alebo iným komplikáciám. Prípadným faux pas pri príchode by sme dobre nezačali našu pripravovanú akciu. Ubytovaným hosťom ešte pred príchodom oznámime, kde budú ubytovaní. Informácie im odovzdáme buď na pripravenej kartičke, alebo ich zapracujeme do protokolárnej knižky. Usilujeme sa, aby naši hostia boli ubytovaní spolu v rovnakej časti ubytovacieho zariadenia. V rámci ubytovacích služieb je potrebné dohodnúť s ubytovacím zariadením, aké služby budeme platiť my a aké služby (telefonovanie, bar, žehlenie, wellness) budú platiť hostia. O všetkých detailoch platby upozorníme organizačného pracovníka zahraničnej delegácie už vopred. Predídeme tak zbytočným nedorozumeniam na konci návštevy.

Pri výbere stravovacieho zariadenia v rámci našich možností dbáme, aby spĺňalo požadovanú úroveň a dobre reprezentovalo aj našu krajinu. Pred príchodom je potrebné vopred dohodnúť menu pre našich hostí. Zaužívaným spôsobom je výber spoločného menu, ktoré vopred konzultujeme. Nenechávame výber len na stravovacom zariadení, často majú sklon ponúkať jedlá a nápoje len medzinárodnej kuchyne a medzinárodnej výroby. My sme však na Slovensku a naša kuchyňa je bohatá na rôzne špeciality. Preto nie je dôvod ponúkať hosťom medzinárodnú kuchyňu. Pri výbere zladíme jedlá tak, aby sa v prípade viacdennnej návštevy jednotlivé jedlá neponúkali opakovanne. Myslíme však aj na stravovacie nároky našich hostí (zdravotný stav, náboženstvo a iné). Musíme zohľadniť čas podávaného jedla. V neskorších hodinách neponúkame jedlá veľmi masťné alebo pikantné. Pred samotným príchodom hostí spresníme s obsluhou protokolárny poriadok (správny čas naliatia aperitívu, podávanie predjedla, ale aj prestávky medzi podávanými jedlami), správne víťanie hostí, správne oslovenie. Všetci pracovníci podieľajúci sa na obsluhu našej návštevy musia vopred presne vedieť, čo majú robiť a čo od nich vyžadujeme.

Verte, aj tu platí zásada, radšej všetko detailne dohodnúť vopred, ako potom riešiť v priebehu alebo na konci návštevy prípadné nedorozumenia.

Naša precízna príprava nám počas akcie, ale najmä na konci návštevy umožní s prehľadom kontrolovať každý bod programu a nebyť v strese, ako to celé dopadne a čo nám vybraný personál či už ubytovacieho alebo stravovacieho zariadenia prípadne „vyvedie“ a aká hanba to bude nielen pre nás, ale aj pre našu krajinu.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

a akvizície MO SR a odovzdáva ho koncovým užívateľom, robí odborné prehliadky a odborné skúšky vyhradených technických zariadení (plynových, tlakových, elektrických a zdvíhacích), zabezpečuje sťahovanie profesionálnych vojakov a rôzne prepravy prostredníctvom svojho distribučného strediska. Vede evidenciu a distribúciu vojenských predpisov, vstroja profesionálnych vojakov slúžiacich v trenčianskej posádke súčiastkami naturálneho odievania a poskytuje komplexné služby užívateľom evidenčného projektu EVID. Vytvára aj centrálnu a dispozičné zásoby techniky a materiálu, udržiava ich v predpísanej výške na daný výcvikový rok. Významnou mierou sa podieľa aj na materiálo-technickom zabezpečení kultúrno-spoločenských akcií propagujúcich OS SR na verejnosti.

S VEĽKÝM ÚSILÍM

„Narastajúci objem a sortiment obhospodarovaneho materiálu a techniky, ako aj zabezpečenie nových činností a služieb nám robí krásy,“ prezradil veliteľ MLFZZ Z podplukovník Tibor Meliš. „Napriek tomu, že máme tabuľky počtov naplnené na sto percent, pociťujeme nedostatok personálu. Aktuálny počet príslušníkov útvaru je dvesto ľudí. Tieto tabuľky boli stanovené v Modeli 2010, ktorý vtedy kalkuloval s funkčným Automatizovaným skladoom materiálu a techniky, takzvanou zakladačovou halou. Tá mala umožniť podstatne vyšší stupeň mechanizácie, respektíve automatizácie skladových prác a tým aj nižšie nároky na počet pracovníkov. Žiaľ, termíny začiatku výstavby tejto haly sa z rôznych, najčastejšie finančných dôvodov, už niekoľkokrát posunuli a my pri tomto objeme činnosti musíme vystačiť s tým počtom ľudí, ktorý máme. A to nie je vždy jednoduché,“ objasnil pplk. Tibor Meliš (na fotografii s dcérou brig. gen. J. M. Kristina herečkou Evou Kristínovou).

Základňa brig. gen. J. M. Kristina

Objem skladovaného materiálu v priestoroch jedného z najstarších vojenských útvarov už nemožno rátať v stovkách, ale v tisíckach ton! Azda okrem zbraní, munície, zdravotníckeho materiálu a PHM majú príslušníci útvaru v starostlivosti takmer všetky druhy materiálu vyskytujúce sa v ozbrojených silách. Predstavujeme vám Multifunkčnú zásobovaciu základňu Západ Nemšová (MLFZZ Z).

MLFZZ Západ bola vytvorená reorganizáciou 5. základne tankového materiálu Nemšová k 1. 7. 2002. Jej hlavnou úlohou je zabezpečiť centrálnu zásobovanie útvarov a zariadení OS SR v teritóriu „Západ SR“ technikou a materiálom zásobovacích tried I., II. a IV. (pozn.: teritórium Západ zahŕňa: Bratislavský, Trnavský, Trenčian-

sky, Nitriansky, Žilinský a Banskobystrický kraj). Materiálne a technicky zabezpečuje aj príslušníkov Ozbrojených síl SR vyslaných na plnenie úloh v zahraničí a plnenie odborných úloh s celorezortnou pôsobnosťou. Podriadená je Veliteľstvu logistiky Síl výcviku a podpory OS SR Trenčín. Jedenásteho septembra tohto roku si príslušníci základne pripomenuli sedemdesiate výročie vzniku svojho útvaru.

Vymenovať všetky úlohy, za ktoré príslušníci základne zodpovedajú, by zabralo väčšinu priestoru vyhradeného na tento článok. Spomeňme preto iba niektoré – MLFZZ Z Nemšová spolu s detašovanými pracoviskami vo Zvolene a Zlatovciach vytvára a skladuje zásoby pre deklarované jednotky, prijíma materiál na základe kúpnych zmlúv uzavretých Úradom pre investície

Nie práve najlepšie je to aj so skladovými priestormi. S pribúdajúcimi úlohami sa za posledné roky až niekoľkonásobne zvýšil objem skladovaného materiálu. Kapacita priestorov základne však zostala nezmenená. Práve pre absenciu zodpovedajúcich priestorov musia niektoré druhy materiálu a väčšinu techniky skladovať doslova „pod holým nebom“. Situáciu ešte zhoršila augustová veterná smršť. Doslova „odniesla“ alebo poškodila niekoľko striech plechových hál a zničila viac ako dvesto metrov betónového oplotenia útvaru. Poriadny zmätok narobila aj v evidenčných dokladoch materiálu uloženého v poškodených halách. Pracovníkom útvaru bude trvať niekoľko mesiacov, kým vôbec identifikujú zakonzervované dielce a súčiastky, vystavia nové skladové listy a nahradia stratenú sprievodnú dokumentáciu uloženého materiálu.

KRÁTKO Z HISTÓRIE

* Vznik vojenskej posádky Nemšová sa datuje do roku 1938. Vtedy boli dokončené vojenské sklady v objekte „Horné kasárne“. Na začiatku bol v objektoch a skladoch skladovaný prevažne proviant, vševojskový a dielenský materiál. Nechýbal ani takzvaný vozatajský materiál – povozy, konský výstroj, postroje.

* Po skončení 2. svetovej vojny sa skladovanie vševojskového materiálu postupne rušilo. V roku 1945 bol útvar premenovaný na 2. ústredný sklad proviantu a neskôr na 2. okružný sklad proviantu.

* V roku 1958 sa začala nová éra histórie útvaru. Z Ústí nad Orlicí bola do posádky Nemšová dislokovaná 1. pobočka ústredného tankového skladu. V útvere sa začali skladovať náhradné dielce do bojovej pásovej a kolesovej techniky. V rokoch 1958 až 1965 boli v objekte „Horné kasárne“ dislokované dva vojenské útvary – okrem 1. pobočky ústredného tankového skladu aj 2. okružný sklad proviantu, ktorý bol neskôr redislokovaný do posádky Nitra. Mimoriadne náročným bolo obdobie po roku 1968. V prospech Sovietskej armády musela byť odovzdaná jedna tretina všetkých objektov útvaru.

* Útvar prešiel viacerými reorganizáciami a bol premenovaný na 2. okružný tankový a automobilový sklad (v roku 1978), 3. tankový sklad (1991) a na 5. základňu tankového materiálu (1995). Previerkou odborných a organizačných schopností jeho príslušníkov boli roky 1992 a 1993, keď došlo k rozdeleniu bývalej Česko-slovenskej armády. Vtedy doviezli z Českej republiky materiál v objeme približne 900 vagónov.

* Treba spomenúť aj činnosti v pôdohospodárstve, ovocinárstve a chove úžitkových zvierat pre vojenské kuchyne útvarov v posádke Trenčín. Tieto aktivity vykonávali v rokoch 1964 až 1995, súběžne popri plnení odborných úloh príslušníci samostatnej hospodárskej jednotky útvaru – Pomocné roľnícke hospodárstvo.

* V rámci organizačných zmien v súlade s Dlhodobým plánom rozvoja Ozbrojených síl SR (MODEL 2010) bola 5. základňa tankového materiálu k 1. 7. 2002 vojnovou a mierovou reorganizovaná na Multifunkčnú zásobovaciu základňu Západ. Počnúc rokom 2001 sem putoval materiál a technika od rušených, respektíve reorganizovaných útvarov. Zároveň sa stala ich nástupníckym útvarom.

* **Rozkazom prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča zo dňa 17. júla 2007, bol základni zapožičaný čestný názov „Multifunkčná zásobovacia základňa Západ brigádneho generála Jozefa Martina Kristína“.**

KOMPETENCIE A POVINNOSTI BUDÚ PRIBÚDAŤ

Okrem iných dôležitých podporných oddelení útvaru, ktoré vo fungovaní základne majú svoje nezastupiteľné miesto (napríklad skupina personálneho manažmentu, finančná služba, oddelenie podpory velenia, oddelenie vnútornej logistiky a podobne), je nosným prvkom základne Centrum materiálového manažmentu (CMM). „Zabezpečujeme komplexnú odbornú starostlivosť o obhospodarovanie materiálu a techniku pre útvary, deklarované jednotky a materiál uložený v centrálnych, dispozičných a operačných zásobách,“ informoval náčelník CMM major Milan Nápoký. „V zmysle platnej legislatívy hospodárime a nakladáme aj s prebytočným a neupotrebitelným hnutelným majetkom štátu a komisionálne ho posudzujeme v útvaroch,“ doplnil mjr. M. Nápoký.

Velenie a príslušníkov zásobovacej základne Západ čaká v najbližšom období veľa zmien a úloh. Medzi najdôležitejšie patrí vybudovanie regionálneho výstrojného strediska, ktoré umožní predaj výstrojných súčiastok profesionálnym vojakom určenej oblasti samoobslužným systémom. Súčasťou strediska budú aj dielne na úpravu a žehlenie odevov a výrobu menoviek a hodnostných označení. V útvere by mal byť dislokovaný aj prvok pre kompletne logistické zabezpečenie činnosti zahraničných misií. Ten bude zabezpečovať obstarávanie materiálu, jeho kompletizáciu, evidenciu, spracovanie požiadaviek na prepravu, dopravu k medzinárodnému prepravci, metodickú výpomoc, zabezpečenie opráv poškodenej techniky v mieste nasadenia jednotky a aj zabezpečenie odsunu materiálu po skončení operácie. „Najväčšou investíciou plánovanou v objekte Nemšová bude však vybudovanie už spomínanej a dlho očakávanej zaklada-

čovej haly. V jej priestoroch by mala byť vybudovaná aj nová konzerváreň s možnosťou prekonzervácie špeciálnych agregátov počas celého roka, bez ohľadu na vonkajšie klimatické podmienky. Súčasťou haly by malo byť aj pracovisko na označovanie expedovaných zásielok umožňujúce monitorovanie ich pohybu pri medzinárodnej preprave. Pôvodné skladové budovy a prístrešky budú využité na skladovanie techniky a nadpočetného materiálu, ktoré sú v súčasnosti skladované prevažne na voľných plochách,“ prezradil plány do budúcnosti veliteľ MLFZZ Z podplukovník Tibor Meliš.

Medailón o brig. gen. J. M. Kristinovi pripravujeme do seriálu o generáloch.

Text a foto **Vladislav VAVRINEC**

Dym horiacich chalúp zahalil Slovensko

Tmaví, mlkvi chlapi husím pochodom kráčajú ponurým lesom dolu svahmi Bielych Karpát a Javorníkov, poletujú snehové vločky. Je 28. október 1944 a vojnový november sa ohlasuje oziabajúcimi nohami. Na chrbtoch chlapov sa hompálajú otrhané a špinavé ruksaky, cez plecia im visia zbrane. Niektorým presakujú cez špinavé obväzy krvavé škvrny. Dávajú však pozor, aby im krv nekvapkala na zem – vedia, že za nimi sledí nemecká armáda a nechcú zanechať nemeckým ovčiakom ľahko čitateľnú stopu.

Zviedli ťažké boje pri dedinách Červený Kameň a Zubák, teraz majú cez vrchy namierené až do Maríkov. Pochod je náročný a aj silní chlapi začínajú cítiť svoje zranenia, ktoré volajú po ošetroení... V žalúdkoch im vyhráva celá cigánska kapela, keď sa medzi stromami objavja prvé domy osamelých lazov.

„SELANKA“ V MLADOŇOVE

Časť partizánskej brigády J. V. Stalina práve dorazila do osady Mladoňov, jednej z častí obce Lazy pod Makytou, učupenou v horách za Púchovom, pod českými hranicami. Sliepňajúce svetlá v niekoľkých domoch sú prívetivé, sľubujú teplo a ochranu pred chla-

dom temnej októbrovej noci. „Odtiaľ je tiež niekoľko našich, poznáme ich osobne,“ ohlasujú chlapi veliteľovi s nádejou, že by mohli v nenápadnej dedinke prečkať noc, posilniť sa a nabráť nové sily. Vojaci pochádzajúci z tohto kraja vedia presne, na ktoré dvere zaklopať a obyvatelia Mladoňova síce so strachom, ale aj srdnatou odvahou poskytnú potravu a skromné prístrešie unaveným partizánom.

Nočný ruch v maličknej dedine vyvolal pozornosť všetkých obyvateľov. Ako uvádzajú miestne zdroje, podľa ústnej tradície, historického bádania a zápisov v kronikách „zradcovské živly v obci, netušiac dosah svojho činu“ oznámili prítomnosť vlasteneckých bojovníkov Nemcom. Väčšina obyvateľov obce sa uložila na krátky nepokojný spánok, nevediac, že nemecká odvetá za ľudskosť a odvahu bude rýchla a razantná. Nasledujúce nedeľné ráno, bolo to presne 29. októbra 1944, sa brigáda pomaly poberala na odchod a ľudia z osád sa združili v centrálnej časti Lazov pod Makytou v kostole na omši. Miestny farár už bol v polovici kázne, keď na Mladoňov udrelo nemecké trestné komando.

V kostole sa modlil aj Janko Marcišin vtedy 21-ročný mladý muž a účastník odboja. „Do kostola dobehli ženy z Mladoňova, ktorým sa podarilo ujsť lesom

a s plačom oznamovali, čo sa stalo: Nemci strieľajú ľudí a vypaľujú osadu! Z kostola sme sa ihneď rozbehli do Mladoňova. Tam už bolo po všetkom. Zachraňovali sme, čo sa dalo, hasili, zháňali rozutekaný dobytok.“ Výsledkom nemeckého besnenia bolo 16 popravených civilistov a štyria mŕtvi partizáni. V prestrelke bol ťažko ranený aj nemecký dôstojník. Mŕtvych Nemci pochovali do spoločného hrobu v blízkosti osady. Osada vyhořela takmer do tla. Zničených bolo 14 domov a 22 hospodárskych budov. „Z tých, ktorí zostali v osade, prežilo iba osem až desať ľudí, ktorým sa podarilo utiecť,“ spomína dnes so smútkom v očiach J. Marcišin.

Osud Mladoňova zdieľalo počas SNP ďalších 101 slovenských obcí. Protipartizánske jednotky za pomoc partizánom, ich ubytovanie alebo za účasť v odboji vypaľovali slovenské dediny a osady bez zľutovania.

SLOVENSKO HORELO

Masové vraždenie sa odohrálo aj v osadách Ostrý Grúň a Kľak v okrese Žarnovica. Ostrý Grúň vypálila špeciálna jednotka Edelweiss 24. januára 1945. Zomrelo 62 obyvateľov, medzi nimi aj ženy, deti a starci. Vyhořelo 112 domov a 78 hospodárskych budov.

Len tri dni predtým táto jednotka spolu s ďalšími nemeckými oddielmi prepadla dedinu Klak, kde postrieli 84 obyvateľov a ich domy zapálili aj s obetami. Pozabíjali aj dobytok a tých, čo prežili, rozhnali po okolí. Ich domy vyrabovali a zapálili. Vyhorelo 132 domov a hospodárskych budov.

Od najvýchodnejšieho východu Slovenska v okresoch Michalovce, Stropkov, Humenné a ďalších, cez sever východného Slovenska popod štít Tatier, cez doliny Nízkych Tatier a pod Kráľovou hoľou cez Brezno až k Banskej Bystrici, na Pohroní i Považí, na strednom Slovensku, Orave – všade, kde žila myšlienka Slovenského národného povstania, trpeli obyvatelia krutými nemeckými represáliami. Napriek tomu sa slovenskí muži odvážne pridávali k odboju, deti nosili partizánom do hory jedlo a pozorne si všímali pohyb nemeckých jednotiek, ženy ošetrovali zranených a pomáhali zo všetkých síl.

Celková bilancia vypálených obcí hovorí o 102 zničených osadách, Nemci umučili a zavraždili 5 304 vlastencov, antifašistov a rasovo prenasledovaných.

KALIŠTE VSTALO Z MŔTVYCH

Najsmutnejší je osud Kališta, horskej osady pri Banskej Bystrici. Ustupujúci Nemci ju vypálili 18. marca 1945. Zo 42 domov zostalo ako-tak obývatelných iba šesť. Tí, čo prežili, v nich našli stiesnené prístrešie. Po oslobodení ich presťahovali do nových obytných domov na sídlisku Fončorda v Banskej Bystrici. Dedina už nikdy nebola obnovená. Dnes sú zvyšky osady národnou kultúrnou pamiatkou.

Múzeum Slovenského národného povstania pripravilo 16. augusta v spolupráci s Oblasťným výborom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov už tretie Stretnutie generácií v Kališti. Zúčastňujú sa ho predstavitelia všetkých vypálených obcí a spoločne s priamymi účastníkmi odboja, ako aj mladými ľuďmi si pripomínajú tragédiu vypálených osád. Tento rok sa rozhodli oživiť pozostatky Kališta aspoň symbolicky. Každý za svoju obec zasadil v Kališti aj vo svojej dedine alebo meste ovocný stromček. Tieto stromy vytvorili Sad života, ktorý symbolicky prepojí Kalište s ostatnými vypálenými, ale dnes živými obcami.

Počas slávnostných osláv SNP spoločne zasadili pred centrálnym pamätníkom SNP v Banskej Bystrici ovocný stromček prezident republiky Ivan Gašparovič, predseda parlamentu Pavol Paška a predseda vlády Robert Fico. Minister obrany Jaroslav Baška zasadil mladú jablonku v Mladoňove už 28. augusta, keď si pamiatku mŕtvych obyvateľov uctil spolu s predstaviteľmi obce a širokou verejnosťou z Lazov pod Makytou.

Dvojstranu pripravila **Michaela FARKAŠOVÁ**

Foto **Peter DOVINA**

Ohnivý dážď pršal na Tri Duby

Letisko tri Duby pri Zvolene (dnes Letecká základňa Sliač) zohrávalo pri podpore Slovenského národného povstania veľmi dôležitú úlohu. Aj preto ho Nemci napádali so železnou pravidelnosťou. Jedným z jeho obrancov bol vtedy 22-ročný Dionýz Chajema z Nového Mesta nad Váhom, veliteľ družstva PVO. „Chcel som sa stať leteckým mechanikom. Študoval som školu leteckého dorastu, keď ma na letisku Tri Duby zastihlo Povstanie. Nemám porávané, kolkokrát na nás Nemci útočili, ale jeden deň mi utkvil v pamäti navždy.“

NARODIL SA DRUHÝ RAZ

Jednu nedeľu na jeseň 1944 zaútočili Nemci na Tri Duby so všetkou technikou, ktorú mali k dispozícii. Nálet bol taký náhly, razantný a tak blízko, že hláska ho ani nemohla zahlásiť. „Vtedy bolo každému z nás úzko pri srdci. Množstvo ľudí bolo mŕtvych a zranených. Horeli hangáre, horeli výcvikové lietadlá, technika, horeli vojaci. Bomby padali bez prestania a nie veľa z nás malo to šťastie, že ho nezasiahla ani črepina. Robili sme čo sa dalo – s nedostatkom techniky proti ohromnej nemeckej presile. Mali sme iba jeden bojový Messerschmidt,“ spomína na horúce chvíľky plk. Chajema. So slovenským pilotom na palube odvážne vyletel a snažil sa zavesiť na chvost nemeckej stíhačky. To sa mu aj podarilo, ibaže kvôli technickej poruche nemohol spustiť guľomety. „Dobre sme si uvedomovali,

v akom nebezpečenstve je pilot bez možnosti použitia zbraní. Videli sme, ako sa k nemu blíži zozadu ďalší nemecký stíhač. Videl, že brániace lietadlo nestrieľa a zavesil sa zaň. Náš kamarát mal neuveriteľné šťastie. Podarilo sa mu spustiť na zem. Keď roztrasený vystúpil z lietadla, vydýchol iba: „Znovu som sa narodil...“ a odišiel. Bol to rotný Rudolf Božík. Rád by som vedel, čo s ním je dnes...“ spomína na jeden z najťažších dní letiska plk. Chajema.

Po príchode 1. česko-slovenského samostatného stíhacieho leteckého pluku pod vedením kapitána Františka Fajtla sa situácia na letisku zlepšila – pluk si vybojoval nadvládu nad vzdušným priestorom povstaleckého územia. Lavočkiny bojovali až do posledných chvíľ Povstania. Keď sa nemecké delostrelectvo priblížilo k letisku na dostrel, pluk na rozkaz generála Viesta odletel na sovietsku stranu frontu.

LETECKÉ PRIATELSTVÁ HRDINOV

Krátko pred začiatkom osláv SNP 29. augusta v Banskej Bystrici plukovník Dionýz Chajema (na fotografii vľavo) radostne objal pod hlavnou tribúnou svojho priateľa nadrotmajstra Michala Majera z Vranova nad Topľou (na fotografii vpravo), ktorého prvý raz stretol v 1. československej zmiešanej leteckej divízii. Obaja bojovali v Povstaní, oslobodzovali Ostravu a dočkali sa aj skončenia vojny ako vojaci bojujúci na strane víťazov.

Ergonómia na pracovisku

Vednou disciplínou, ktorá sa priamo zaoberá otázkami prispôsobenia práce človeku, je ergonómia. Hoci ergonómické programy by mali tvoriť neoddeliteľnú súčasť každého preventívneho programu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, aplikácia ergonómických princípov a postupov je ešte stále v tieni ostatných preventívnych aktivít. Vhodná aplikácia ergonómických zásad a preventívnych postupov však nie je samoučelná. Prináša benefity nielen pracovníkovi, ale má pozitívny dopad na rôznych úrovniach.

Na úrovni organizácie prispieva aplikácia ergonómických princípov na zníženie práceneschopnosti zamestnancov a chorôb z povolania, zvýšeniu pracovného výkonu. Na úrovni pracovníka prispieva na zlepšenie psychického a fyzického stavu pracovníka a minimalizácii prejavov psychickej a fyzickej únavy (burn out, vitálna exhausia a pod.). Nemožno obísť ani prínosy v sociálnej oblasti. Predovšetkým je to zlepšená sebarealizácia s pozitívnym dopadom na ekonomickú situáciu jednotlivca a rodiny. Z pohľadu spoločnosti prispieva pozitívne aj na zlepšenie verejného zdravia, zvýšeniu životnej úrovne človeka a prosperite ekonomicky aktívnych subjektov.

RIZIKÁ NA PRACOVISKU

Medzi najčastejšie poškodenia zdravia, ktoré vznikajú na pracovisku v súvislosti s nevhodnými ergonómickými

podmienkami, sú ochorenia podporno-pohybového aparátu (v anglickom jazyku označované ako „musculoskeletal disorders“). Ide o heterogénnu skupinu ochorení, porúch zdravia, ktoré postihujú najmä svaly, svalové úpony, šlachy, ale aj kosti a nervy. Podľa informácií, ktoré zverejnila Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (European Agency for Safety and Health at Work), trpí ochoreniami podporno-pohybového aparátu 48 % všetkých pracujúcich občanov Európskej únie. Typickými príkladmi takýchto typov ochorení sú napríklad bolesti chrbta, krku, ramien a horných končatín. Menej často sa objavuje postihnutie dolných končatín. K vzniku porúch zdravia prispieva vo výraznej miere nadmerné a jednostranné zaťaženie jednotlivých častí tela. Až 62% pracovníkov v Európskej únii je najmenej počas štvrtiny svojho pracovného času exponovaných opakovaným pohybom rúk a horných končatín, 46% pracovníkov pracuje na pracovisku v pozícii, ktorá je bolestivá alebo únavná a 35% pracovníkov počas svojej práce manipuluje s bremenami.

Rozsah subjektívneho vnímania porúch zdravia môže obsahovať od pocitu diskomfortu a miernejšej bolesti až po výraznejšiu bolesť, ktorá si vyžaduje medikamentózne zásah. Pri dlhodobom pôsobení rizikových faktorov pracovného prostredia dochádza k vzniku chronických porúch, ktoré si často vyžadujú liečbu. V niektorých prípadoch môže poškodenie viesť až k ireverzibilnému poškodeniu zdravia

a poruche motorických či iných funkcií končatiny. Mnohé zdravotné riziká sú však preventabilné, čo znamená, že ak naša intervencia bude včasná a správna je možné kompletne predchádzať vzniku a pôsobeniu zdravotného rizika. Ochorenia podporno-pohybového aparátu majú dopad nielen na jednotlivca, ale s ohľadom na ich vysoký výskyt aj na veľkosť výdavkov súvisiacich so zdravotným poistením, kompenzáciou pracovnej neschopnosti a zníženou produktivitou.

POČÍTAČ NIELEN POMOCNÍK

Typickým príkladom aplikácie ergonómických princípov na pracovisku je práca s počítačom. Koniec dvadsiateho storočia a začiatok dvadsiateho prvého storočia nazývame aj vekom počítačov. Ich využívanie výraznou mierou prispelo k uľahčeniu práce človeka, na druhej strane ho však „pripútalo“ k pracovnému stolu a monitoru. Tento proces premeny neprináša len pozitíva, ale aj veľké množstvo negatívnych aspektov. Z pohľadu platnej legislatívy je problematika práce s počítačom upravená špecifickým právnym predpisom, ktorým je nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 276/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci so zobrazovacími jednotkami. Základné podmienky zdravého pracoviska, na ktorom sa na prácu používa osobný počítač, sú:

obrazovka:

- * znaky na obrazovke musia byť dobre čitateľné a zreteľne zobrazené, primerane veľké a s dostatočnou vzdialenosťou medzi znakmi a riadkami,

- * obraz na monitore musí byť ustálený bez blikania alebo iných znakov nestálosti,

* jas obrazovky alebo kontrast jasů medzi znakmi a pozadím musí byť ľahký a v požadovanom rozsahu regulovateľný,

* poloha obrazovky musí byť prispôbena potrebám zamestnanca tak, aby sa zabezpečili optimálne podmienky na zrakovú prácu, najmä pokiaľ ide o vzdialenosť očí od obrazovky, uhol pohľadu, pracovnú polohu zamestnanca, odstránenie nežiaducich reflexov a podobne. Ak je to potrebné, treba používať pre obrazovku osobitný podstavec alebo stôl s nastaviteľnou výškou,

* na obrazovke nesmie dochádzať k odrazom svetla spôsobujúcim narušenie zrakovej pohody zamestnanca,

* optimálna pozorovacia vzdialenosť medzi okom zamestnanca a sledovaným detailom na obrazovke závisí od veľkosti detailu a má byť medzi 500 mm (pri veľkosti detailu okolo 3,4 mm) a 700 mm (pri veľkosti detailu okolo 4,6 mm). Pozorovacia vzdialenosť nesmie byť menšia ako 400 mm,

klávesnica:

* klávesnica musí byť od zobrazovacej jednotky oddelená a musí zodpovedať ergonomickým zásadám (výška, sklon, tvarovanie),

* priestor pred klávesnicou musí byť dostatočne veľký, aby poskytol oporu pre ruky a predlaktia,

* povrch klávesnice musí byť matný, zamedzujúci vznik odrazu svetla,

* usporiadanie klávesnice a vlastnosti klávesov musia uľahčovať používanie klávesnice a koordináciu pohybu prstov pri jej obsluhu,

* znaky na klávesoch musia byť dostatočne kontrastné a čitateľné zo základnej pracovnej polohy,

pracovný stół alebo pracovná plocha:

* doska pracovného stola alebo pracovná plocha musí mať dostatočné rozmery (dĺžka najmenej 1 200 mm a šírka najmenej 750 mm), povrch s nízkym svetelným odrazom a musí umožniť variabilné usporiadanie zobrazovacej jednotky, klávesnice, dokumentov a ďalších súvisiacich zariadení,

* držiak dokumentov musí byť stabilný, prispôsobivý potrebám zamestnanca a umiestnený tak, aby sa minimalizovali nepohodlné pohyby a polohy hlavy a očí,

* pri stabilnej výške pracovného stola, na ktorom zamestnanec vykonáva prevažnú časť pracovných operácií, výška musí zodpovedať telesným rozmerom (650 mm pre ženy, 750 mm pre mužov). Ak je nastaviteľná výška pracovného stola, má byť rozsah nastavenia v rozmedzí 650 až 750 mm,

* pracovné miesto musí zamestnancovi poskytovať primeraný priestor na zaujatie pohodlnej pracovnej polohy a nevyhnutné zmeny polohy nôh tak, aby voľný priestor pod pracovnou doskou mal výšku najmenej 650 mm, šírku 500 až 800 mm a hĺbku 750 mm.

Nemenej dôležitou súčasťou pracovného miesta pri práci s osobným počítačom a zobrazovacími jednotkami je pracovné sedadlo. Problematika správneho – zdravého sedenia a výberu vhodného pracovného sedadla si však zasluhuje väčšiu pozornosť preto sa jej budeme venovať osobitne v niektorom z budúcich čísel.

RNDr. Peter LETANOVSKÝ

Oddelenie posudkov a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, Odbor riadenia štátnej správy, MO SR

doc. RNDr. Karol HATIAŘ, CSc.

Ústav priemyselného inžinierstva, manažmentu a kvality, Materiálová technologická fakulta, STU

Ilustračné foto **Vladislav VAVRINEC**

Krídlo gen. Štefánika

Pri príležitosti zapožičania čestného názvu Dopravné letecké krídlo generála Milana Rastislava Štefánika Kuchyňa prezidentom SR Ivanom Gašparovičom a udeľení nového znaku ministrom obrany Jaroslavom Baškom sa 30. septembra uskutočnil v priestoroch dopravného leteckého krídla Kuchyňa slávnostný nástup. Na nástupe sa zúčastnili za kanceláriu náčelníka generálneho štábu generálmajor Martin Babiak, náčelník Vojenskej kancelárie prezidenta SR brigádny generál Marián Áč, veliteľ vzdušných síl OS SR generálmajor Juraj Baránek, bývalí velitelia útvaru, predstavitelia Slovenského leteckého zväzu a zástupcovia miestnej samosprávy.

Nástup spestrili preletom vrtulníkovej jednotky príslušníci leteckej základne Prešov. Počas slávnostného nástupu generalita ocenila príslušníkov dopravného leteckého krídla Kuchyňa, ktorí pracovali pre útvár už viac ako 15 rokov. Po slávnostnom nástupe odovzdal súčasný veliteľ útvaru podplukovník Igor Brandabura pamätné obrazy bývalým veliteľom s vyobrazenými znakmi všetkých útvarov, ktoré za viac ako 80-ročnú históriu pôsobili na pôde letiska.

Text a foto **por. Martin URBAN**

„My sa vám ukážeme“

... pod týmto názvom prebiehala posledná sobota v septembri na posádkovom cvičisku Koliňanský vrch pri Nitre. Pri príležitosti regionálnych osláv 15. výročia Ozbrojených síl SR bolo pre všetkých nadšencov vojenského života pripravené množstvo zaujímavých aktivít. Postarali sa o to príslušníci VÚ Nitra a príslušníci nitrianskeho Regrutačného strediska. Príslušníci vojenských útvarov posádky mechanizovaného práporu predviedli dynamické ukážky techniky, dekontamináciu techniky či činnosť poriadkovej jednotky. Nechýbal prepad budovy, pasca a ukážky zlaňovacích techník. Prieskumná čata sa prezentovala súborným cvičením Kata so samopalom vz. 58 a následne ukážkami boja zblízka a prerážacími technikami jednotlivca. Príslušníci protiletadlovej raketovej brigády zase predviedli zabezpečenie vzdušného priestoru dynamickými ukážkami kompletov 2K12-KUB a S-300 PMU. Po ukážkach si deti mohli overiť svoju silu, zručnosť a obratnosť. Menší hádzali loptičkou, vyskúšali si skok z miesta do diaľky a skákanie vo vreci. Staršie deti čakali stanovišká „vo vojenskom duchu“. Veď plazenie so zbraňou, strelba zo vzduchovky či prechod minovým poľom sa neponúka každý deň. Za vytrvalosť a snahu čakala na deti na konci trate sladká odmena v podobe čiernych princov. Po náročnom dni všetkým chutil pravý vojenský guláš.

Text a foto **rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ**

Kto hľadá, ten...

Prenikavý zvuk píšťalky, následne povel „budiček“ a o krátku chvíľu „nástup na rozcvičku!“ Následnosť povelov v niekoľkých minútach vyhnala z budovy skupinu vojakov v modrých teplákových súpravách. Krátke rozcvičenie a usporiadaný tvar sa behom vydáva na okružnú trasu po útvare. Bolo to v jubilejnom, mariánskom roku 1988, na jednom slovenskom vojenskom letisku. Tento príbeh som zažil ako vojak základnej vojenskej služby.

Pred narukovaním na základnú vojenskú službu mi sestra podarovala prsteňový ruženec. Bola to nielen spomienka na ňu, ale aj prostriedok, ktorý mi pripomínal, že niekto na mňa myslí, modlí sa za mňa. Aj ja by som mal myslieť na mojich blízkych v modlitbe. A tak som sa začal pravidelne modliť modlitbu svätého ruženca na podarovanom ruženci. Boli to chvíle, keď som bol blízko pri svojich drahých, hoci som bol ďaleko. Spájala nás modlitba. Ona mi vytvárala aj napriek odlúčenosti pocit, že aj v tých najťažších situáciách môžem rátať s pomocou Všemohúceho – Boha.

Ale jedno ráno pri rozcvičke som ruženec stratil. Bola to strata, ktorá ma dosť zobrala. Len čo som mal chvíľku voľna, už som sa vybral hľadať ho. Niekoľkokrát som prešiel trasu, po ktorej sme bežali ráno počas rozcvičky. Pozorne som prehľadal každý meter miesta, kde sme cvičili. Bez uspokojivého výsledku. Asi týždeň som dokázal ruženec hľadať. Kamaráti nechápali, ako môžem s takým nasadením a tak dlho hľadať, také „nič“. Pre mňa to „nič“ však malo veľký význam a obrovskú silu. Keď sa objavili ťažšie chvíle, práve modlitba svätého ruženca mi pomáhala zvládať ich bez zaváhania a zbytočného trápenia sa nad niečím, čo sa nedalo ani zmeniť a ani ovplyvniť. Nevedel som sa zmieriť s tým, že som ruženec stratil. Aj napriek strate som sa však naďalej modlil. A tak jedného večera, keď som sa v kútiku svojho auta, ako skoro vždy modlil ruženec, už nie na prsteňovom ruženci, ale na prstoch, uvedomil som si, že mám zdravé ruky. Možno samozrejmosť, ale pre mňa to bolo objavné zistenie, ktoré ma naplňalo predovšetkým vďačnosťou za tento dar. Človek často, až keď niečo stratí, uvedomí si, že to mal. Ja som potreboval stratiť malý, prsteňový ruženec, aby som mohol „nájsť“ svoje zdravé ruky. Na prstoch som rátať každý zdravas a zistil som, že zrazu majú veľkú hodnotu.

Mesiac október je ružencovým mesiacom. Kiežby sme práve počas neho, aj v modlitbe ruženca „strácali“, aby sme mohli „nachádzať“. „Strácali“ niečo zo svojho času, aby sme mali čas na modlitbu ruženca. Aby sme v tejto modlitbe mohli nájsť sami seba, alebo to, čo potrebujeme, možno viacej, ako to po čom sa v živote naháňame.

por. Mgr. Jozef MICHŇÁK

štabný kaplán protiletadlovej raketovej brigády v Nitre

Konferencia AMI v Holandsku

Duchovná služba Holandskej armády v dňoch 6.-12. septembra 2008 hostila účastníkov medzinárodnej konferencie organizácie katolíckych vojakov AMI (Apostolat militaire international) v Mennorode pri Amsterdame. Slovensko na nej zastupovali: kancelár Ordinariátu OS a OZ SR major ThDr. Tibor Ujlacký, PhD. a major Ján Turčan z veliteľstva pozemných síl v Trenčíne. Nosnou témou konferencie delegátov laického apoštolátu v ozbrojených silách bolo „Upevnenie kresťanských hodnôt v ozbrojených silách sveta“.

Za účasti 60 delegátov z 11 krajín sveta zhodnotil výkonný výbor pod vedením prezidenta AMI plukovníka Reinharda Klossa z Nemecka a generálneho sekretára AMI podplukovníka Michaela Jedlicku z Rakúska doterajšie pôsobenie medzinárodnej záujmovej organizácie, ktorá združuje národné organizácie katolíckych veriach vojakov a zamestnancov v ozbrojených silách. Obaja predstavitelia sa venovali predovšetkým spolupráci národných organizácií s duchovnými službami v jednotlivých ozbrojených silách v procese starostlivosti o vojakov, zamestnancov a ich rodiny.

S hlavnými prednáškami vystúpili aj medzinárodné uznávaní odborníci, ako prof. Dr. Desirée Verweij z Ministerstva obrany Holandského kráľovstva na tému: Etika a mierové operácie, brigádny generál Christoph Ammon z Nemecka na tému: Vojna proti terorizmu – kresťanské hodnoty, prof. Dr. Karlijn Demasure z Ottawskej univerzity sv. Pavla v Kanade na tému: Efekt post traumatickej duchovnosti a jej pôsobenie a Cor Louwerse z Holandska na tému pôsobenia ECHO domovov pre vojakov vracajúcich sa z mierových misií. Práve starostlivosť o vojakov v zahraničných misiách, ale aj po ich návrate domov, patrí podľa názoru mnohých členov konferencie v súčasnosti medzi najdôležitejšie úlohy AMI. Veď mnohí z nich majú najmä z misií na území Iraku či Afganistanu stresujúce zážitky. Potvrdilo sa, že vojaci práve v misiách majú veľký záujem o pôsobenie vojenských duchovných, ktorí im pomáhajú lepšie zvládnuť stres, nebezpečenstvo i pocit odlúčenia od svojich rodín a blízkych.

V rámci panelových diskusií a národných prezentácií sa intenzívne preberala činnosť AMI, ako aj témy na nasledujúce tri roky. Diskutovalo sa aj o aktívnej spolupráci, možnosti vzájomnej pomoci a podpory medzi jednotlivými národnými združeniami, ako aj o organizovaní spoločných aktivít na medzinárodnej úrovni. Účastníci konferencie v závere zvolili nový generálny sekretariát AMI na ďalšie tri roky. Vo funkcii potvrdili prezidenta AMI plk. Reinharda Klossa. Rokovanie konferencie osobne pozdravil aj diecézny biskup Amsterdamu a Haarlemu a vojenský ordinár Mons. Dr. Jozef Marianus Punt.

Z poverenia ordinára Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR Mons. Františka Rábeka, ako garanta laického združenia katolíckych veriach by sa mal v najbližšom čase z členov pastoračnej rady vytvoriť prípravný výbor, ktorého úlohou bude príprava a založenie Spoločenstva katolíckych vojakov a policajtov Slovenska. V súčasnosti má Slovenská republika v AMI štatút nečlena – pozorovateľa. Vstupu do AMI musí predchádzať vytvorenie národnej organizácie. Úlohou laického združenia katolíckych veriach vojakov a policajtov je činnosť a aktivity podporujúce vojakov, policajtov, zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa hlásia ku katolíckej cirkvi v úzkej spolupráci s Ordinariátom OS a OZ SR a jeho kaplánmi, ako aj s inými stavovskými organizáciami a združeniami pôsobiacimi v Ozbrojených silách a Ozbrojených zboroch Slovenskej republiky.

mjr. Dr. Tibor UJLACKÝ PhD.

kancelár a hovorca Ordinariátu OS a OZ SR

Štátna stavebná správa rezortu

Odbor riadenia štátnej správy Ministerstva obrany SR má vo svojich štruktúrach aj vojenské stavebné úrady. Prinášame vám informáciu o ich širokom zábere a kompetenciách.

Štátnu stavebnú správu v rezorte Ministerstva obrany Slovenskej republiky v súlade s § 121 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) zabezpečujú vojenské stavebné úrady (VSÚ). Štátna stavebná správa vo všeobecnosti zabezpečuje dodržiavanie zákonných noriem, ktoré platia pre územné a urbanistické začlenenie stavieb do krajiny. A to predovšetkým tak, aby nerušili svojím vzhľadom okolitú krajinu, zabezpečovali priebeh výstavby a bezpečné užívanie stavieb. Po prekročení životnosti, alebo po strate funkčnosti stavieb, zabezpečuje aj ich odstraňovanie. Stavby musia plniť tie funkcie, na ktoré boli zriadené. Svojou prevádzkou nesmú ovplyvňovať životné prostredie a musia spĺňať prísne hygienické a technické normy.

Vojenské stavby sú svojím charakterom špecifickými stavbami. Väčšina z nich nie je verejnosti známa, pretože plnia úlohy na zabezpečovanie obrany štátu, výcvik vojsk, ale aj uloženie techniky, materiálu, ubytovanie vojsk a doplnkové stavby, ktoré plnia prevádzkové funkcie k uvedeným zariadeniam. Vojenské stavby vznikali od nepamäti všade tam, kde boli umiestnené stále vojenské posádky. Vzhľadom na „neverejnosť“ vojenských stavieb treba zabezpečiť aj ich projektovanie, výstavbu a prevádzkovanie tak, aby ochrana utajovaných skutočností bola zabezpečená špecializovaným stavebným úradom. Existujú špeciálne vojenské normy, ktoré pre civilnú výstavbu neplatia. Preto boli zriadené VSÚ.

PÔSOBNOSŤ VOJENSKÝCH STAVEBNÝCH ÚRADOV

Na území Slovenska pôsobia tri VSÚ, ktoré konajú v prvom stupni správneho konania a jeden VSÚ, ktorý koná v druhom stupni správneho konania. Sídla prvostupňových úradov sú v Banskej Bystrici, Bratislave, v Košiciach. Ich územná pôsobnosť je vymedzená podľa pôvodných troch krajov – západoslovenského, stredoslovenského a východoslovenského. V každom má ministerstvo obrany aj svoje vlastné územia, takzvané vojenské obvody. V západoslovenskom regióne je to Vojenský obvod Záhorie. Na jeho území sú vojenské výcvikové priestory (VVP) Záhorie, Kuchyňa a Turecký vrch. V stredoslovenskom regióne je to Vojenský obvod Lešť, v ktorom je VVP Lešť a vo východoslovenskom regióne sú dva vojenské obvody – Javorína a Valaškovce. Územia Vojenského obvodu Javorína sa postupne vydávajú pôvodným vlastníkom na základe reštitučného zákona. VVP Javorína svoju činnosť skončil a stavby v ňom postupne odstraňujeme. Všetky ostatné vojenské obvody sú majetkovoprávne vyrovnané a VVP v nich plnia pôvodný účel. Vojenské stavebné úrady konajú v správnom konaní na všetkých stavbách vo vojenských obvodoch pre vojenských a nevojenských stavebníkov. Konajú tiež na stavbách mimo vojenských obvodov, v ktorých ako stavebník (právnická osoba, ktorá stavbu realizuje) vystupuje niektorá z organizácií rezortu ministerstva obrany. Sú to napríklad správy majetku a výstavby s rovnakou územnou pôsobnosťou, akú majú jednotlivé VSÚ. Tieto organizácie zabezpečujú výstavbu a správu nehnuteľného

majetku pre rozpočtový úsek ministerstva obrany. Ďalšími stavebníkmi, pre ktorých VSÚ zabezpečujú výkon štátnej stavebnej správy, sú štátne rozpočtové organizácie zriadené ministerstvom obrany (napríklad Ústav špeciálneho zdravotníctva a výcviku MO SR Lešť), štátne príspevkové organizácie (napr. Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok), štátne podniky (napr. Vojenské lesy a majetky Slovenskej republiky, š. p., Pliešovce), štátne akciové spoločnosti (napr. Vojenský opravárenský podnik 015, a. s., Nováky).

Druhý stupeň správneho konania zabezpečuje Vojenský stavebný úrad Ministerstva obrany SR. Okrem riešenia odvolaní voči rozhodnutiam prvostupňových VSÚ, odborne a metodicky zabezpečuje činnosť VSÚ v spolupráci s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja

SR. V rámci legislatívneho procesu pripravuje stanoviská za rezort v oblasti územného plánovania a stavebného poriadku a robí štátny stavebný dohľad na stavbách potrebných na zabezpečenie obrany štátu.

KÝM SA STAVBA POSTAVÍ ...

... je potrebné vykonať veľa úkonov. Od zámeru postaviť stavbu tak, aby mohla plniť svoje základné funkcie, musí byť okrem finančných zdrojov preukázané najmä vlastníctvo alebo iné právo na pozemok, na ktorom má byť stavba postavená. To, či stavba vyhovuje všeobecným technickým požiadavkám, podmienkam hygieny, BOZP, požiarnej ochrany, ochrany prírody, kultúrnych pamiatok a podobne, posúdi stavebný úrad predovšetkým v územnom konaní.

Nasleduje stavebné konanie, ktorého hlavným „produktom“ je stavebné povolenie. Na základe stavebného povolenia možno začať s výstavbou. Pokiaľ ide o drobnú stavbu, postačí aj ohlásenie drobnej stavby stavebnému úradu. Ten sa vyjadrí, či môže realizovať na základe ohlásenia, alebo či je na výstavbu potrebné stavebné povolenie. Žiaľ, vyskytujú sa aj také prípady, keď stavebník začne s výstavbou bez povolenia a potom musí VSÚ konať v priestupkovom konaní vymeraním pokuty. Priestupky a správne delikty sa trestajú pokutami až do výšky 5 mil. Sk podľa ich charakteru a rozsahu porušenia zákonných ustanovení. Dôležitejšiu funkciu však plnia VSÚ nie v represívnej forme, ale preventívnymi opatreniami. Napríklad oboznamením stavebníkov o ich právach a povinnostiach o spôsobe a forme dokladov potrebných na vydanie správneho rozhodnutia tak, aby boli zabezpečené práva a právom chránené záujmy, alebo povinnosti fyzických a právnických osôb.

V období výstavby stavebný úrad sleduje postup prác na stavbe. Túto činnosť voláme štátny stavebný dohľad na rozostavaných stavbách. Kontroluje podmienky uvedené v stavebnom povolení a v rozhodnutí o umiestnení stavby.

Pred dokončením stavby požiada stavebník o kolaudáciu dokončenej stavby. Stavebný úrad kolaudáciou overuje, či stavba bola realizovaná podľa vydaného stavebného povolenia a či spĺňa podmienky na bezpečnú prevádzku. Vydaním kolaudačného rozhodnutia dostane stavba svoj „rodný list“, na základe ktorého dostáva pridelené súpisné číslo.

ŠTÁTNY STAVEBNÝ DOZOR

Dokončené stavby možno užívať iba na ten účel, na ktorý bolo vydané kolaudačné rozhodnutie. Jednou z dôležitých činností VSÚ v rámci štátneho stavebného dozoru je overovať, či stavby v rezorte ministerstva obrany majú vydané právoplatné kolaudačné rozhodnutia a či sa využívajú tie účely, na ktoré ich toto rozhodnutie oprávňuje. Vzhľadom na to, že väčšina stavieb potrebných na zabezpečenie obrany štátu bola postavená pred rokom 1976 (od tohto roku platí legislatívna povinnosť vydávať kolaudačné rozhodnutia), nie sú ešte všetky stavby opatrené takým „rodným listom“, ako predpisuje stavebný zákon. Nehovoriac už o tom, že v období socialistického vlastníctva neboli všetky stavby, ako štátny majetok, zdokumentované tak, ako to zákon ukladá. Preto je potrebné dodatočne zabezpečiť, aby dokumentácia stavieb bola úplná a aby ich prevádzka zodpovedala súčasne platným normám. To však nie je ľahké zabezpečiť najmä pri tých stavbách, ktoré boli postavené ešte v predvojnovom období. Táto úloha si vyžaduje aj nemalé finančné zdroje. Je však hlavne na inštitúciách, ktoré zabezpečujú správu majetku štátu, aby úlohy spojené s prevádzkou stavieb dôsledne dodržiavali. VSÚ im budú nápomocné a ústretové pri odstraňovaní problémov z minulosti.

Ing. Imrich VARGA

prednosta Vojenského stavebného úradu MO SR

Foto Vladislav VAVRINEC

Hokejbalový štadión Kometa Vrutky hostil v dňoch 17. – 19. septembra účastníkov prvého ročníka Majstrovstiev OS SR v hokejbale profesionálnych vojakov. Hlavným organizátorom turnaja bol Opravárenský prápor Martin.

Išlo už o štvrtý ročník hokejbalovej súťaže medzi vojakmi. Predchádzajúce tri prebehli ako Opravár Cup. Tento ročník bol po prvýkrát organizovaný aj ako Majstrovstvá ozbrojených síl. Zúčastnila sa na nich stovka hráčov z ôsmich mužstiev. „Chceli sme dať priestor všetkým, ktorí majú hokejbal radi a pozdvihnúť túto súťaž na vyššiu úroveň,“ povedal riaditeľ a zakladateľ súťaže pplk. Daniel Ličko. „Tento prvý ročník celorezortných majstrovstiev sme poňali aj ako sprievodnú športovú akciu k pätnástemu výročiu vzniku Ozbrojených síl SR. Z roka na rok zaznamenávame zvyšujúcu sa úroveň športových výkonov hráčov. Je to aj vďaka tomu, že sa hokejbal teší čoraz väčšej obľube a mnohí sa mu začínajú venovať ako záľube,“ dodal pplk. D. Ličko.

„Najťažším protihráčom sme boli asi sami. Hrať na domácej pôde pod tlakom, cítiť zodpovednosť a maximálne sa koncentrovať je dosť náročné,“ zdôveril sa kapitán mužstva víťazov (na fotografii) čatár Ján Hluško a dodal: „Poďakovanie patrí predovšetkým veliteľovi nášho útvaru pplk. Richardovi Masnému, že nám vytvoril vhodné podmienky a mohli sme trénovať počas služobnej telesnej prípravy.“ Medzi skúsených hráčov patrí aj čatár Daniel Ličko z domáceho mužstva: „Väčšina z nás sa predtým venovala hokeju. Ja som hral hokej dvanásť rokov. Hokejbalu sa venujem piaty rok.“ A daň, ktorú hráči hokejbalu platia? „Pri tomto športe veľmi trpia kľby. Keďže sa hrá na betóne, čiže tvrdom povrchu, „odchádzajú“ najmä členky a kolená,“ objasnil čatár Ličko.

Vítazi 1. majstrovstiev OS SR v hokejbale:

1. Opravárenský prápor Martin
2. Mužstvo posádky Trebišov
3. VÚ 1090 Topoľčany
4. Čestná stráž prezidenta SR Bratislava

Plastik model 2008

Tridsať súťažiaci so sedemdesiatimi tromi exponátmi sa v sobotu 20. septembra stretli na pôde Kultúrneho a metodického centra OS SR v Trenčíne. Vyhlasovali sa výsledky 8. ročníka otvorených majstrovstiev OS SR plastikových modelárov PLASTIK MODEL 2008.

Organizátorom akcie bolo KaMC Trenčín a spoluorganizátor Klub plastikových modelárov pri KaMC Trenčín. Modelári súťažili v dvanástich kategóriách. Návštevníkom predviedli svoje najlepšie modely lietadiel, vrtulníkov, vojenskej pásovej i kolesovej techniky, civilných automobilov, figúrky a diorány.

„Úroveň spracovania modelov je aj vďaka účasti členov modelárskych klubov z takmer celého Slovenska veľmi vysoká,“ zdôraznil hlavný rozhodca súťaže Anton Ščasnovič. „Teší ma, že sa zúčastnili aj nováčikovia. Modelárstvo je náročný koníček – po finančnej stránke i na čas,“ povedal A. Ščasnovič z Vojenského múzea v Piešťanoch. Modelárstvu sa venuje už štyridsať rokov.

Víťazstvo a titul Majster OS SR v kategórii A – lietadlá získal Pavol Vilinský z Klubu plastikových modelárov pri KaMC Trenčín. Ocenenie najvyššie a titul Majster OS SR v kategórii B – pozemná technika patrí kapitánovi Štefanovi Zemanovičovi, ktorý súťažil za Klub plastikových modelárov pri VÚ 1201 Kuchyňa. „Zvítal som s exemplárom ľahkého terénneho vozidla Kübelwagen z obdobia 2. svetovej vojny. Robil som ho aj po večeroch počas pôsobenia v misii UNFICYP na Cypre. Čas odlúčenia od rodiny mi rýchlejšie ubehol,“ zdôveril sa kpt. Zemanovič. A aký by mal byť dobrý modelár? „Predovšetkým technicky a manuálne zručný, musí mať veľkú trpezlivosť a chuť do štúdia. Modelárstvo totiž nie je iba o „lepení“. Skutočne dobrý modelár si aj našťuduje históriu modelu, všetky možné modifikácie stroja a podobne. Aj práve preto je tento koníček taký náročný na čas,“ prezradil Štefan, ktorý sa tejto záľube venuje už od štvrtého ročníka základnej školy.

Stranu pripravil **Vladislav VAVRINEC**

5 x odpovedz

- 1) Kto bol druhým prezidentom 1. čs. republiky v r. 1935-1938, po Tomášovi G. Masarykovi?
 - a) Emil Hácha
 - b) Klement Gottwald
 - c) Eduard Beneš
- 2) V ktorom meste USA sa nachádza Johnsonovo vesmírne stredisko, ktoré riadi kozmické lety NASA s ľudskou posádkou?
 - a) Houston
 - b) Lancaster
 - c) Richmond
- 3) Akú tradíciu zaviedol v Anglicku fyzik a chemik Michael Faraday?
 - a) poobedňajších čajov
 - b) vedeckých raňajok
 - c) vianočných vedeckých prednášok
- 4) Federáciu kolkých autonómnych emirátov tvoria Spojené arabské emiráty?
 - a) šiestich
 - b) siedmich
 - c) ôsmich
- 5) V ktorom štáte bol v rokoch 1938 – 1959 diktátorom generál Fulgencio Batista?
 - a) Argentína
 - b) Kuba
 - c) Čile

Správne odpovede: 1(c), 2(a), 3(c), 4(b), 5(b).

Dejiny zachované na múre

Mestečko Philippsburg patrilo medzi strategicky najdôležitejšie západné pevnosti stredovekej Nemeckej ríše. Jeho význam predurčovala rieka Rýn. Odohrávali sa tu veľké bitky, rozhodovalo sa. Lúte boje sa zvädzali najmä s Francúzmi, ktorí mali o mesto a pevnosť mimoriadny záujem. Obliehanie a niekoľkoročné boje a vojny (roky 1635 až 1801) vyvrcholili v roku 1801, keď na rozkaz Napoleona boli zostatky pevnosti zrovnané so zemou. Na ruinách bolo vystavané nové mesto. Obyvatelia sú hrdí na svoje dejiny, a najmä na statočnosť a bojovnosť predkov. Na budúci rok mesto oslávi 1225. „narodeniny“ a tak sa nadšenci z občianskej iniciatívy Pro Philippsburg rozhodli vzdať hold všetkým známym i bezmenným hrdinom stáročnej histórie. Nás

môže tešiť, že na vytvorenie monumentálnych nástenných malieb si vybrali slovenského výtvarníka Júliusa Hudeca. Prvá zo šiestich fresiek pripomínajúcich obliehanie mesta je už dokončená a vyvoláva veľký ohlas. Domáci i turisti oceňujú, že „históriu z pivnice“ vytiahli znovu na zemský povrch. Ako povedala predstaviteľka Pro Philippsburg Gaby Verhöfen-Jacobsenová, naši predkovia si úctu a uznanie zaslúžia. „Sme na nich hrdí. Zomierali tu v boji za slobodu a proti nepriateľovi. A toto je naša skromná vďaka.“ Nadšenie a ochota obyvateľov mesta urobiť čosi pre skrášlenie, účta k tradíciám a histórii by mohla byť inšpiratívna aj pre nás.

Text a foto Eleonóra BUJAČKOVÁ

[FOTOZAUJÍMAVOŠT]

ZASMEJME SA ...

Turista prechádza okolo farmy a zrazu popri ňom uháňa neuveriteľnou rýchlosťou štvornohá sliepka. Pridie za farmárom a pýta sa: Zle som videl, alebo máte naozaj štvornohú sliepku?
- Mám. To viete, každý má najradšej stehienka, tak som vyšľachtil štvornohú sliepku.
- A ako chutia?
- Neviem, ešte sa mi ani jednu nepodarilo dobehnúť.

Pani učiteľka dala žiakom slohovú úlohu s témou „Keby som bol riaditeľom firmy“. – Všetci žiaci sa pustili do písania, iba Janko nie.
- Prečo nepíšeš? – pýtala sa pani učiteľka.
- Čakám, keď príde sekretárka.

Blondínke horí byt a volá hasičov:
- Haló, hasiči? Príďte rýchlo, horí mi byt!
- A ako sa k vám dostaneme?
- Vy už nemáte to veľké červené auto?

Učiteľ sa pýta detí, čím sú ich otcovia.
- Náš ocino je predavač.
- Môj otec je doktor!
- A môj je podnikateľ.
Prihlási sa Mirko a s plačom hovorí: - Môj otecko je taxikár, ale mama si nezapísala číslo auta!

Otec hovorí sedemnásťročnej dcére: - Ak budeš poslušná, dám ti tento strieborný náramok.
- Ale, ocko! Včera som bola neposlušná a dostala som tento zlatý!!!

Domáce násilie

V súčasnosti je mediálne často poukazované na rôzne formy domáceho násillia, ktoré tvorí nezanedbateľnú časť kriminality v spoločnosti. Jeho nebezpečnosť spočíva v tom, že ide o skrytú formu kriminality, ktorá obýčajne vyjde najavo iba vtedy, keď týraná osoba na následky zlého zaobchádzania páchateľom zomrie, resp. je ťažko zranená. Sú však aj prípady, keď poškodená osoba konanie páchateľa oznámi príslušným orgánom. Takýto prípad sa stal aj v rodine npor. v zál. Ing. Petra L., býv. príslušníka VÚ 1049 Sereď, ktorý sa dopúšťal psychického, ale aj fyzického násillia voči svojej manželke. Jeho konanie vyvrcholilo v novembri 2006. Bolo preukázané, že menovaný svoju manželku vulgárne častoval rôznymi nadávkami, počas hádky jej roztrhal oblečenie, sloвне ju urážal až napokon dňa 22.11.2006 vo večerných hodinách, po opätovnom vulgárnom napádaní a urážaní, ju sotil na posteľ. Jednou nohou si kľakol na jej hrudník a jednou rukou ju chytil pod krk a začal škrtiť. Od svojho konania upustil, až keď prišli do spálne deti. Odišiel do obývačky, kde rozhadzoval jej pracovné dokumenty. Keď sa mu v tom poškodená pokúsila zabrániť, znova ju začal fyzicky napádať, kopáť, rozhadzovať stoličky, hodil do nej žehličku a najmenej 1 zavaraninovú fľašu. Manželka to oznámila na políciu, čo však obžalovanému nebránilo pokračovať v takomto konaní, aj keď sa vrátila z polície domov.

Vojenský obvodový súd v Bratislave posúdil takéto konanie obžalovaného ako zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a) Tr. zák. a uložil obžalovanému nepodmienečný trest odňatia slobody na 3 roky, pričom pre výkon trestu ho zaradil do Ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia. Rozsudok síce napadol odvolaním vojenský prokurátor, ktorý sa domáhal prísnejšieho trestu, ako aj obžalovaný, ktorý sa domáhal miernejšieho trestu, ale Vyšší vojenský súd v Trenčíne ako súd odvolací nepovažoval podané odvolania za dôvodné, uložený trest považoval za primeraný, a preto obe odvolania zamietol.

plk. JUDr. František KOVÁČ

Rekognoskácia v teréne

Učítelia a velitelia v Spojovacom učilišti v Novom Meste nad Váhom nás dôsledne pripravovali na budúce funkcie. Velitelia kpt. Karel a kpt. Kováč vyžadovali od nás presné a prísne dodržiavanie základného poriadku. Pravidelným drillom a pochodom na vojenských prehliadkach sa z nás sformovali budúci veľmi nároční dôstojníci spojovacieho vojska. Po troch rokoch sme sa dočkali slávnostného vyradenia a boli sme povýšení do hodnosti poručík. Aj keď sme si dali žiadosť, kde by sme chceli slúžiť, stal sa pravý opak. Väčšinou sa Slováci dostali do Čiech a Česi dostali personálny rozkaz na umiestnenie na Slovensko.

Dobre vycvičení a pripravení sme sa dostali k bojovým útvarom. Stal som sa veliteľom rádiovéj čaty v Českom Krumlove. Nezabudnem na prvé veliteľsko-štábne cvičenie. Veliteľ zavolať na pozorovateľňu pluku, kde sa robila rekognoskácia terénu. Bol som len veliteľ čaty a pozeral som sa, čo sa bude diať. Prvý vystúpil spravodajský dôstojník, ktorý v teréne ukazoval, kde je umiestnený protivník. Opísal miesto, určil jednotku a spýtal sa, či všetci vidia to, čo vidí on. Všetci mu potvrdili, že vidia. Snažil som sa vidieť tiež, ale okrem krikov na náprotivnom svahu a poľnej cesty som nič nevidel. Potom velitelia praporov dostali úlohy, vysvetlili, kde majú rozmiestnené jednotky. Veliteľ pluku im uložil úlohy na vedenie boja. Opäť som sa snažil vidieť čo najviac, ale nikde som nevidel ani tanky, ani delostreľcov, ani motostrelecké jednotky. Keď velenie pluku odišlo z pozorovateľne, zostal som tam, zobral som si veliteľov ďalekohľad a usiloval som sa vidieť to, čo ostatní videli. Aby som si nepripadal ako nový mladý poručík, hlúpo som hľadal hlboko do tmy. Nič zázračné som však nevidel. Nedalo mi to, tak som sa opýtal veliteľa pluku pplk. Musila, ako je možné, že všetci všetko videli, len ja nie. Veliteľ sa schuti zasmial a vysvetlil mi, že veliteľsko-štábne cvičenie so spojovacími prostriedkami je len „akože“ – precvičuje sa plánovanie a vedenie boja.

A tak som sa na vlastnej koži presvedčil, že škola ma síce naučila ovládať vojenskú techniku, dôsledné veliteľské vystupovanie, ale vojenský život bol oveľa zložitejší a vojenskú prax som získaval postupne v bojových útvaroch.

Tomáš ŠVEČ

Tajničku tvorí výrok Aristotela	vlhkosť	nezvalím zásahom odspodu	Pomôcky: Aer, Aria, Arosa, en, Pon, Asa	investičný kupón (skr.)	ktoré nedávno vzniklo	základná číslovka	vajce, po nemecky	solmizačná slabika	vniknutie (kníž.)	akváriová rybka	skr. svetelného roka	Pomôcky: NLD, Ora, Aarlen, Area	4	pohrebňá hostina
vysoké napätie			medzera, pauza									keď		
francúzsky člen			3									popevok		
			ohraničená plocha									súzvuk viacerých tónov		
otec (hovor.)				rímska šestka			skr. hodnosti poručík	prvá dvojhláska			vzdych, po grécky			
				EČV okr. Komárno				6			hranica (lek.)			
2						napredovanie, progres							5	valónsky názov mesta Arlon
						diván								
prístav v Jemene					železo				mesto vo Švajčiarsku					
					vec veľkých rozmerov				poletuje					
Autor: Vojtech KÚKOL	EČV okr. Revúca			mužské meno						sídlo vo Francúzsku				
	domáce zvierat			MPZ Peru						značka cigár				
Obchodná akadémia (skr.)			indické platidlo				meno Laurencie				prezent			
			lámka				kód Holandska				české meno Aliny			
1								I				rímske číslo 550		
striebrolesklý kov (Sn)				pletením obkrúcal								EČV mesta Košice		
lovkyňa perlorodiek				ovocná záhrada				judejský kráľ				ja, po maďarsky		

Albatros má štyridsať

Cvičné dvojmiestne lietadlo Aero L-39 Albatros dodnes spoľahlivo slúži v leteckých viacerých štátov vrátane Slovenska. Znie to až neuveriteľne, ale tieto elegantné stroje oslavujú 40. narodeniny.

Hneď po zavedení cvičného lietadla prvej generácie L-29 Delfín sa začalo uvažovať o jeho budúcom nástupcovi. Hlavným konštruktérom bol Jan Vlček. Na príprave projektu sa podieľal aj budúci hlavný zákazník - Sovietsky zväz. Prototyp L-39 absolvoval prvé pozemné skúšky 28. októbra 1968. O pár dní, 4. novembra 1968, nasledoval prvý let. Pilotom bol Rudolf Duchoň. Po sérii skúšobných letov (raz zobral do vzduchu na druhom sedadle aj konštruktéra Vlčka) označil letové vlastnosti nového stroja za vynikajúce.

Lietadlo sa neskôr stalo štandardným cvičným strojom štátov Varšavskej zmluvy

(i keď napríklad Poľsko zaviedlo vlastné lietadlá TS-11 Iskra). Najviac ich odobral Sovietsky zväz - vyše 2 000. Okolo 1 000 kusov ostalo v Rusku, ďalšie sú v iných nástupníckych štátoch. Albatrosy používali aj mnohé spriatelnené krajiny tretieho sveta. Po skončení studenej vojny našli cestu aj do súkromných rúk - len v USA ich lieta takmer 300.

Okrúhle výročie Albatrosa si české letectvo pripomenulo príležitostným sfarbením jedného stroja. L-39ZA číslo 2433 dostal na ľavú stranu zvislej chvostovej plochy portrét konštruktéra Vlčka, na pravej strane je namaľovaný menovec lietadla - vták albatros. Takto vyzdobený stroj predviedli nedávno aj na leteckom dni CIAF 2008 v Brne.

Text a foto **Miroslav BARIČ**

Plná poľná

Oblíbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 18.10 hod. do 18.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Repková a Bernard Roštecký. (r)

Armádný magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke o 16,20 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete

Publikácia **Vojenská symbolika Register znakov vojenských útvarov a zariadení Ozbromených síl Slovenskej republiky** je určená predovšetkým milovníkom vojenskej symboliky. Prináša prehľad znakov, ktoré v armáde vznikli a ktoré boli zverejnené v rozkazoch ministra obrany Slovenskej republiky a od roku 2006 aj v jeho nariadeniach. Prezentuje tiež znaky prerokované Radou pre vojenskú symboliku Ministerstva obrany SR. Súčasťou brožúry je aj Smernica Ministerstva obrany SR o vojenskej symbolike a vzory vyhotovení bojovej zástavy, konštrukcie žrde zástavy a jej kovania. Prehľad a orientáciu v publikácii uľahčuje register znakov a zariadení podľa ich dislokácie.

Vladislav VAVRINEC

ukáž sa

v regrutačnom stredisku

www.profesionalnaarmada.sk

infolinka 0800 11 24 11

BRATISLAVA

Kollárovo nám. 10

0960/328 794

TRNAVA

Paulínska 13

0960/395 731

NITRA

Rázusova 7

0960/373 737

TRENCÍN

Hviezdoslavova 16

0960/333 881

ŽILINA

Rajecká cesta 18

0960/442 222

BANSKÁ BYSTRICA

Štefánikovo nábr. 7

0960/412 777

PREŠOV

Jarková 28

0960/524 999

KOŠICE

Komenského 39/A

0960/515 525

Ilustračné foto Peter DOVINA